

UNIVERSITARIA

VASILE SURD

**Geografia
dezvoltării și
a decalajelor
economice
contemporane**

**EDITURA
PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ**

UNIVERSITARIA

Prof. Dr. VASILE SURD

**GEOGRAFIA DEZVOLTĂRII
ȘI A DECALAJELOR
ECONOMICE CONTEMPORANE**

COLECȚIA UNIVERSITARIA 1
Cursuri universitare pentru studenți

**GEOGRAFIA DEZVOLTĂRII ȘI A DECALAJELOR
ECONOMICE CONTEMPORANE**
prof. dr. Vasile SURD

Tehnoredactare computerizată: Alina Zaharie
Coperta colecției: Ovidiu Avram

© Editura Presa Universitară Clujeană, 1997

Toate drepturile asupra acestei ediții aparțin Editurii Presa Universitară Clujeană.
Reproducerea integrală sau parțială a textului este interzisă și va fi pedepsită conform legii.

Editura Presa Universitară Clujeană
Director: Andrian Marcus
M. Kogălniceanu nr.1
3400 CLUJ-NAPOCA
ROMÂNIA
Tel.: 40-064-194315
Fax: 40-064-191906

I.S.B.N. 973-9261-23-x

Prof. Dr. VASILE SURD

**GEOGRAFIA DEZVOLTĂRII
ȘI A DECALAJELOR
ECONOMICE CONTEMPORANE**

**Editura Presa Universitară Clujeană
Cluj-Napoca
1997**

INTRODUCERE

Termenul de economie derivă din grecescul „*oikonomos*” unde „*oikos*” are înțelesul de gospodărire casnică, iar „*nomos*” cel de lege.

Aristotel definește în mod creativ și util economia, ca fiind „arta de a acumula bunurile necesare traiului și folositoare comunității”. Termenul opus economiei este *hrematistica*, adică arta de a obține bani de dragul banilor.

În accepțiunea cea mai largă, economia reprezintă ansamblul de acțiuni ale unei comunități umane care are drept scop producerea și consumul de bunuri. Realizarea acestui scop presupune o acțiune conștientă asupra mediului înconjurător, dar și alte activități, cum ar fi repartiția și schimbul. Conform Dicționarului de Economie Politică (1974), „economia reprezintă ansamblul relațiilor sociale de producție istoricește determinat de dezvoltarea forțelor de producție, domeniul vieții sociale în care se desfășoară producția, repartiția, schimbul și consumul bunurilor materiale și serviciilor economice”.

În etapa actuală de dezvoltare istorică, socială și economică a omenirii se disting două tipuri majore de economii: economiile naționale și economia mondială.

Economia națională reprezintă un sistem complex de activități economice din sfera productivă și neproductivă, istoricește constituit în cadrul unei țări, al unei națiuni. Este o unitate rezultată din dezvoltarea schimbului reciproc de activități între membrii comunității umane ce trăiește pe ansamblul teritoriului unui stat național. Economia națională apare în perioada trecerii de la feudalism la capitalism, când s-a conturat procesul de formare a națiunilor și statelor centralizate. Momentul decisiv în procesul de constituire a economiei naționale îl reprezintă formarea pieței interne (naționale), fenomen declanșat atât de factori economici (dezvoltarea forțelor de producție), demografici (creșterea populației), cât și politici (revoluțiile burgheze și formarea statelor centralizate).

Economia mondială se compune din ansamblul economiilor naționale ale statelor lumii, privite în interdependență complexă și contradictorie a legăturilor lor economice stabilite pe planul comerțului exterior, cooperării în producție, în știință și tehnologie, prestări de servicii internaționale, a relațiilor externe valutare și de credit. Baza materială a legăturilor economice dintre popoare și implicit a formării economiei mondiale o reprezintă diviziunea internațională a muncii.

Aceasta reprezintă cea mai avansată formă a diviziunii teritoriale a muncii. Formarea pieței mondiale și, odată cu ea, cea a economiei mondiale, a început în secolul al XVI-lea, ca urmare a marilor descoperiri geografice de la sfârșitul secolului al XV-lea.

Circuitul economic mondial este reprezentat de către totalitatea fluxurilor economice internaționale privite - nu ca o însumare aritmetică - ci în strânsa lor interdependență. El este rezultatul diviziunii mondiale a muncii. Participarea statelor la circuitul economic mondial depinde de gradul de dezvoltare a economiei naționale și de gradul de specializare a acestora. Rațiunea de a fi a circuitului economic mondial este dictată de existența și adâncirea diviziunii mondiale a muncii, a specializării economiilor naționale în anumite direcții, în scopul valorificării optime a unor resurse, variate ca proveniență, mod de prezentare și structură, pe piața mondială.

I. Dezvoltare sau creștere economică

În domeniul gândirii economice contemporane, cei doi termeni (dezvoltare și creștere) au fost adesea tratați ca având conținut și semnificații identice. „Principalele stavile în calea unei creșteri economice susținute și a unei dezvoltări accelerate sunt nu de natură fizică, cât de natură politică, socială și instituțională. În secolul al douăzecilea nu există nici un fel de limite fizice insurmontabile în calea dezvoltării accelerate a regiunilor în curs de dezvoltare”. (Anne P. Carter, Wassily Leontief, Peter Peiri -, „Viitorul economiei mondiale”, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1977, pag. 43).

În alte situații dezvoltarea economică este tratată în raport cu dimensiunea cantitativă a unor indicatori macroeconomici rezultați prin însumare aritmetică.

„Principala formă de folosire a fondului național de dezvoltare o constituie investițiile. Una dintre caracteristicile cele mai evidente ale politicii noastre în acest domeniu este creșterea continuă, de la o perioadă la alta, a volumului investițiilor totale”. (Economie mondială - Catedra de relații economice internaționale, Academia de Studii Economice, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1979, pag. 83).

Creșterea, în accepțiunea actuală, este privită ca un fenomen de acumulare sistematică de obiecte, bunuri și servicii care satisfac, în mod diferențiat, nevoi individuale sau colective. Sursa creșterii economice o constituie într-o primă fază, materiile prime de natură diversă, inclusiv solul, cantonate în moduri specifice în cadrul componentelor fizice și biotice ale mediului înconjurător. Abundența materiilor prime și diversitatea acestora ar constitui un prim indiciu al bogăției. Dar acest lucru nu este suficient. Adesea hotărâtoare este capacitatea tehnologică de a le transforma în utilități, cu eforturi energetice minime și reziduri cât mai puține. Această uriașă acumulare de obiecte fizice, tehnologie, construcții, bunuri de larg consum, precum și de diversificare și amplificare a serviciilor (comerț, turism, sănătate, administrative etc.) are drept rezultat o aglomerare, uneori până la saturație, a unor spații, de extensiuni variabile, care reclamă la un moment dat implementarea unor structuri și funcționalități noi.

Procesul strict de acumulare, fără salturi calitative spectaculare, capabile să anuleze ori să estompeze efectele multiplicative, rezultate ca urmare a adaosurilor cantitative, în sfera economicului, poartă denumirea de creștere economică.

În măsura în care mutațiile structurale din sfera economicului se traduc tot prin efecte multiplicative, capabile să satisfacă cereri și capricii din ce în ce mai rafinate, și mai puțin nevoi, acestea trebuie să fie considerate tot ca fenomene de creștere.

Evoluția economică mondială a fost și este încă dominată într-o bună parte a lumii, mai cu seamă de fenomene de creștere (economia coșului de fum din al doilea val - Alvin Toffler - Power shift (Puterea de mișcare) - traducere din limba engleză, 1995, I.S.B.N.: 973 - 96967-1-6).

Procesele de dezvoltare presupun schimbări radicale în raportul materii prime - transformare - efect, având drept consecință ameliorarea condițiilor de viață și implicit a raporturilor om-mediu.

Dezvoltarea presupune o adaptare structurală a economiei, de o asemenea manieră încât să ofere o soluționare pozitivă a problemelor ce le ridică creșterea economică și calitatea mediului înconjurător. În raport cu mediul înconjurător, este necesar a se realiza distincție între cerere și nevoi, între creșterea economică și dezvoltarea economică. Cererea

de produse, de bunuri și servicii, aparent este infinită și constă în dorințele și capacitatea individului ori a diverselor grupuri sociale de a-și satisface nevoi de care... nu au absolută nevoie. Fenomenul de cerere poate fi împins până la limitele absurdului și fanteziei, dacă există acoperire financiară.

Nevoile implică indubitabil un considerabil adaos de restrictivitate, încadrându-se în așa-zise „limite normale ale cererii”. Cererea asociază, de regulă, și risipa, pe când nevoia o exclude sau o reduce la minimum.

Atât cererile cât și nevoile se asociază ca grad de diversitate și volum, gradului de dezvoltare economică. Cererea și nevoia fac apel la bunuri materiale și servicii. Serviciile, la rândul lor implică angrenaje materiale și fluxuri energetice derulate cu intensități diferite în timp, precum și acțiuni de factură spirituală, rezultate ca urmare a experienței și evoluției culturale a omenirii. Satisfacerea cererii și împlinirea nevoilor umane „implică o asociere între latura materială și cea spirituală a vieții”. Din nefericire, latura materială a cererii și a nevoilor a marcat evoluția societăților din cele mai îndepărtate timpuri și până în zilele noastre.

O perspectivă optimistă pentru omenire s-ar traduce prin redimensionări spectaculare ale cererii, prevalarea treptată a laturii spirituale a nevoilor în raport cu latura materială, găsirea căilor de distribuție echitabilă a bogăției sociale între indivizi și o „dimensionare” demografică la scară globală la nivele previzibile și controlabile. Armonia societate-mediu nu se va putea realiza decât printr-un „glisaj” rapid și generalizat de la omul cu nevoi predominant materiale, la omul marcat preponderent de nevoi de factură spirituală.

Un standard al nevoilor omului este preferabil unui standard al drepturilor omului. După satisfacerea unui standard de nevoi vitale (hrană, adăpost, instruire), omul ar avea dreptul să aspire la drepturi universal acceptabile în lumea contemporană. „Pachetele de drepturi”, consfințite de către O.N.U. devin inoperante pentru majoritatea cetățenilor planetei. În zadar este consfințit dreptul la viață a ființei umane când se moare de inanție în primul an de viață, în zadar libera cugetare se înscrie ca un drept fundamental când mai mult de jumătate din populația planetei este analfabetă.

Astăzi este tot mai mult acceptat termenul de „dezvoltare durabilă”, ceea ce se traduce printr-un proces lent de schimbări care permit folosirea pe termen lung a mediului, pentru ca dezvoltarea economică să rămână posibilă concomitent cu menținerea calității mediului la un nivel acceptabil.

Economia mondială, în evoluția ei, a fost marcată de creșteri spectaculare, dar și de numeroase „evenimente”, care adaptate și generalizate se înscriu ca indici ai dezvoltării.

Procesul industrializării capitaliste, declanșat în vestul și nord-vestul Europei la începutul secolului al XVII-lea, a constituit debutul creșterii economice la scară planetară, a economiei „coșului de fum”. Acest proces a fost marcat în evoluția lui de praguri, care au grăbit procesul de creștere economică (descoperiri epocale în domeniul științei și tehnicii) ori l-au frânt în anumite etape (conflicte armate). Sporirea cererii pieței a constituit motorul creșterii economice (V. Padu - Economia mondială). (vezi fig. 1a și 1b)

Perceperea globală a crizelor declanșate în anumite regiuni ale Terrei, începând cu criza petrolului, au constituit primele mari semnale de alarmă și primii indici majori că economia mondială a fost predominant marcată de creșteri.

De la 1650 și până în 1975 viața economică a Terrei a fost net dominată de epoca „coșului de fum”. Îmbunătățirea ori adoptarea de tehnologii noi au avut drept scop satisfacerea cât mai optimă a cererii.

Descoperirea și implementarea inteligenței artificiale în domeniul economic, dar și în celelalte laturi ale vieții, marchează începutul evoluției economice pe calea dezvoltării.

„Cea mai importantă evoluție economică a timpurilor noastre a fost ascensiunea noului sistem de a crea avere, care nu se mai bazează pe mușchi, ci pe creier”. „Într-o economie avansată, munca nu mai constă în a lucra asupra unor *obiecte*, ci din bărbați și femei care acționează asupra altor bărbați și femei, nu (...) oameni acționând asupra informației și informația acționând asupra oamenilor” (după Mark Poster, citat de A. Toffler, 1995, p. 17).

Astăzi, din punct de vedere economic spațiul planetei este divizat în subspații aflate în faza economiilor primare (a primului val), a creșterii economice (a coșului de fum sau al doilea val), precum și a dezvoltării economice (al treilea val, al cunoașterii). „Imperiile viitorului sunt imperii ale minții” (Winston Churchill, citat A. Toffler, 1995, p. 18).

Teoretic, cele trei stadii ale evoluției economice au fost marcate de violență, acumulare de bogăție și de cunoaștere.

Astăzi creșterea economică coexistă cu dezvoltarea economică într-un însemnat număr de state ale globului. Etapa transferului din domeniul creșterii în cel al dezvoltării va fi relativ lungă, perceperea unei inerții a sistemului fiind inevitabilă.

Din punct de vedere statistic, până în prezent nu se detașează clar limite între efectele rezultate ca urmare a creșterii economice și ale dezvoltării economice.

Statisticile menționate „se aliniază” la cele internaționale și înglobează o serie de indicatori care sunt percepuți ca desemnând „gradul de dezvoltare economică”.

Aceștia se divid în mai multe categorii, dintre care enumerăm:

- indicatori de potențial absolut;
- indicatori de potențial economic relativ;
- indicatori de dinamică;
- indicatori de nivel economic;
- indicatori de structură;
- indicatori tehnico-calitativi și de eficiență.

Indicatorii de potențial absolut reprezintă expresia cantitativă a fenomenului sau sectorului economic analizat (nr. populație, nivelul producției principalelor ramuri economice etc.).

Indicatorii de potențial economic relativ desemnează ponderea țărilor (%) în diversitatea ramurilor economice.

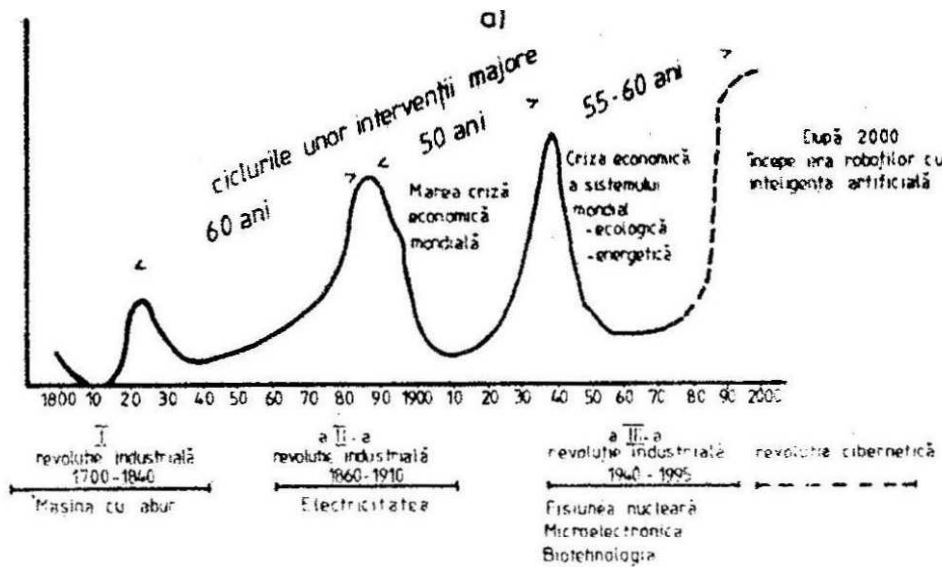
Indicatorii de dinamică prezintă ritmurile creșterii economice în ansamblu, ori ale unor ramuri și subramuri de referință.

Indicatorii de nivel economic constau în raportarea întregului la numărul locuitorilor (P.N.B. / locuitor, consum energie electrică / locuitor etc.).

Indicatorii de structură prezintă poderea diverselor ramuri la realizarea P.N.B. (produsului național brut).

Indicatorii tehnico-calitativi și de eficiență se referă la unitatea de produs și la eficiența operațiunilor legate de derularea schimburilor economice internaționale.

Din categoria indicatorilor amintiți cei mai utilizați în informațiile de factură statistică sunt cei de potențial absolut și cei de nivel. Indicatorul de potențial absolut cel mai frecvent și expresiv se referă la suprafață. Din el se pot desprinde și indicatori de nivel, suficient de sugestivi pentru a pune în lumină fenomenul investigat.

După Blais B-A, citat și adaptare, I Mihul, 1988

Fig. 1a Ciclurile unor invenții majore

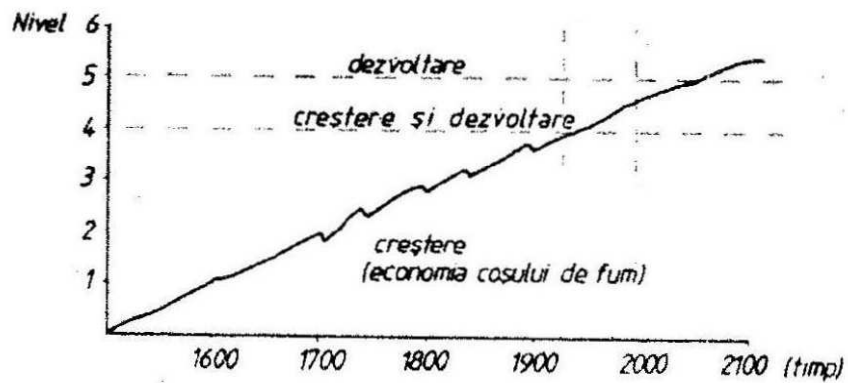

Fig. 1b Fazele evoluției economice

Fig. 1.(a) :Ciclurile unor invenții majore; Fig. 1 (b) :fazele evoluției economice

II. Spațiul și dezvoltarea

Suprafața uscatului (fără Antarctica) este de 135 781 000 km². Acest spațiu este organizat în 192 entități politico-spațiale de rangul statelor și 71 de teritorii dependente, ce însumează o populație de peste 5,6 miliarde locuitori. Unui stat mediu la nivel global i-ar reveni o suprafață de 81 000 km² și o populație de 30 milioane loc., rezultând o densitate de peste 37 loc / km².

Suprafața de uscat ce-i revine unui locuitor este de 2,7 ha, din care 0,812 ha teren agricol, 0,812 ha fond forestier și 1,076 ha alte terenuri.

Problema dezvoltării a fost dintotdeauna o problemă a spațiului. Spațiile predestinate unui tip de economie, respectiv unui anumit nivel de dezvoltare economică nu sunt suprapuse legilor hazardului. Unanim este acceptată axioma cu valoare proverbială că „omul sfințește locul”. Dar în numeroase cazuri și reciproca este valabilă („Egiptul este un dar al Nilului”). Spațiul are și o vocație a dezvoltării evidențiată de poziția de extensiune, morfologie și resurse. Europa dispune de un spațiu fizic, care prin comparație nu întrunește cele mai favorabile condiții ale populării. Poziția și morfologia majoră a acestui spațiu au constituit premisele dezvoltării sale ulterioare. În cadrul Australiei, Canadei și S.U.A., extensiunea și resursele au propulsat spațiul pe traiectoria dezvoltării. Spațiile geografice cu resurse unilaterale au frânat, de regulă, dezvoltarea complexă. Teritorialitatea prin dimensiune și calitate stă la baza dezvoltării economice. Dimensiunea este asimilată suprafeței iar calitatea rezidă în structurarea spațiului în utilități. De aceea, din perspectivă ambientală este potrivit a se face apel la disponibilul de spațiu al statelor, considerate ca spații de acțiune.

Suprafața globului este de 510 milioane km², revenind o densitate de 10,78 loc. / km².

Densitatea populației raportată exclusiv la suprafața uscatului este de 37 loc. / km².

Suprafața agricolă la nivel planetar este de 4 470 000 000 ha (30% din totalul suprafeței uscatului), revenind 0,812 ha / loc.

În schimb suprafața arabilă este de 1 639 000 000 ha (11%), revenind 0,298 ha / loc. Suprafața de 2 831 000 000 ha (19%) o reprezintă terenurile ocupate cu pășuni și fânețe naturale (0,514 ha / loc).

Suprafața ocupată cu păduri este egală cu suprafața agricolă (4 470 000 000 ha). Unui locuitor al Terrei îi revin astăzi 9,27 ha mediu ambiental, respectiv 2,72 ha de uscat.

Studii de detaliu (I. Puia, V. Soran, 1974) au demonstrat că, la modul general, statele care dispun de mai mult de 0,40 ha teren arabil / locuitor sunt exportatoare de produse alimentare.

În anul 2000, la o populație estimată la 6 miliarde oameni, în contextul păstrării structurilor de utilitate actuale ale terenurilor, suprafața de teren agricol se reduce de la 0,812 ha / locuitor la 0,745 ha / loc., iar cea arabilă de la 0,298 la 0,273 ha.

Tabel 1. Disponibilul de terenuri/ loc.

Nr. crt.	Țara	Suprafața (km ²)	Populația (milioane)	Densitatea loc./km ²	Teren arabil %	Teren agricol %	Păduri (%)	Alte terenuri	Supraf. arabilă / locuitor	Supraf. agricole / locuitor	Fond forestier / locuitor	Indicele de areal (ha/loc.)	Obs.
1.	Afganistan	652 090	18 879 000	28,9	12,4	58,7	3,0	38,3	0,43	2,03	0,10	3,97	
2.	Africa de Sud	1 221 037	40 555 000	33,2	11,2	76,9	3,8	19,3	0,33	2,31	0,58	3,39	
3.	Albania	28 748	3 414 000	118,7	21,2	44,5	43,2	12,3	0,99	0,37	0,36	0,87	
4.	Algeria	2 381 741	27 325 000	11,5	3,1	18,4	1,8	79,8	0,27	1,6	0,15	9,28	
5.	Andora	453	65 000	143,5	3,98	48,22	23,67	28,11	0,02	0,33	0,16	0,78	
6.	Angola	1 246 700	10 674 000	8,6	2,8	26,1	43,1	30,8	0,32	3,05	5,03	12,10	
7.	Antigua și Barbuda	440	65 000	147,7	18,2	25,0	15,9	59,1	0,12	0,17	0,11	0,56	
8.	Arabia Saudită	2 149 690	17 451 000	8,1	0,5	40,0	0,8	59,2	0,06	4,93	0,10	14,63	
9.	Argentina	2 776 889	34 182 000	12,3	12,7	64,4	21,7	13,9	1,03	5,23	1,76	8,49	
10.	Australia	7 713 364	17 853 000	2,3	5,6	64,9	13,8	21,3	2,41	28,03	5,96	44,34	
11.	Austria	83 853	7 918 000	94,4	19,7	44,0	39,1	16,9	0,20	0,46	0,41	0,81	
12.	Bahamas	13 878	272 000	19,6	1,5	-	32,2	66,3	0,07	-	1,6	5,36	
13.	Bangladesh	143 998	117 787 000	818	63,5	67,7	15,2	17,1	0,08	0,08	0,02	0,12	
14.	Belgia	30 519	10 080 000	330,3	25,9	47,0	20,3	32,7	0,08	0,14	0,06	0,31	
15.	Belize	22 965	210 000	9,1	2,3	4,2	44,1	51,7	0,25	0,45	482	11,84	
16.	Blutau	47 000	1 614 000	34,3	2,0	6,6	69,6	23,8	0,05	0,19	2,02	3,03	
17.	Birmania	676 578	45 555 000	67,3	14,9	15,4	47,5	37,1	0,22	0,22	0,70	1,59	
18.	Bolivia	1 098 581	7 237 000	6,6	3,1	27,7	51,1	21,2	0,47	6,38	7,75	14,43	
19.	Botswana	581 730	1 443 000	2,5	2,3	75,6	1,6	22,8	0,92	30,47	0,64	43,16	
20.	Brazilia	8 511 965	159 143 000	18,7	8,6	27,6	67,3	5,1	0,45	1,47	3,59	5,55	
21.	Brunei	5 765	280 000	48,6	1,6	2,6	71,9	15,5	0,03	0,05	1,48	2,11	
22.	Bulgaria	110 912	8 818 000	79,5	37,6	55,7	34,7	9,6	0,47	0,70	0,43	1,24	
23.	Burkina Faso	274 200	10 046 000	36,6	9,6	46,0	26,1	27,9	0,26	1,25	0,71	2,97	
24.	Burundi	27 834	6 209 000	223,1	14,6	32,1	53,7	14,2	0,06	0,14	0,24	0,50	
25.	Canada	9 976 139	29 131 000	2,9	4,6	7,8	32,7	60,3	1,57	2,67	11,19	36,35	
26.	Capul Verde	4 033	381 000	94,5	9,9	16,1	2,5	81,4	0,10	0,17	0,02	1,06	
27.	Cehia și Slovacia	127 900	15 628 000	122,2	40,4	53,5	35,9	10,6	0,33	0,43	0,29	0,81	
28.	Ref. Centraficană	622 984	3 235 000	5,2	3,1	7,9	63,7	28,4	0,59	1,52	12,26	19,92	
29.	Chile	756 945	14 044 000	18,6	7,3	23,0	20,4	56,6	0,39	1,23	1,09	5,65	
30.	China	9 596 961	1 208 841 000	126,6	10,5	40,2	12,9	46,9	0,08	0,31	0,10	0,83	
31.	Ciad	1 284 000	6 183 000	4,8	2,5	37,5	15,9	46,6	0,51	7,78	3,30	22,6	
32.	Cipru	9 251	734 000	79,3	46,7	56,7	18,5	24,8	0,58	0,71	0,23	1,30	

Nr crt	Țara	Suprafața (km ²)	Populația (milioane)	Densitatea loc/km ²	Teren arabil %	Teren agricol %	Păduri (%)	Alte terenuri	Supraf. anabili / locuitor	Supraf. agricole / locuitor	Fond forestier / locuitor	Indicele de arabilit. (ha/loc.)	Obs.
33.	Coasta de Fildeș	322.463	13.780.000	42,7	12,2	21,5	29,1	49,4	0,28	0,50	0,68	2,59	
34.	Columbia	1.138.914	34.545.000	30,2	5,0	31,3	46,0	22,7	0,16	1,03	1,51	3,39	
35.	Comore	2.235	630.000	281,9	42,0	48,9	16,1	35,0	0,14	0,17	0,05	0,33	
36.	Congo	342.000	2.516.000	7,4	1,9	31,1	62,5	6,4	0,25	4,22	0,86	14,55	
37.	Coreea de Sud	99.016	44.563.000	450,0	22,2	22,7	66,7	10,6	0,04	0,05	0,14	0,23	
38.	Coreea de Nord	120.538	23.483.000	94,8	18,7	18,7	74,4	6,9	0,09	0,09	0,38	0,54	
39.	Costa Rica	51.400	3.347.000	65,5	5,6	46,8	31,4	19,1	0,85	0,71	0,47	1,67	
40.	Cuba	110.861	10.960.000	98,9	28,0	49,9	16,7	33,4	0,28	0,50	1,7	1,03	
41.	Danemarca	43.077	5.173.000	120,1	61,6	67,3	11,4	21,3	0,51	1	5,11	0,83	
42.	Djibouti	23.200	566.000	24,4	0,04	11,5	0,3	88,56	0,01	0,47	0,01	5,51	
43.	Dominica	751	71.000	94,5	22,6	25,3	46,6	28,1	0,23	0,26	0,49	0,88	
44.	Rep. Dominicană	48.734	7.684.000	157,7	25,3	56,5	13,0	30,5	0,16	0,35	0,08	0,67	
45.	Ecuador	283.561	11.220.000	31,6	9,3	22,6	50,9	26,5	0,19	0,57	1,28	2,61	
46.	Egipt	1.001.449	61.636.000	61,6	3,5	3,5	-	96,5	0,05	0,05	-	1,83	
47.	El Salvador	21.041	5.641.000	268,1	35,3	64,7	12,7	22,6	0,13	0,24	0,04	0,39	
48.	Elveția	41.293	7.131.000	127,7	9,9	48,9	25,5	25,6	0,05	0,28	0,14	0,60	
49.	Emir. Arabe Unite	83.600	1.961.000	22,3	0,13	2,53	0,02	97,45	0,005	0,11	0,0008	5,13	
50.	Etiopia	1.100.757	53.435.000	38,6	12,7	16,3	64,9	18,8	0,26	0,33	1,33	2,20	
51.	Filipine	300.000	66.188.000	220,6	33,1	36,6	40,3	23,1	0,15	0,16	0,18	0,48	
52.	Finlanda	338.127	5.083.000	15,0	7,1	7,6	69,2	23,2	0,47	0,50	4,60	6,72	
53.	Franta	551.500	57.747.000	104,7	34,1	57,5	26,6	15,9	0,32	0,54	0,25	0,96	
54.	Gabon	267.667	1.283.000	4,8	1,7	19,3	74,7	6,0	0,35	4,02	15,5	22,08	
55.	Gambia	11.695	1.081.000	95,6	24,1	38,3	18,6	43,1	0,002	0,33	0,19	1,28	
56.	Germania	356.754	81.278.000	227,7	35,00	51,7	28,8	19,5	0,153	0,226	0,126	0,438	
57.	Ghana	238.533	16.944.000	71,0	11,6	26,1	36,5	37,4	0,16	0,44	0,51	1,54	
58.	Grecia	131.990	10.416.000	78,9	29,8	39,8	19,9	10,5	0,37	0,50	0,25	1,29	
59.	Grenada	344	92.000	267,4	47,0	50,0	11,8	38,2	0,17	0,18	0,99	0,33	
60.	Guatemala	108.889	10.322.000	94,8	16,9	24,9	41	34,1	0,17	0,26	0,43	1,15	
61.	Guinea	245.857	6.501.000	26,4	6,4	18,6	42,9	38,5	0,24	0,70	1,62	4,15	
62.	Guinea Bisau	36.125	1.050.000	29,1	7,9	43,3	29,6	27,1	0,27	1,48	1,01	3,67	
63.	Guinea Ecuatorială	28.051	3.890.000	13,9	8,2	11,9	60,6	27,5	0,59	0,85	4,36	7,88	
64.	Guyana	214.969	825.000	3,8	2,3	8,0	76,1	15,9	0,60	2,08	19,8	26,87	
65.	Haiti	27.750	7.035.000	253,5	32,2	50,5	3,7	45,8	0,12	0,20	0,01	0,42	
66.	Honduras	112.088	5.493.000	53,0	15,8	46,1	35,5	14,8	0,32	0,94	0,72	2,13	
67.	India	3.287.782	918.570.000	279,4	51,5	55,1	20,5	24,4	0,18	1,97	0,73	0,39	
68.	Indonezia	1.904.569	194.615.000	102,2	10,2	16,5	63,9	19,6	0,09	0,16	0,62	1,01	
69.	Iordania	97.740	5.198.000	53,2	14,1	15,1	1,3	83,6	0,26	0,28	0,02	2,36	

Nr crt	Țara	Suprafața (km ²)	Populația (milioane)	Densitatea loc/km ²	Teren arabil %	Teren agricol %	Păduri (%)	Alte terenuri	Supraf. arabilă / locuitor	Supraf. agricolă / locuitor	Fond forestier / locuitor	Indicele de arealită (ha/loc.)	Obs.
70.	Iran	1 648 000	65 758 000	39,9	9,7	17,4	10,9	72,7	0,24	0,43	0,27	2,80	
71.	Iraq	438 317	19 250 000	45,5	12,5	21,7	3,5	74,8	0,28	4,94	0,79	2,24	
72.	Irlanda	70 284	3 539 000	50,4	13,8	82,7	4,6	12,7	0,27	1,64	0,09	1,99	
73.	Islanda	103 000	266 000	2,6	0,08	22,17	1,16	76,67	0,03	8,58	0,45	3,96	
74.	Israel	20 770	5 458 000	262,8	20,1	59,5	5,6	34,9	0,07	0,22	0,02	0,41	
75.	Italia	301 268	57 157 000	189,7	40,5	58	20,9	21,2	0,21	0,30	0,11	0,53	
76.	Iugoslavia	102 173	10 763 000	105,3	30,8	55,7	36,4	7,9	0,29	0,52	0,34	0,99	
77.	Jamaica	10 990	2 729 000	248,3	24,1	42,7	27,8	29,5	0,09	0,17	0,11	0,44	
78.	Japonia	337 801	124 815 000	369,5	15,0	16,2	67,3	16,5	0,04	0,04	0,18	0,03	
79.	Kambodgia	181 035	9 968 000	55,1	16,8	20,0	73,9	6,1	0,30	0,36	0,01	2,06	
80.	Kenya	580 367	2 734 000	47,1	4,0	10,5	4,3	85,2	0,08	0,22	0,09	2,25	
81.	Kuweit	726	77 000	106,1	50,7	50,7	2,8	46,5	0,47	0,47	0,43	1,23	
82.	Kuwait	17 818	1 663 000	93,3	0,05	7,55	0,1	92,35	0,005	0,08	0,001	0,85	
83.	Laos	236 800	3 742 000	20,0	3,7	7,1	54,5	38,4	0,18	0,35	2,72	5,56	
84.	Lesotho	30 355	1 996 000	65,8	9,8	75,7	-	24,3	0,14	1,15	-	1,66	
85.	Liban	10 400	2 915 000	280,3	28,7	29,7	6,8	63,3	0,10	0,10	0,02	0,36	
86.	Liberia	111 369	2 941 000	26,4	3,3	5,4	33,8	60,8	0,12	0,20	1,27	4,42	
87.	Libia	1 759 540	5 255 000	3,0	1,2	8,7	0,3	91,0	0,40	2,91	0,1	45,12	
88.	Liechtenstein	160	30 000	187,5	24,3	40,0	34,7	25,3	0,08	0,13	0,11	0,54	
89.	Luxemburg	2 586	401 000	155,0	22,4	49,4	31,7	18,9	0,14	0,31	0,20	0,66	
90.	Madagascar	587 041	14 303 000	24,4	5,2	63,1	22,7	14,2	0,21	2,58	0,93	5,11	
91.	Malawi	118 484	10 843 000	91,5	19,6	35,1	36,8	28,1	0,21	0,38	0,40	1,38	
92.	Malaysia	329 749	19 695 000	59,7	13,1	13,2	67,2	19,6	2,19	0,22	1,12	1,82	
93.	Maldiva	298	246 000	825,5	10,0	13,3	3,4	83,3	0,01	0,01	0,004	0,13	
94.	Mali	1 240 192	10 462 000	8,4	1,8	26,0	7,0	67,0	0,21	3,08	0,82	13,03	
95.	Malta	316	364 000	1151,9	44,0	44,0	-	56,0	0,03	0,03	-	0,09	
96.	Marca Britanică	244 100	58 098 000	238,0	28,5	74,8	8,7	16,5	0,11	0,31	0,03	0,42	
97.	Maroc	446 550	26 488 000	59,3	18,8	46,8	11,6	41,6	0,31	0,78	0,19	1,74	
98.	Mauritania	102 520	2 217 000	2,2	0,2	38,3	14,7	47,0	0,009	1,77	0,06	50,37	
99.	Mauritius	2 040	1 104 000	541,2	57,5	61,3	31,2	7,5	0,10	0,11	0,99	0,19	
100.	Mexic	1 958 201	91 858 000	46,9	11,9	49,7	24,3	26,0	0,25	1,06	0,51	2,25	
101.	Mongolia	1 566 500	2 363 000	1,5	-	-	-	-	-	-	-	69,62	
102.	Mozambic	808 590	15 527 000	19,4	3,9	58,8	19,1	22,1	0,20	3,06	0,99	49,97	
103.	Nauru	21,3	11 000	516,4	-	-	-	-	-	-	-	0,23	
104.	Nepal	140 797	21 360 000	151,7	16,5	29,2	31,6	39,2	0,10	0,19	0,20	0,72	
105.	Nicaragua	130 600	4 275 000	32,9	9,7	47,7	33,6	18,7	0,29	1,45	1,02	3,25	
106.	Niger	1 267 000	8 846 000	7,0	2,7	10,3	2,2	87,5	0,38	1,47	0,31	15,84	

Nr crt	Tara	Suprafata (km ²)	Populatia (milioane)	Densitatea loc / km ²	Teren arabil %	Teren agricol %	Păduri (%)	Alte terenuri	Supraf arabilă / locuitor	Supraf agricolă / locuitor	Fond forestier / locuitor	Indicele de arealit (ha / loc.)	Obs.
107.	Nigeria	923 768	108 467 000	117,4	32,9	55,5	15,8	28,7	0,28	0,47	0,13	1,05	
108.	Norvegia	323 895	4 318 000	13,3	2,6	2,9	25,7	71,4	0,19	0,21	1,92	7,61	
109.	Noua Zeelandă	270 986	3 531 000	13,1	1,7	57,5	37,2	5,3	0,13	4,41	2,85	7,83	
110.	Olanda	40 844	15 397 000	377,0	23,2	5,4	7,8	38,2	0,06	0,14	0,02	0,27	
111.	Oman	212 457	2 077 000	9,8	0,19	4,89	-	95,11	0,01	0,50	-	13,63	
112.	Pakistan	796 095	136 645 000	171,6	25,3	31,5	3,5	61,0	0,14	1,83	0,20	0,70	
113.	Panama	77 082	2 585 000	33,5	7,6	22,7	53,3	24,0	0,22	0,67	1,59	3,07	
114.	Papua Noua Guinee	462 840	4 205 000	9,1	0,8	1	69,7	29,3	0,09	0,11	7,67	11,79	
115.	Paraguay	406 752	4 830 000	11,9	4,7	43,1	50,6	6,3	0,39	3,62	4,26	9,87	
116.	Peru	1 285 216	23 331 000	18,1	2,7	23,8	55,0	21,2	0,14	1,31	3,02	5,84	
117.	Polonia	312 667	38 341 000	126,6	47,5	60,5	27,8	11,7	0,38	0,49	0,22	0,81	
118.	Portugalia	92 389	9 830 000	106,4	38,6	44,4	39,5	16,1	0,36	0,41	0,37	0,87	
119.	Quatar	11 000	540 000	49,1	6,27	4,82	-	95,18	0,005	0,09	-	5,01	
120.	România	237 500	22 922 000	96,5	41,3	63,0	26,6	10,4	0,42	0,65	0,27	1,04	
121.	Rwanda	26 338	7 750 000	294,2	39,2	56,3	10,0	33,7	0,13	0,19	0,03	0,35	
122.	St. Christopher & Nv	261,6	31 000	156,7	39,9	47,1	16,0	37,8	0,25	0,30	0,10	0,55	
123.	Santa Lucia	622	141 000	226,7	27,5	32,3	12,9	54,8	0,12	0,14	0,05	0,40	
124.	St. Vincent & Gren	388	111 000	286,1	-	-	-	-	-	-	-	0,31	
125.	Samoa	2 831	169 000	59,7	42,7	43,1	46,4	10,5	0,71	-	0,77	1,69	
126.	San Marino	60,6	25 000	412,7	16,6	-	-	-	0,04	-	-	0,26	
127.	Sao Tome & Principe	964	130 000	134,8	37,50	38,54	-	61,46	0,27	0,28	-	0,78	
128.	Senegal	196 722	8 102 000	41,2	26,6	55,7	27,1	17,2	0,64	1,35	0,64	2,61	
129.	Seychelles	280	73 000	260,7	17,8	-	17,8	64,4	0,06	-	0,06	0,41	
130.	Sierra Leone	71 740	4 402 000	61,4	24,6	55,3	28,7	16,0	0,40	0,90	0,46	1,68	
131.	Singapore	618	2 821 000	4564,0	10,35	-	5,20	84,45	0,002	-	0,01	0,02	
132.	Siria	185 180	13 171 000	76,5	31,1	76,2	2,6	21,2	0,40	0,99	0,27	1,43	
133.	Solomon	28 896	366 000	12,7	-	-	-	-	-	-	-	8,62	
134.	Somalia	637 657	9 077 000	14,2	1,7	46,9	13,9	39,2	0,11	3,29	0,97	8,29	
135.	Spania	504 782	39 568 000	78,4	40,5	61,7	30,9	7,4	0,51	0,78	0,39	1,28	
136.	Str Lanka	65 610	18 125 000	276,2	32,8	39,5	36,3	24,2	0,11	0,14	0,13	0,38	
137.	S.U.A.	9 372 613	260 631 000	27,7	20,4	45,7	30,4	23,9	0,73	1,64	1,09	3,70	
138.	Sudan	2 505 813	27 361 000	10,9	5,0	27,3	19,4	53,3	0,45	2,50	1,77	9,66	
139.	Suedia	449 967	8 738 000	19,4	6,8	8,4	50,5	41,1	0,35	0,43	2,6	5,21	
140.	Sumatra	163 265	418 000	2,6	0,3	0,4	95,1	4,5	0,12	0,16	37,1	36,52	
141.	Swaziland	17 364	832 000	47,9	10,9	74,3	5,8	19,9	0,23	1,55	0,12	2,13	
142.	Tanzania	945 087	28 846 000	30,5	5,5	42,5	44,5	13,0	0,18	1,39	1,46	3,69	
143.	Thailanda	513 115	58 183 000	113,4	35,6	36,2	29,7	34,1	0,31	0,32	0,26	0,90	

Nr. crt.	Țara	Suprafața (km ²)	Populația (milioane)	Densitatea loc/km ²	Teren arabil %	Teren agricol %	Păduri (%)	Alte terenuri	Supraf. arabilă / locuitor	Supraf. agricolă / locuitor	Fond forestier / locuitor	Indicele de areal (ha/loc.)	Obs.
144.	Togo	56 785	4 010 000	70,6	25,1	28,6	29,1	42,3	0,35	0,40	0,41	1,56	
145.	Tonga	747	98 000	131,2	75,7	81,4	11,4	7,2	0,57	0,62	0,09	0,74	
146.	Trinidad - Tobago	5 130	1 292 000	251,8	30,8	32,9	44,6	22,5	0,12	0,13	0,18	0,40	
147.	Tunisia	163 610	8 733 000	53,4	30,52	49,72	3,4	46,9	0,57	0,93	0,06	1,96	
148.	Italia	779 452	60 771 000	78,0	36,5	48,8	25,9	25,3	0,47	0,62	0,33	1,36	
149.	Tuvalu	26	9 000	346,4	-	-	-	-	-	-	-	0,27	
150.	Uganda	236 880	20 621 000	87,0	24,7	45,9	25,2	28,9	0,28	0,52	0,29	1,21	
151.	Ungaria	93 032	10 161 000	109,2	57,2	71,0	17,4	11,6	0,52	0,65	0,16	0,90	
152.	Fosta U.R.S.S.	22 402 200	280 770 000	12,5	10,3	27,0	41,1	31,9	0,72	2,15	3,280	7,97	
153.	Uruguay	177 414	3 167 000	17,8	10,8	91,2	3,2	5,6	0,60	5,10	0,18	5,70	
154.	Vanuatu	12 186	165 000	13,5	6,44	8,14	-	-	0,47	0,60	-	7,29	
155.	Vatican	0,44	1 000	1702,0	-	-	-	-	-	-	-	0,06	
156.	Venezuela	912 050	21 378 000	23,4	4,1	23,0	38,1	38,9	0,17	0,98	1,62	4,51	
157.	Vietnam	331 689	72 931 000	219,9	18,5	33,3	31,2	35,5	0,08	0,15	0,14	0,49	
158.	Yemen	527 968	13 873 000	26,3	7,4	39	7,7	53,3	0,28	1,48	0,29	3,8	
159.	Zair	2 345 409	42 552 000	18,1	2,7	6,6	75,6	17,8	0,14	0,36	4,17	6,40	
160.	Zambia	752 614	9 196 000	12,2	6,8	53,3	27,0	19,7	0,55	2,62	1,61	8,57	
161.	Zimbabwe	390 580	11 002 000	28,2	6,8	19,2	61,0	19,8	0,24	0,68	2,16	3,75	

Media mondială 2,7 ha/locuitor

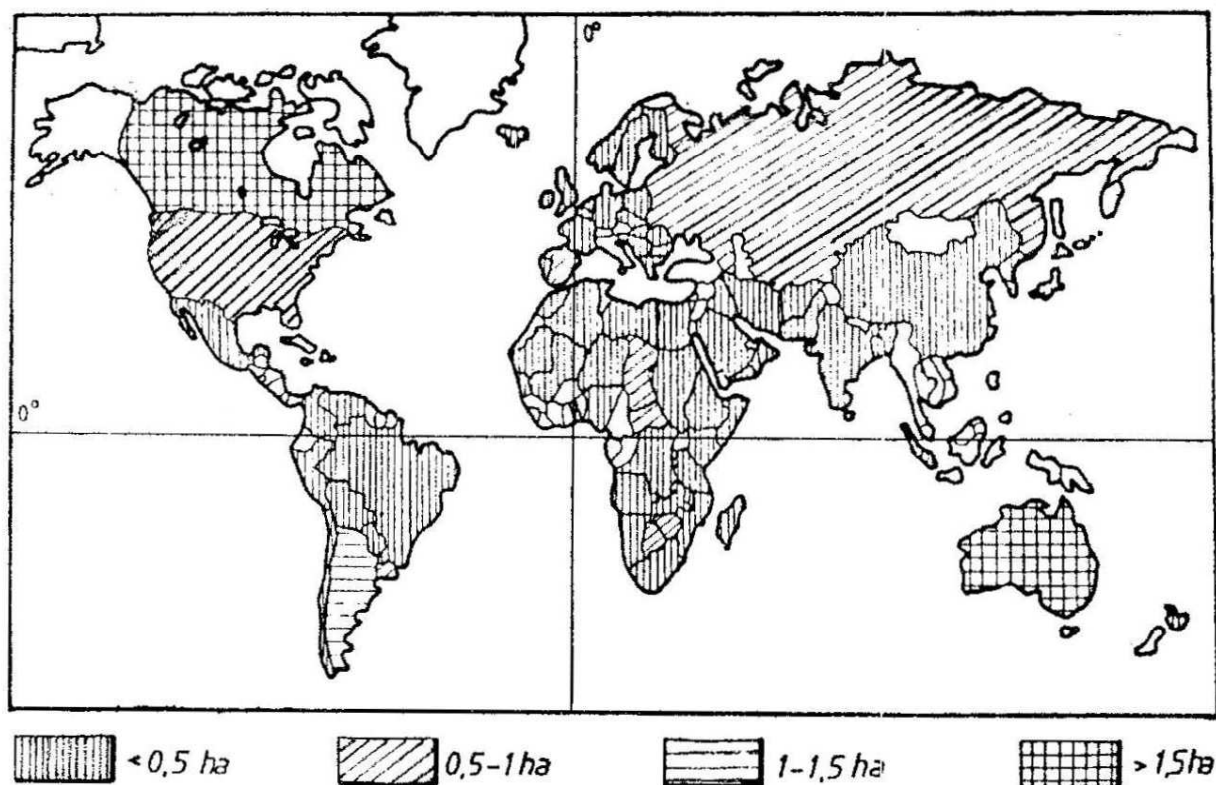

Fig.2. Terenurile arabile/ loc

În anul 2035, la o populație de 10 miliarde locuitori vor reveni 0,447 ha / locuitor teren agricol și doar 0,163 ha teren arabil.

Admitând ipoteza că în medie, la nivel mondial, randamentul cerealier / ha teren arabil, cu referire la o singură cultură (grâu) va rămâne constant (3 000 kg) și că randamentul terenurilor ocupate cu pășuni și fânețe naturale este de 50 % din cel al terenului arabil, rezultă următorul tablou al disponibilului de grâu / locuitor / zi:

1995 - 4,56 kg; 2000- 4,18 kg; 2035 - 2,5 kg.

Acestea, transformate în calorii, conduc la următoarele valori:

1995 - 10.032; 2000 - 9.196; 2035 - 5.500;

(Vezi fig. 3. Grânările lumii și zonele afectate de foamete).

Problema dezvoltării economice, așa cum rezultă din datele statistice prezentate este și o problemă spațială de prim ordin.

Spațiul necuprins în circuitul economic se înscrie ca rezervă potențială și generator de indici calitativi asupra mediului locuit.

În contextul în care vegetația forestieră deține ponderi importante în structura folosințelor spațiului, aceasta reprezintă, fără îndoială, un prim semnal al calității mediului natural. (Vezi fig. 4. Indicele de arealitate).

Suprafața de teren agricol ce revine unui locuitor, pe lângă efectele care le generează în planul calității mediului, pune în evidență, la modul general, capacitatea de susținere biologică a populației unui spațiu național, oarecare.

Mai expresivă din acest punct de vedere pare a fi suprafața arabilă raportată la numărul locuitorilor. Pragul de 0,40 ha / locuitor este depășit în 117 situații, țările în cauză înscriindu-se aproape în categoria celor importatoare de produse agroalimentare.

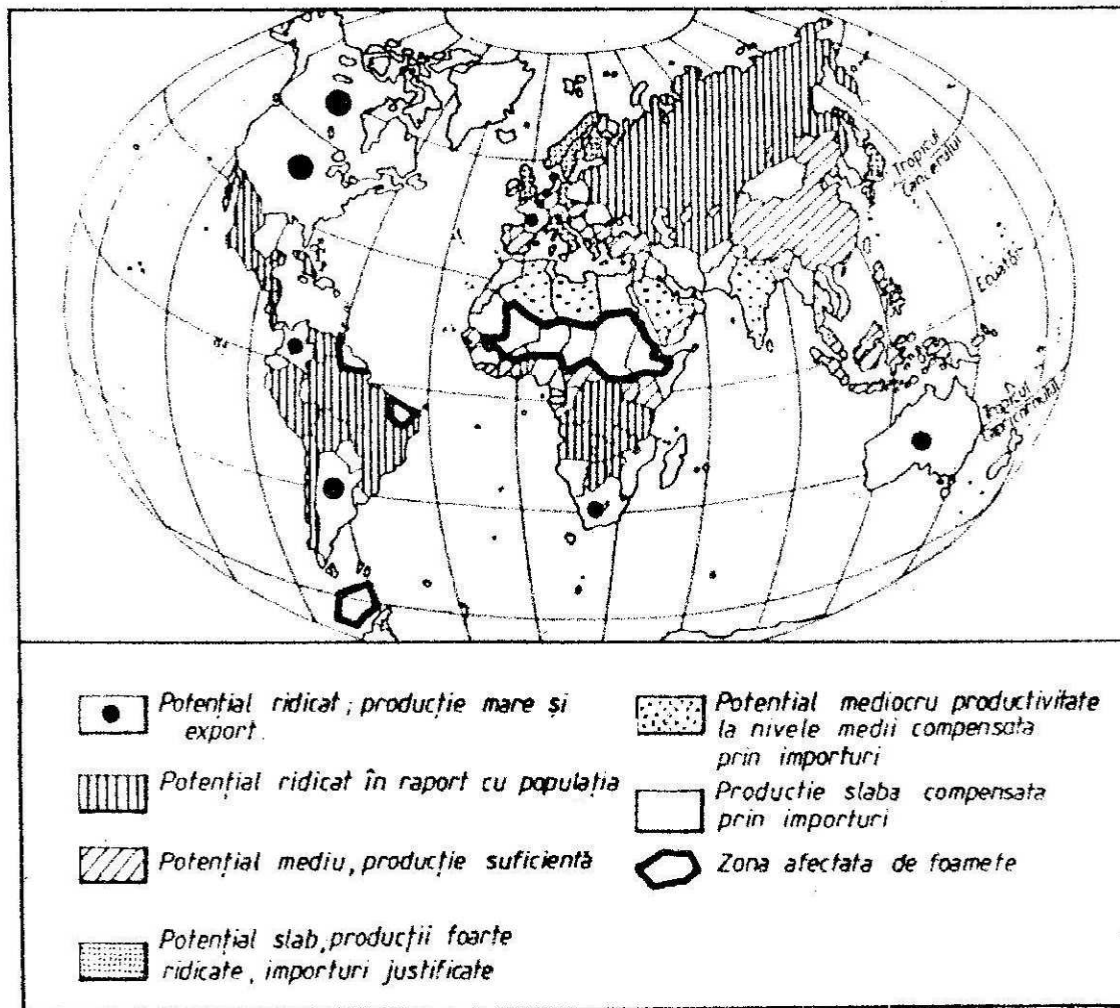

Fig.3. Grânarele lumii și zonele afectate de foamete (după J.R. Pitte, 1989)

III. Nivelurile de dezvoltare

Nivelul dezvoltării economice este expresia gradului de dezvoltare a forțelor de producție în cadrul unui spațiu național. Acesta este dependent de gradul de dezvoltare a mecanismelor de producție, a diferitelor categorii de infrastructuri (mijloace mass-media, de comunicație, transport etc.), de capacitatea tehnologică, de gradul de utilizare și nivelul de pregătire a forței de muncă. La acestea se mai adaugă structura dimensională pe ramuri a economiei, gradul de coeziune și structurare a spațiului economic național, volumul și calitatea activităților și serviciilor internaționale, gradul de dezvoltare a instrumentelor de acțiune în plan monetar și financiar. Într-o manieră sintetică, nivelul de dezvoltare economică se reflectă în productivitatea muncii sociale, fie prin raportare la nivel de individ, fie prin însumare la nivelul întregii societăți.

Dintre toți indicatorii „agreați” de către statistica internațională, cel mai utilizat este P.N.B. (produsul național brut / loc). Acesta este dat de către totalitatea bunurilor create și a serviciilor prestate de către societate pe durata unei perioade de timp limitate, de regulă un an. P.N.B. / locuitor se corelează adesea direct cu alți indicatori, care parțial au aceeași semnificație (valoarea producției industriale / locuitor, ponderea populației agricole din totalul populației ocupate, consumul de energie / locuitor).

După valoarea P.N.B. / locuitor, statele lumii se ordonează într-un șir statistic ce pune în evidență puternice decalaje ale nivelurilor de dezvoltare. Astfel, pe primul loc în ierarhie se situează Monaco cu 51 000 \$. Urmează Elveția și Liechtenstein cu 33 340 \$, respectiv 30 270 \$.

În continuare, 11 state depășesc valoarea de 20 000 \$ / loc. / an (vezi tabel nr. 2).

Se constată faptul că majoritatea statelor, cu excepția S.U.A., Japoniei și Canadei, aparțin continentului european.

Media mondială a P.N.B. / locuitor este de aproximativ 4 000 \$ / loc. / an. Deci aceste state se situează în limitele unor valori ce depășesc de cinci, până la zece ori media P.N.B. / locuitor la nivel mondial.

La polul opus (al sărăciei) se află Mozambiul cu 80 \$ P.N.B. locuitor / an.

Mai semnificativ este faptul că din cele 187 de state analizate, 104 (55,6%) au valori ale P.N.B. / loc. de două până la 51 de ori mai mici decât media mondială. Dacă ne raportăm la valorile extreme, P.N.B. / loc, al statului Monegasc și al statului Mozambic, decalajul este de 637,5 ori. Se constată faptul că nu se pot stabili corelații între mărimea P.N.B. / loc și suprafața statelor.

P.N.B. / locuitor întrunește și sintetizează componente ale laturii economice care reflectă mai degrabă aspectele calitative ale acesteia, care se pot răsfrânge în mod direct asupra nivelului de trai al populației.

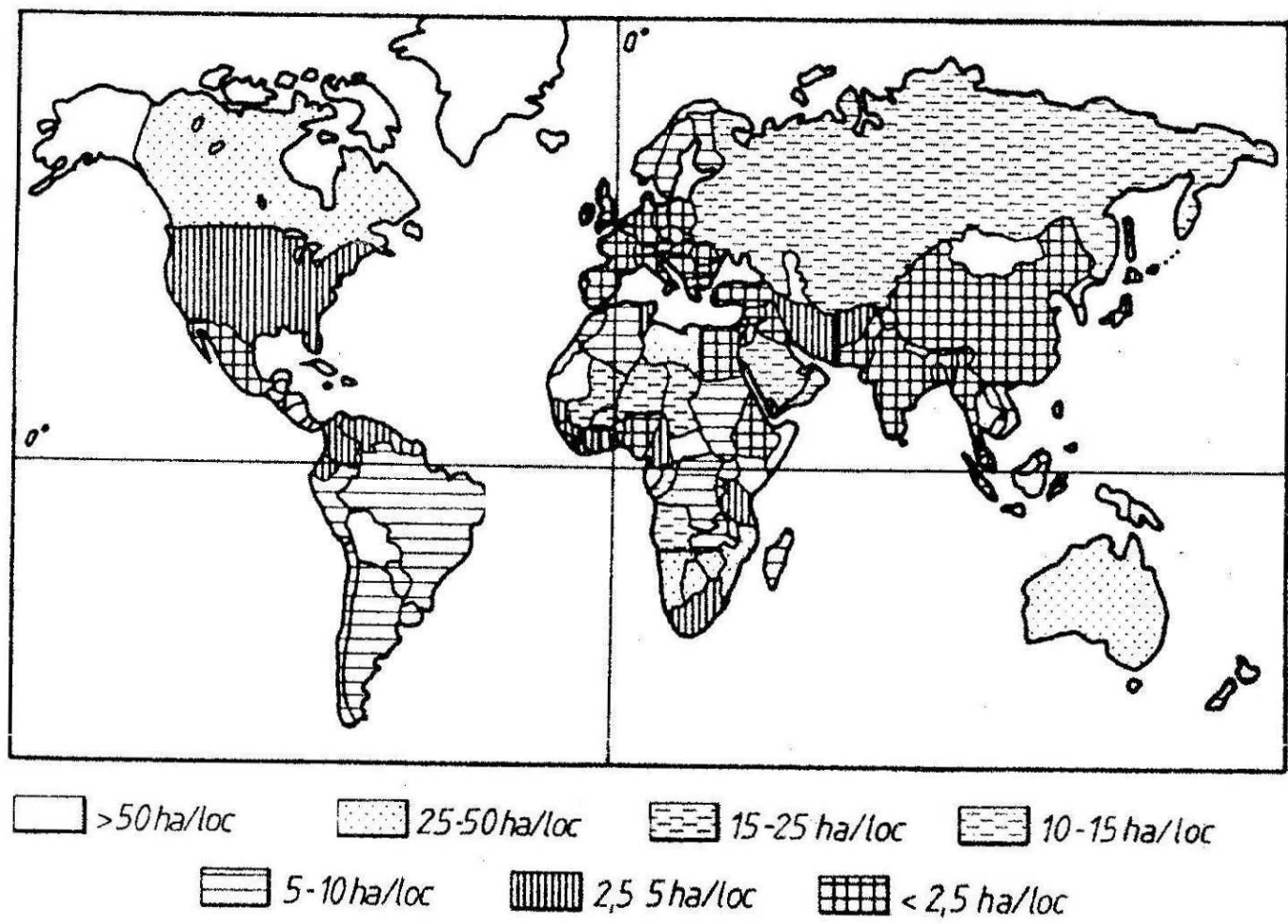

Fig.4. Indicele de arcafitate la nivel mondial

Tabel 2. Populația și ierarhia statelor după P.N.B. / loc.

Nr. crt.	ȚARA	Prod. național/ locuitor \$	Nr. crt.	ȚARA	Prod. național/ locuitor \$
1.	MONACO	51 000.0	95.	BOSNIA & HERZEGOVINA	1 600.0
2.	ELVEȚIA	33 340.0	96.	POLONIA	1 600.0
3.	LIECHTENSTEIN	30 270.0	97.	ALGERIA	1 580.0
4.	NORVEGIA	26 380.0	98.	TUNISIA	1 560.0
5.	FINLANDA	26 040.0	99.	SEVICENIUL	1 520.0
6.	JAPONIA	25 430.0	100.	MACEDONIA	1 400.0
7.	GERMANIA	24 000.0	101.	THAILANDA	1 395.0
8.	SUEȚIA	23 660.0	102.	JAMAICA	1 360.0
9.	LUXEMBURG	23 340.0	103.	PERU	1 279.0
10.	ISLANDA	22 800.0	104.	COLUMBIA	1 260.0
11.	DANEMARCA	22 080.0	105.	JORDANIA	1 240.0
12.	S.U.A.	21 530.0	106.	EL SALVADOR	1 110.0
13.	AUSIRIA	20 900.0	107.	PARAGUAY	1 110.0
14.	CANADA	20 470.0	108.	TONGA	1 100.0
15.	EMIR ARABE UNITE	19 860.0	109.	VANUATU	1 100.0
16.	FRANȚA	19 490.0	110.	NAMIBIA	1 060.0
17.	BRUNEI	19 400.0	111.	REP. DOMINICANĂ	1 050.0
18.	ITALIA	18 920.0	112.	CONGO	1 010.0
19.	OLANDA	17 320.0	113.	HONDURAS	1 000.0
20.	MAREA BRITANIE	17 160.0	114.	SIRIA	1 000.0
21.	AUSTRALIA	17 000.0	115.	R.P.D. COREEANĂ	987.0
22.	SAN MARINO	16 500.0	116.	ECUADOR	980.0
23.	BELGIA	15 540.0	117.	MICRONEZIA	980.0
24.	NOUA ZEELANDĂ	13 200.0	118.	CAMERUN	960.0
25.	QATAR	12 900.0	119.	CUBA	950.0
26.	NAURU	12 800.0	120.	GUATEMALA	890.0
27.	SPANIA	12 510.0	121.	COTE D'IVOIRE	876.0
28.	SINGAPORE	12 460.0	122.	PAPUA N. GUINEE	860.0
29.	IRLANDA	11 890.0	123.	MAROC	850.0
30.	BAHAMAS	11 420.0	124.	SWAZILAND	850.0
31.	ISRAEL	10 920.0	125.	NICARAGUA	830.0
32.	KUWAIT	10 000.0	126.	CAPUL VERDE	780.0
33.	ANDORA	9 834.0	127.	FILIPINE	750.0
34.	CIPRU	8 020.0	128.	DJIBOUTI	748.0
35.	H.E. MARSHALL	7 560.0	129.	ALBANIA	740.0
36.	CROATIA	7 110.0	130.	KIRIBATI	735.0
37.	BARBADOS	7 066.0	131.	SAMOA	730.0
38.	LETONIA	6 740.0	132.	SENEGAL	710.0
39.	OMAN	6 300.0	133.	TUVALU	700.0
40.	ESTONIA	6 240.0	134.	ZIMBABWE	640.0
41.	ARABIA SAUDITĂ	6 230.0	135.	BOLIVIA	630.0
42.	BAHRAIN	6 060.0	136.	EGIPT	630.0
43.	BELARUS	5 960.0	137.	ANGOLA	620.0
44.	LITUANIA	5 880.0	138.	SOLOMON	590.0
45.	MALTA	5 820.0	139.	INDONEZIA	570.0
46.	RUSIA	5 810.0	140.	MONGOLIA	520.0
47.	PORTUGALIA	5 630.0	141.	MAURITANIA	500.0
48.	SLOVENIA	5 500.0	142.	LESOTHO	485.0
49.	GRECIA	5 340.0	143.	COMORE	480.0
50.	LIBIA	5 310.0	144.	SRI LANKA	470.0
51.	COREEA DE SUD	5 102.0	145.	MALDIVE	450.0
52.	ARMENIA	4 710.0	146.	GUINEEA	440.0
53.	UCRAINA	4 700.0	147.	ZAMBIA	420.0
54.	SEYCHELLES	4 670.0	148.	TOGO	410.0

Nr. crt.	TARA	Prod. național/ locuitor \$	Nr. crt.	TARA	Prod. național/ locuitor \$
55.	ANIGUA & BARBUD	4600.0	149.	S.TOME & PRINCIPE	400.0
56.	GIORGIA	4410.0	150.	LIBERIA	380.0
57.	REP. MOLDOVA	3830.0	151.	CHINA	370.0
58.	AZERBAIDJAN	3750.0	152.	HAIIT	370.0
59.	KAZAHSTAN	3720.0	153.	REP. CENTRAFRIC.	369.0
60.	TURKMENISTAN	3370.0	154.	PAKISTAN	366.0
61.	GABON	3330.0	155.	BENIN	360.0
62.	TRINIDAD - TOBAGO	3250.0	156.	GHANA	355.0
63.	IRAN	3200.0	157.	KENYA	340.0
64.	CEHIA	3140.0	158.	INDIA	334.0
65.	SLOVACIA	3140.0	159.	GUINEEA ECUAT	330.0
66.	SE CRISTOF & NEVI	3090.0	160.	GUYANA	330.0
67.	KIRGHIZSTAN	3030.0	161.	SUDAN	330.0
68.	SURINAM	3028.0	162.	NIGER	310.0
69.	MEXIC	2925.0	163.	RWANDA	310.0
70.	UZBEKISTAN	2750.0	164.	MALI	302.0
71.	BRAZILIA	2680.0	165.	NGERIA	290.0
72.	AERICA DE SUD	2670.0	166.	UGANDA	270.0
73.	URUGUAY	2560.0	167.	BRUKINA FASO	247.0
74.	MAI AYSIA	2390.0	168.	GAMBIA	244.0
75.	ARGENTINA	2370.0	169.	MADAGASCAR	230.0
76.	VENEZUELA	2350.0	170.	MYANMAR	220.0
77.	TADJIKISTAN	2340.0	171.	SIERRALEONE	220.0
78.	UNGARIA	2330.0	172.	ZAIR	220.0
79.	MAURITIUS	2300.0	173.	MALAWI	219.0
80.	BUT GARIA	2250.0	174.	BANGLADESH	210.0
81.	BOTSWANA	2040.0	175.	BURUNDI	210.0
82.	CHILE	2010.0	176.	LAOS	200.0
83.	IUGOSLAVIA	2000.0	177.	BHUTAN	190.0
84.	BELIZE	1933.0	178.	CIAD	190.0
85.	GRENADA	1932.0	179.	VIETNAM	180.0
86.	COSTA RICA	1900.0	180.	GUINEEA-BISSAU	174.0
87.	IRAQ	1808.0	181.	NEPAL	170.0
88.	LIBAN	1800.0	182.	AFGHANISTAN	155.0
89.	PANAMA	1790.0	183.	CAMBODGIA	155.0
90.	FII	1730.0	184.	ERITREA	120.0
91.	SFANTA LUCIA	1703.0	185.	ETIOPIA	120.0
92.	DOMINICA	1670.0	186.	SOMALIA	120.0
93.	ROMANIA	1640.0	187.	TANZANIA	110.0
94.	TURCIA	1630.0	188.	MOZAMBIC	80.0

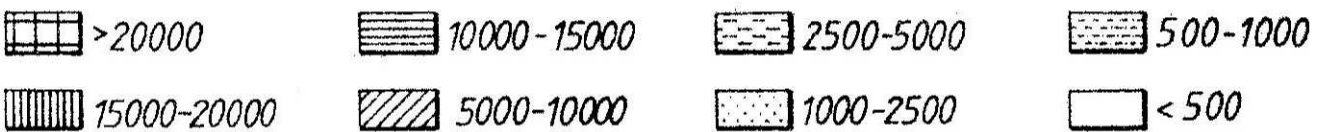
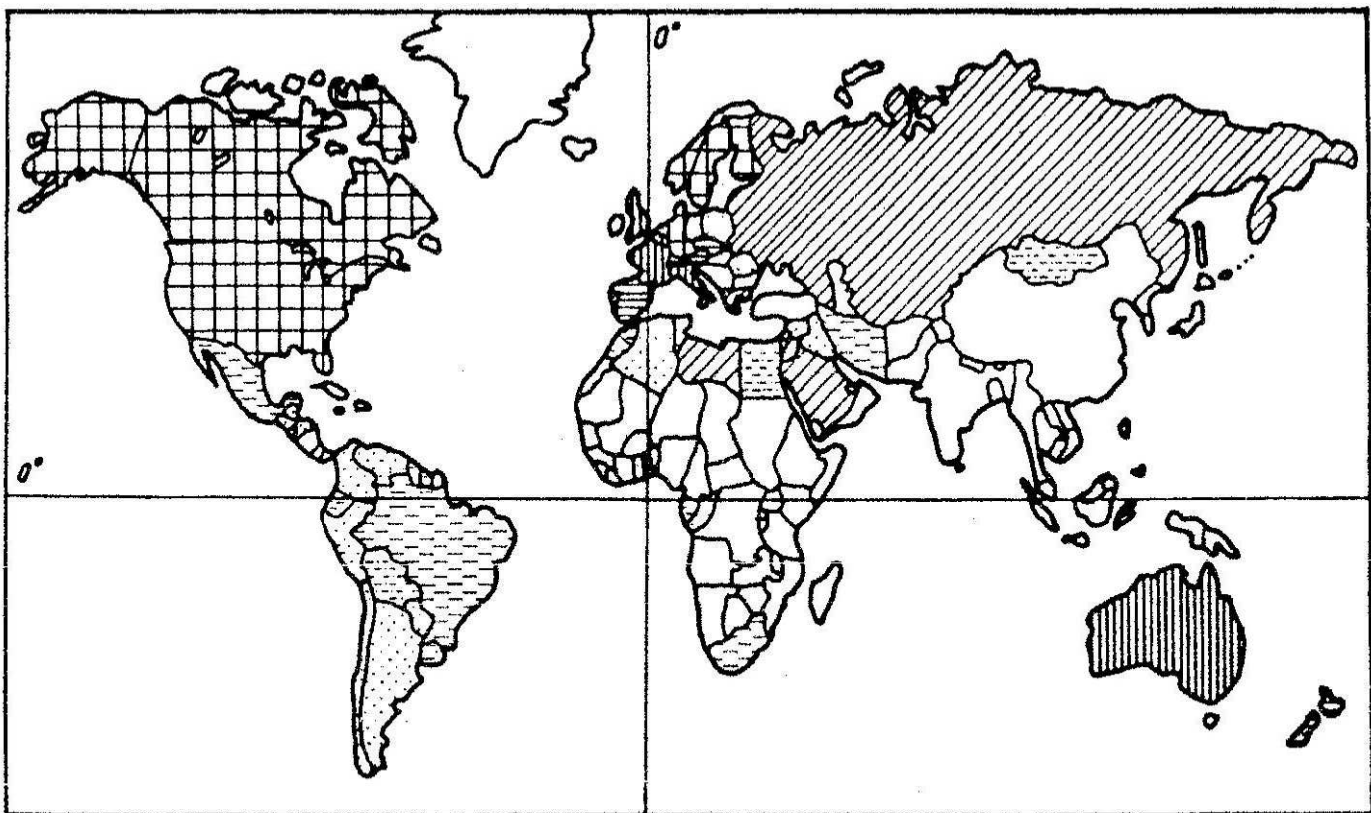

Fig.5. PNB/loc, 1994 (\$S.U.A)

Tabel 3. Ierarhia statelor după P.N.B. global

Nr. crt.	ȚARA	PNB. \$total	Nr. crt.	ȚARA	PNB. \$total
1.	SUA	5466 186 842 112	95.	ANGOLA	6387 859 968
2.	JAPONIA	3 151 310 880 768	96.	ETIOPIA	6 000 000 000
3.	GERMANIA	1 918 823 956 480	97.	EL SALVADOR	5 971 800 064
4.	FRANTA	1 114 944 962 560	98.	ISLANDA	5 882 399 744
5.	ITALIA	1 067 296 030 720	99.	COSTA RICA	5 821 599 744
6.	MAREA BRITANIE	986 408 288 256	100.	CIPRU	5 694 199 808
7.	RUSIA	862 697 816 064	101.	QATAR	5 663 099 904
8.	CANADA	561 799 168 000	102.	GHANA	5 505 695 232
9.	SPANIA	493 319 290 880	103.	SENEGAL	5 348 429 824
10.	CHINA	429 206 306 816	104.	BRUNEI	5 296 200 192
11.	BRAZILIA	410 929 790 976	105.	UGANDA	5 269 590 016
12.	AUSTRALIA	294 711 984 128	106.	HONDURAS	5 264 999 936
13.	INDIA	283 779 104 768	107.	LIBAN	5 214 600 192
14.	OLANDA	262 068 895 744	108.	JORDANIA	5 139 800 064
15.	MEXIC	256 920 305 664	109.	BOLIVIA	4 795 559 936
16.	UCRAINA	244 667 908 096	110.	PARAGUAY	4 576 529 920
17.	ELVEȚIA	229 112 496 128	111.	PANAMA	4 414 139 904
18.	COREEA DE SUD	222 095 196 160	112.	TRINID. TOBAG.	4 169 750 016
19.	SUFIDIA	204 469 698 560	113.	GABON	4 035 960 064
20.	IRAN	188 582 395 904	114.	ZAMBIA	3 687 600 128
21.	AUSTRIA	164 294 901 760	115.	JAMAICA	3 372 800 000
22.	BELGIA	155 073 708 032	116.	PAPUA N. GUIN	3 366 899 968
23.	FINLANDA	130 955 198 464	117.	NEPAL	3 332 849 920
24.	DANEMARCA	113 976 999 936	118.	NICARAGUA	3 320 000 000
25.	NORVEGIA	112 431 603 712	119.	BAHRAIN	3 126 960 128
26.	INDONEZIA	107 025 997 824	120.	BAHAMAS	2 957 779 968
27.	TURCIA	93 441 376 256	121.	MALI	2 871 113 984
28.	ARABIA SAUD.	91 524 931 584	122.	MACEDONIA	2 847 600 128
29.	THAILANDA	79 407 587 328	123.	TANZANIA	2 819 849 984
30.	ARGENTINA	77 529 808 896	124.	BOTSWANA	2 749 920 000
31.	KAZAHSTAN	62 469 959 680	125.	MADAGASCAR	2 643 389 952
32.	POLONIA	61 476 798 464	126.	GUINEEA	2 609 639 936
33.	BELARUS	61 370 118 144	127.	AFGANISTAN	2 547 115 008
34.	PORTUGALIA	59 576 659 968	128.	NIGER	2 480 000 000
35.	UZBEKISTAN	56 946 999 296	129.	MAURITIUS	2 479 399 936
36.	ISRAEL	55 004 041 216	130.	HATI	2 453 100 032
37.	GRECIA	54 809 759 744	131.	ALBANIA	2 442 739 968
38.	VENEZUELA	47 531 098 112	132.	CONGO	2 373 499 904
39.	FILIPINE	47 151 001 600	133.	RWANDA	2 322 210 048
40.	N ZEELANDĂ	45 341 999 104	134.	BURKINA FASO	2 282 774 016
41.	MALAYSIA	43 815 870 464	135.	MALIA	2 077 740 032
42.	COLUMBIA	42 352 381 952	136.	NAMIBIA	1 947 219 968
43.	PAKISTAN	42 280 321 024	137.	MALAWI	1 873 763 968
44.	IRLANDA	41 888 468 992	138.	BARBADOS	1 823 027 968
45.	ALGERIA	40 542 801 920	139.	BENIN	1 760 039 936
46.	ROMANIA	37 327 220 736	140.	MONACO	1 530 000 000
47.	IRAQ	35 402 448 896	141.	TOGO	1 493 629 952
48.	EGIPT	34 453 438 464	142.	CAMBODGIA	1 365 085 056
49.	SINGAPORE	34 426 978 304	143.	SURINAM	1 353 516 032
50.	CROAȚIA	33 872 039 936	144.	FII	1 290 579 968
51.	EMIR ARABE UNITE	32 351 940 608	145.	MOZAMBIC	1 286 720 000
52.	CEHIA	32 335 720 448	146.	BURUNDI	1 180 199 936
53.	PERU	28 135 440 384	147.	MONGOLIA	1 170 000 000
54.	CHILE	26 905 860 096	148.	R. CENTRAF.	1 153 863 040

Nr. ct.	ȚARA	PNB. \$/total	Nr. ct.	ȚARA	PNB. \$/total
55	AZERBAIDIAN	26763749376	149	CIAD	1105799936
56	NIGERIA	25664999424	150	MAURITANIA	1018000000
57	BANGLADESEI	24936450048	151	LIBERIA	957600000
58	UNGARIA	24174451200	152	SIERRA LEONE	937200000
59	GEORGIA	24127109120	153	SOMALIA	922920000
60	LITUANIA	21997080576	154	LIECHTENSTEI	889937984
61	R. P. COREEANĂ	21906460672	155	LESOTHO	885609984
62	MAROC	21843300352	156	LAOS	852400000
63	KUWAIT	21009999872	157	SWAZILAND	694449984
64	LIBIA	20708999168	158	ANDORA	570371968
65	IUGOSLAVIA	20674000896	159	SAN MARINO	379500000
66	BULGARIA	20175749120	160	BELJZE	375001985
67	LETONIA	17847519232	161	ERITREA	372000000
68	REP MOLDOVA	16721779712	162	ANTIGUA & BA.	363400000
69	SLOVACIA	16607460352	163	I. & MARSHALL	362880000
70	ARMENIA	15900959744	164	SEYCHELLES	317560000
71	KIRGHIZSTAN	13550159872	165	DJIBOUTI	314908000
72	TUNISIA	13044719616	166	CAPUL VERDE	297960000
73	SIRIA	12993000448	167	BHUTAN	294689984
74	TADJIKISTAN	12788100096	168	COMORE	273600000
75	TURKMENISTAN	12516179968	169	GUYANA	264000000
76	VIETNAM	12279940032	170	SFÂNTA LUCIA	260559008
77	CAMERUN	11749439488	171	GAMBIA	215696000
78	COTE D'IVOIRE	10918460416	172	SOLOMON	194700000
79	SLOVENIA	10862499840	173	GRENADA	193200000
80	ECUADOR	10633979904	174	SE. VINCENȚIU	190000000
81	CUBA	10253349888	175	VANUATU	179300000
82	ESTONIA	9834240000	176	GUINEA-BISAU	171216000
83	OMAN	9821700096	177	SCRISTOF. & NE.	148320000
84	MYANMAR	9363420160	178	DOMINICA	141950000
85	LUXEMBURG	9102600192	179	SAMOA	123370000
86	KENYA	8807700480	180	NAURU	119680000
87	SUDAN	8560529920	181	GUINEA BCUA.	117480000
88	GUATEMALA	8455000064	182	TONGA	103400000
89	SRI LANKA	8106089984	183	MICRONEZIA	100940000
90	ZAIR	8067840000	184	MALDIVE	100350000
91	URUGUAY	7966720000	185	KIRIBATI	51450000
92	R. DOMINICANĂ	7678649856	186	SÃO TOME & PR.	49600000
93	BOSNIA & HERȚE	7169600000	187	TUVALU	6300000
94	ZIMBABWE	6657280000			

Potențialul economic global rezultă din produsul P.N.B./ locuitor cu populația. Astfel, formează o nouă ierarhie în a cărei stabilire parametrul demografic este adesea hotărâtor. Bunăoară, China, care se situează pe locul 150 în ierarhia mondială după P.N.B./ locuitor, ocupă locul 10 în ierarhia mondială după potențialul total.

P.N.B. al unui stat convențional = 12 311 000 000 \$;

Statul convențional are: 30 milioane locuitori, 4098 \$ P.N.B./locuitor.

Sintetizând cele două categorii de ierarhii (după P.N.B./ locuitor și după valoarea potențialului global) s-au detașat patru categorii de țări, fiecare cu subcategoriile, în funcție de valoarea celor doi parametri luați în considerare.

Astfel deosebim țări foarte dezvoltate, țări dezvoltate, țări mediu dezvoltate și țări foarte slab dezvoltate.

Tabel 4. Clasificarea statelor după valoarea P.N.B.

Categoria	Subcategoria	P.N.B. global, miliarde dolari	Țări (exemple)
I. Țări foarte dezvoltate P.N.B./loc > 15 000 \$	cu potențial foarte ridicat	> 1 900	S.U.A., Japonia, Germania
	cu potențial ridicat	> 900	Franta, Italia, Regatul Unit
	cu potențial mediu	> 100	Belgia, Danemarca, Austria
	cu potențial redus	0,5-1,5	Monaco, Liechtenstein
II. Țări dezvoltate P.N.B./loc.: 5 000- 15 000 \$	cu potențial ridicat	> 200- 500	Spania, Coreea de Sud
	cu potențial mijlociu	45- 60	Israel, Noua Zeelandă
	cu potențial redus	<45	Irlanda, Croatia
III. Țări mediu dezvoltate P.N.B./loc.: 1 500-5 000 \$	cu potențial ridicat	>850	Rusia
	cu potențial mediu	>200	Ucraina
	cu potențial redus	<35	Cehia
IV. Țări slab dezvoltate P.N.B./loc <1500 \$	cu potențial ridicat	>250	China, India
	cu potențial mijlociu	>40	Indonezia, Pakistan
	cu potențial redus	10-40	Bangladesh, Nigeria
	cu potențial foarte redus	<10	Mauritania, Mali

După această clasificare, România se situează cu cei 1 640 \$ / loc./ an pe locul 92 în ierarhia mondială și cu un potențial absolut de 37,327 miliarde dolari pe locul 46, făcând parte din grupa țărilor cu medie spre slabă dezvoltare. Clasamentul întocmit pe baza datelor din 1988 de către Banca Mondială și Secretariatul O.C.D.E. după P.N.B. global și P.N.B. / locuitor stabilește patru categorii de țări.

După P.N.B. global se disting: țări foarte puternice, țări relativ puternice, țări relativ slabe și țări foarte slabe. Conform acestei clasificări, România ocupă locul 27 în ierarhia mondială cu 95,13 miliarde \$.

**Tabelul 5. Clasamentul după P.N.B. global, 1988
(după Banca Mondială și Secretariatul O.C.D.E.)**

ȚĂRI FOARTE PUTERNICE P.N.B. peste 80 miliarde \$

Nr. crt.	ȚARA	P.N.B.	Nr. crt.	ȚARA	P.N.B.
1.	STATELE UNITE	4 795,70	16.	SUEZIA	178,80
2.	JAPONIA	2 841,30	17.	MEXIC	175,20
3.	C.S.U.(UR.S.S.)	1 710,00	18.	COREEA DE SUD	168,95
4.	GERMANIA (DE V)	1 206,80	19.	IRAN	167,00
5.	FRANȚA	944,80	20.	BELGIA	147,50
6.	ITALIA	820,20	21.	R.D.G.	145,00
7.	REGATUL UNIT	802,10	22.	AUSTRIA	126,70
8.	CANADA	479,60	23.	TAIWAN	119,39
9.	BRAZILIA	373,15	24.	CEHOSLOVACIA	113,80
10.	CHINA	372,19	25.	DANEMARCA	107,70
11.	SPANIA	339,40	26.	FINLANDA	103,60
12.	INDIA	257,89	27.	ROMÂNIA	95,13
13.	AUSTRALIA	242,60	28.	NORVEGIA	90,70
14.	ȚĂRILE DE JOS	227,00	29.	AFRICA DE SUD	84,58
15.	ELVEȚIA	183,40	30.	ARGENTINA	84,54

ȚĂRI RELATIV PUTERNICE P.N.B. cuprins între 80 și 5 miliarde \$

Nr. crt.	ȚARA	PNB.	Nr. crt.	ȚARA	PNB.
31.	INDONEZIA	76,24	61.	BANGLADESH	19,24
32.	ARABIA SAUDITĂ	74,21	62.	MAROC	18,81
33.	TURCIA	67,10	63.	PORIO RICO	18,74
34.	POLONIA	65,90	64.	VIEINAM	15,60
35.	IUGOSLAVIA	61,26	65.	SIRIA	14,75
36.	VENEZUELA	60,04	66.	CUBA	13,00
37.	TAILANDA	54,45	67.	CAMERUN	12,55
38.	HONG KONG	54,23	68.	BIRMANIA	11,04
39.	GRECIA	53,00	69.	ECUADOR	9,96
40.	ALGERIA	52,26	70.	TUNISIA	9,54
41.	BULGARIA	51,40	71.	ANGOLA	9,00
42.	IRAK	44,00	72.	SUDAN	8,83
43.	ISRAEL	43,55	73.	COASTA DE AZUR	8,73
44.	NOUA ZEELANDĂ	42,00	74.	KENYA	8,25
45.	PORTUGALIA	41,00	75.	OMAN	7,98
46.	FILIPINE	40,38	76.	URUGUAY	7,54
47.	PFRU	39,20	77.	GUATEMALA	7,43
48.	PAKISTAN	37,31	78.	SRI LANKA	6,91
49.	COLUMBIA	36,55	79.	LUXEMBURG	6,30
50.	EGIPT	34,22	80.	ZIMBABWE	6,11
51.	NIGERIA	31,78	81.	ZAIR	5,94
52.	IRLANDA	31,30	82.	LIBAN	5,92
53.	MALAEZIA	31,11	83.	ISLANDA	5,90
54.	KUWEIT	26,24	84.	PARAGUAY	5,83
55.	UNGARIA	26,00	85.	YEMENUL NORD	5,72
56.	SINGAPORE	24,78	86.	SALVADOR	5,62
57.	LIBIA	23,82	87.	ETIOPIA	5,51
58.	EMIR ARABE UNITE	23,42	88.	TANZANIA	5,35
59.	COREIA DE NORD	20,60	89.	GHANA	5,01
60.	CHILE		20,34		

ȚĂRI RELATIV SLABE cu P.N.B. cuprins între 5 și 1 miliard \$

Nr. crt.	ȚARA	PNB	Nr. crt.	ȚARA	PNB
90.	AFGHANISTAN	4,80	118.	BURKINA FASO	2,01
91.	SENEGAL	4,72	119.	L'ANGLO-NORMANDE	
92.	COSTARICA	4,53	120.	ZAMBIA	2,00
93.	TRINIDAD-TOBAGO	4,50	121.	CONGO	1,99
94.	PANAMA	4,46	122.	MALI	1,91
95.	UGANDA	4,45	123.	MAURITIUS	1,91
96.	BAHRAIN	4,30	124.	MALTA	1,85
97.	JORDANIA	4,24	125.	MARTINICA	1,77
98.	HONDURAS	4,18	126.	MADAGASCAR	1,72
99.	CIPRU	4,16	127.	MONGOLIA	1,64
100.	QATAR	4,12	128.	BENIN	1,63
101.	REPUBLICA DOMINICANĂ	4,08	129.	POLINEZIA FRANCEZĂ	1,62
102.	BOLIVIA	4,02	130.	BARBADOS	1,56
103.	BRUNEI	3,90	131.	INSULA MAN	1,55
104.	PAPUA	3,32	132.	BERMUDE	1,40
105.	REUNION	3,30	133.	MALAWI	1,39
106.	GABON	3,24	134.	MACAO	1,35

Nr. crt.	ȚARA	PNB	Nr. crt.	ȚARA	PNB.
108.	NAMIBIA	2,98	136.	CAMPUCIA (LAOS)	1,28
109.	JAMAICA	2,79	137.	ANIILELE OLANDEZE	1,25
110.	BAHAMAS	2,65	138.	S.U.A.	1,23
111.	ALBANIA	2,48	139.	SURINAME	1,16
112.	GUINEEA	2,44	140.	LIBERIA	1,12
113.	NGER	2,34	141.	REP. CENTRAFRICANĂ	1,09
114.	GUADELUPA	2,25	142.	BURUNDI	1,07
115.	RUANDA	2,23	143.	FIDJI	1,02
116.	NICARAGUA	2,20	144.	MOZAMBIC	1,01
117.	HAITI	2,19	145.	BOTSWANA	1,00

După P.N.B./locuitor se deosebesc țări bogate, relativ bogate, țări relativ sărace și țări foarte sărace. România se situează conform acestei clasificări pe locul 68 cu cei 4 280 \$ / loc.

O clasificare mai complexă a fost realizată pe baza datelor de acum 25 de ani (Tipologia economiilor naționale, Editura Politică, București, 1977).

ȚĂRI FOARTE SLABE P.N.B. sub 1 miliard \$

Nr. crt.	ȚARA	PNB	Nr. crt.	ȚARA	PNB.
146.	YEMENUL DE SUD	0,99	176.	CAIMAN	0,15
147.	SOMALIA	0,95	177.	GRENADE	0,14
148.	MAURITANIA	0,93	178.	SOLOMON	0,14
149.	NOUA CALEDONIE	0,93	179.	DOMINIC	0,14
150.	SIERRA LEONE	0,92	180.	SAINT VINCENT	0,13
151.	CIAD	0,90	181.	VANUATU	0,13
152.	LESOTHO	0,78	182.	GUINEEA BISSAU	0,13
153.	LIECHTENSTEIN	0,69	183.	MAREA BRITANIE	0,13
154.	SWAZILAND	0,62	184.	GIBRALTAR	0,12
155.	GROENLANDA	0,59	185.	SAINI KITTIS	0,11
156.	FEROE	0,57	186.	SAMOA OCC.	0,10
157.	GUAM	0,57	187.	H.E. MALDIVE	0,09
158.	LAOS	0,53	188.	NAURU	0,08
159.	DJIBOUTI	0,49	189.	TONGA	0,08
160.	MONACO	0,47	190.	GUIN. ECUATORIALĂ	0,07
161.	ARUBA	0,43	191.	KIRIBATI	0,05
162.	SAINT MARIN	0,36	192.	MONISERRAT	0,04
163.	ANDORA	0,33	193.	COOK	0,03
164.	GUYANA	0,32	194.	SAO TOME	0,02
165.	GUYANA FRANCEZĂ	0,31	195.	FAI KLAND	0,02
166.	SEYCHELLES	0,28	196.	ST. PIERRE ȘI MIQU	0,02
167.	BELIZE	0,27	197.	MAYOTTE	0,02
168.	ANTIGUA	0,24	198.	WALLISSI FUTUNA	0,02
169.	BUTHAN	0,24	199.	ANGUILLA	0,008
170.	SANTA LUCIA	0,23	200.	TUVALU	0,006
171.	COMORE	0,21	201.	TURKS ȘI CAICOS	0,005
172.	SAMOA AMER.	0,19	202.	NIUE	0,005
173.	GAMBIA	0,19	203.	SFÂNTA ELENA	0,003
174.	CAPU VERDE	0,19	204.	TOKELAU	0,002

Nr. crt.	ȚARA	PNB	Nr. crt.	ȚARA	PNB.
173.	GAMBIA	0,19	203.	SFÂNTA ELENA	0,003
174.	CAPU VERDE	0,19	204.	TOKELAU	0,002
175.	ILE PACIFIC				0,18

**Țăbeful 6. Clasamentul statelor după P.N.B./locuitor în 1988
(după Banca Mondială și Secretariatul O.C.D.E.)**

ȚĂRI FOARTE BOGATE P.N.B. /loc. peste 8 000 \$

Nr. crt.	ȚĂRI	PNB	Nr. crt.	ȚĂRI	PNB.
1.	ELVEȚIA	27 540	23.	ITALIA	14 280
2.	LIECHTENSTEIN	26 780	24.	REGATUL UNIT	14 070
3.	BERMUDE	25 000	25.	BELGIA	14 000
4.	ISLANDA	23 890	26.	KUWEIT	13 672
5.	JAPONIA	23 250	27.	ITROE	12 978
6.	NORVEGIA	21 600	28.	NOUA ZEELANDĂ	12 600
7.	SUFEDIA	21 235	29.	QUATAR	11 776
8.	CANADA	20 950	30.	GROENLANDA	11 227
9.	DANEMARCA	20 950	31.	BAHAMAS	10 714
10.	FINLANDA	20 930	32.	NAURU	10 600
11.	GERMANIA FEDERALĂ	19 700	33.	S.U.A.	10 300
12.	S.U.A.	19 495	34.	ISRAEL	9 800
13.	MONACO	16 995	35.	HONG KONG	9 610
14.	FRANȚA	16 900	36.	SINGAPORE	9 389
15.	LUXEMBURG	16 845	37.	REGATUL UNIT	9 000
16.	AUSTRIA	16 715	38.	POLINEZIA FRANCEZĂ	8 860
17.	BRUNEI	16 350	39.	IRLANDA	8 840
18.	EMIR ARABE UNITE	15 611	40.	GERMANIA DEM.	8 750
19.	ILE ANGLIO-NORMANDE	15 450	41.	BAHRAIN	8 600
20.	ȚĂRILE DE JOS (OLANDA)	15 380	42.	SPANIA	8 475
21.	AUSTRALIA	14 700	43.	ANDORA	8 240
22.	SAINTE MARIN	14 420	44.	ILE MAN	8 034
			45.	FALKLAND	8 000

ȚĂRI RELATIV BOGATE P.N.B. CUPRINS ÎNTRE 8 000 ȘI 2 000 \$

Nr. crt.	ȚARA	PNB.	Nr. crt.	ȚARA	PNB.
46.	CEHOSLOVACIA	7 250	70.	SEYCHELLES	4 127
47.	CAIMANS	7 000	71.	PORTUGALIA	3 975
48.	ANTILELE OLANDEZE	6 400	72.	COREEA DE SUD	3 967
49.	ARUBA	6 300	73.	TRINIDAD ȘI TOBAGO	3 550
50.	BARBADOS	6 142	74.	GUYANA FRANCEZĂ	3 520
51.	OMAN	6 136	75.	IRAN	3 500
52.	CIPRU	6 064	76.	VENEZUELA	3 201
53.	UR.S.S.	6 020	77.	MACAO	3 100
54.	NOUA CALEDONIE	5 958	78.	GABON	3 011
55.	TAIWAN	5 900	79.	ANIGUA	2 858
56.	REUNION	5 800	80.	SURINAME	2 711
57.	PORTO RICO	5 756	81.	ARGENTINA	2 683

Nr. crt.	ȚARA	PNB.	Nr. crt.	ȚARA	PNB.
58.	LIBIA	5608	82.	IUGOSLAVIA	2599
59.	MALTA	5353	83.	BRAZILIA	2585
60.	BULGARIA	5350	84.	SAINT KITTS	2569
61.	GRECIA	5280	85.	UNGARIA	2550
62.	ARABIA SAUDITĂ	5248	86.	URUGUAY	2543
63.	SAMOA AMER.	5150	87.	AFRICA DE SUD	2492
64.	GUAM	5150	88.	NAMIBIA	2460
65.	MARTINICA	5060	89.	SAINT PIERRE ȘI MIQU	2400
66.	GUADELUPA	4720	90.	IRAK	2370
67.	MONTSERRAT	4450	91.	LIBAN	2220
68.	ROMÂNIA	4280	92.	ALGERIA	2214
69.	GIBRALTAR	4241	93.	MEXIC	2096

ȚĂRI RELATIV SĂRACE P.N.B. CUPRINS ÎNTRE 2 000 ȘI 500 \$

Nr. crt.	ȚARA	PNB.	Nr. crt.	ȚARA	PNB.
94.	PANAMA	1927	124.	ANGOLA	975
95.	PERU	1899	125.	CONGO	952
96.	MALAEZIA	1839	126.	COREEA DE NORD	950
97.	MAURITIUS	1825	127.	ANGUILLA	930
98.	NIUE	1752	128.	TONGA	891
99.	POLONIA	1740	129.	BOISWANA	890
100.	COOK	1720	130.	PAPUA	872
101.	COSTA RICA	1697	131.	VANUATU	870
102.	DOMINICA	1675	132.	HONDURAS	865
103.	SANTA LUCIA	1604	133.	GUATEMALA	855
104.	CHILE	1594	134.	TOKELAU	850
105.	PARAGUAY	1441	135.	SWAZILAND	836
106.	BEIIZE	1439	136.	TURKS ȘI CAICOS	810
107.	GRENADE	1431	137.	ALBANIA	800
108.	WALLIS ȘI FUTUNA	1400	138.	MAROC	786
109.	FIDJI	1392	139.	MONGOLIA	783
110.	TURCIA	1275	140.	COASTA DE AZUR	753
111.	SIRIA	1265	141.	KIRIBATI	716
112.	TUNISIA	1223	142.	NICARAGUA	690
113.	COLUMBIA	1218	143.	FILIPINE	677
114.	CUBA	1178	144.	EGIPT	665
115.	JAMAICA	1150	145.	SENEGAL	660
116.	CAMERUN	1120	146.	TUVALU	660
117.	SALVADOR	1110	147.	ZIMBABWE	660
118.	PACIFIC	1100	148.	YEMENUL DE NORD	654
119.	ST. VINCENT	1082	149.	SAMOA OCCIDENTALĂ	632
120.	IORDANIA	1077	150.	REP. DOMINICANĂ	595
121.	DIBOUTI	1050	151.	BOLIVIA	582
122.	TAJLANDA	1045	152.	CAPUL VERDE	570
123.	ECUADOR	981	153.	SFÂNIA ELENA	545

ȚĂRI FOARTE SĂRACE P.N.B./LOC. SUB 500 \$

Nr. crt.	ȚARA	P.N.B.	Nr. crt.	ȚARA	P.N.B.
154.	MAURITANIA	487	179.	SIERRA LEONE	280
155.	LIBERIA	467	180.	BIRMANIA	280
156.	ILE SOLOMON	466	181.	UGANDA	275
157.	ILE COMORE	465	182.	ZAMBIA	267
158.	LESOTHO	460	183.	AFGHANISTAN	260
159.	MALDIVE	459	184.	BURKINA FASO	247
160.	INDONEZIA	436	185.	VIEINAM	239
161.	YEMENUL DE SUD	422	186.	MALI	237
162.	SRI LANKA	417	187.	GAMBIA	231
163.	REP. CENTRAFRICANĂ	395	188.	TANZANIA	220
164.	GUYANA	395	189.	SAO TOME	210
165.	TOGO	387	190.	BURUNDI	208
166.	SUDAN	371	191.	BUTHAN	187
167.	BENIN	367	192.	GUIN. ECATORIALĂ	182
168.	GUINEEA	367	193.	BANGLADESH	177
169.	KENYA	359	194.	ZAIR	177
170.	GHANA	357	195.	NEPAL	175
171.	PAKISTAN	353	196.	KAMPUCHIA	175
172.	HAITI	351	197.	MALAWI	170
173.	CIINA	343	198.	CIAD	167
174.	RWANDA	335	199.	MADAGASCAR	153
175.	NIGER	334	200.	SOMALIA	151
176.	INDIA	317	201.	GUINEEA BISAU	138
177.	MAYOTIE	300	202.	LACS	125
178.	NIGERIA	288	203.	ETIOPIA	119
			204.	MOZAMBIK	68

Tabelul 7. Caracteristici ale grupelor de țări după nivelul de dezvoltare economico-socială (după Tipologia economiilor naționale, Ed. Politică, Buc. 1977)

	Grupă					Medie mond		
	I	II	III	IV	V			
0	1	2	3	4	5	6		
1. Produs național brut pe locuitor								
Limita superioară a grupei S	1971	5 160	3 000	1 300	500	20	926 651	
	1960	3 730	2 000	1 000	400	150		
Număr de țări în grupă	1971	9	17	24	35	39		
	1960	10	12	23	39	40		
Media grupei ¹ (dolari)	1971	4 425	1 826	870	346	128		
	1960	3 058	1 537	709	269	104		
Pondere grupă în total (%)	1971	48,8	32,2	6,9	4,7	7,4		
	1960	53,2	14,0	19,5	4,7	8,5		
2. Consum de energie pe locuitor								
Limita superioară a grupei	1971	11 244	6 000	3 500	750	200		1 962 1 405
(kg echivalent cărbune)	1960	8 047	3 500	2 000	500	150		
Număr de țări în grupă	1971	7	13	32	31	41		
	1960	10	12	24	30	48		
Media grupei ¹ (kg e.c.)	1971	10 219	4 680	2 230	514	136		
	1960	6 285	2 744	1 055	448	103		
Pondere grupă în total (%)	1971	40,6	33,5	15,0	8,7	2,2		
	1960	54,7	24,2	9,0	9,7	2,4		

	Grupa					Medie mond.	
	I	II	III	IV	V		
0	1	2	3	4	5	6	
3. Răndament cereale							
Limita superioară a grupei	1971	4914	3 500	2 500	1 750	1 000	
(kg/ha)	1960	4244	2 700	2 300	1 600	900	
Număr de țări în grupă	1971	15	14	19	45	31	
	1960	13	3	23	49	36	
4. Consum alimentară (calorii)							
Limita superioară a grupei	1971	3 420	3 200	3 000	2 500	2 150	
(calorii pe locuitor-zi)	1960	3 490	3 100	2 900	2 500	2 100	
Număr de țări în grupă	1971	15	10	18	48	33	
	1960	17	11	12	45	39	
Media grupei ¹	1971	3 273	3 148	2 660	2 356	2 013	
(cal/locuitor-zi)	1960	3 204	3 003	2 723	2 191	2 000	
Pondere grupă în total	1971	24,5	8,4	8,6	35,5	23,0	
(%)	1960	28,7	6,3	10,0	31,3	23,6	
5. Consum alimentară (proteine)							
Limita superioară a grupei	1971	109	95	85	70	55	69 66
(grame pe locuitor-zi)	1960	123	95	85	70	55	
Număr de țări în grupă	1971	16	15	17	39	37	
	1960	7	18	21	33	45	
Media grupei ²	1971	100	90	77	63	50	
(g/locuitor-zi)	1960	99	91	77	63	51	
Pondere grupă în total (%)	1971	27,9	8,2	9,0	33,2	21,7	
	1960	15,6	18,7	16,5	8,2	40,9	
6. Pondere populației neagricole în populația activă							
Limita superioară a grupei	1971	97	90	80	60	30	49 43
(%)	1960	96	85	75	50	25	
Număr de țări în grupă	1971	12	11	19	45	37	
	1960	12	9	21	42	40	
Media grupei ² (%)	1971	95	86	71	36	23	
	1960	92	79	61	31	23	
Pondere grupă în total (%)	1971	21,6	6,7	25,4	39,9	6,4	
	1960	23,3	6,7	26,9	20,5	20,7	
7. Pondere elevilor în populația de vârstă școlară							
Limita superioară a grupei	1971	99	95	85	75	50	
(%)	1960	84	75	70	50	25	
Număr de țări în grupă	1971	5	22	21	35	41	
	1960	9	7	35	39	34	
Media grupei ² (%)	1971	99	93	81	71	36	
	1960	79	73	58	41	15	
Pondere grupă în total (%)	1971	10,2	25,7	9,5	37,6	17,0	
	1960	18,4	9,0	22,2	47,3	3,1	
8. Medici la 100 000 locuitori							
Limita superioară a grupei	1971	257	165	125	70	15	68 57
(nr.)	1960	249	130	110	65	15	
Număr de țări în grupă	1971	12	13	15	38	46	
	1960	15	12	13	34	50	
Media grupei ¹ (număr)	1971	214	147	108	28	7	
	1960	159	114	96	26	9	
Pondere grupă în total (%)	1971	40,1	27,9	8,8	21,3	1,8	
	1960	57,9	11,6	12,4	11,8	6,2	
9. Durata medie a vieții							

	Grupa					Medie mond
	I	II	III	IV	V	
0	1	2	3	4	5	6
Limita superioară a grupei an. 1971	74	72	70	60	45	
(ani) 1960	73	70	68	58	40	
Număr de țări în grupă	5	14	30	39	36	
1960	7	8	32	41	36	
Media grupei (ani)	74	71	67	50	40	55
1960	72	70	67	46	36	52
10. Indice sintetic al nivelului de dezvoltare economico-soc.						
Limita superioară a grupei	100	82	65	37	13,5	
1960	100	82	65	37	13,5	
Număr de țări în grupă	8	19	17	46	34	
1960	7	14	21	43	39	

Pe lângă P.N.B. / locuitor s-au luat în calcul consumul de energie / locuitor, randamentul la culturile cerealiere și ponderea populației neagricole din cadrul populației active. Aceștia li s-au adăugat încă cinci indicatori auxiliari, care se referă la nivelul de trai și calitatea vieții: consumul de calorii / zi / locuitor, consumul de proteine / zi / locuitor, ponderea elevilor în populația de vârstă școlară, numărul medicilor la 100 000 locuitori și durata medie a vieții. În funcție de valoarea pe care o iau indicatorii luați în calcul, s-au stabilit ranguri și grupe. În final rezultă un indice sintetic al nivelului de dezvoltare, plecând de la faptul că țara cea mai dezvoltată are valoarea acestui indice 100%. Ierarhia statelor după valoarea indicelui sintetic este dată în tabelul de mai jos. Vezi tabelul 8: Clasificarea țărilor după nivelul de dezvoltare economico-socială, (după Tipologia economiilor naționale, Ed. politică, București, 1977).

România ocupă conform acestei clasificări poziția 29 în ierarhia mondială. În aprecierea acestei poziții trebuie ținut seama că la acea dată (1971), România se afla în plin proces de expansiune al economiei socialiste, iar unii dintre indicatori, cum ar fi, de exemplu, consumul de energie / locuitor nu reflectă de fapt un proces de bunăstare, ci el este reflexul dezvoltării unei industrii energofage și energointensive. Oricum, România nu se situează la distanță mare de poziția pe care o stabilește Banca Mondială în 1988, după P.N.B. global (locul 27 în ierarhia mondială).

P.N.B. arată într-o manieră fetișizată de maximă generalizare, nivelul bunăstării oamenilor. Așa cum s-a demonstrat, el trebuie coroborat și asociat cu unii indicatori relevanți, care pun în evidență mai expresiv modul în care puterea banului se răsfrânge asupra calității vieții.

Dintre indicatorii direcți ai dezvoltării, consumul de energie primară / locuitor și rezervele de aur pun în evidență capacitatea statelor de a răspunde unor solicitări sporite în procesul de dezvoltare.

Consumul de energie primară, exprimat în kg echivalent ulei / locuitor / ar pune în evidență poziția de lideri ai țărilor din Golf: Quatar (23 639 kg), Emiratele Arabe Unite (20 183 kg) și Bahrain (15 595 kg). În cazurile de mai sus acest indicator nu reflectă fidel nivelul dezvoltării, fiind vorba de țări cu o economie unilaterală extrem de vulnerabile la „șocurile externe”. Așa cum am mai menționat, un nivel ridicat al consumului de energie nu reflectă totdeauna bunăstarea. Țări cu o expansiune a industriilor energointensive și energofage (din economia coșului de fum) se înregistrează cu valori mari, fără o racordare a consumului la sporirea calității vieții. Dimpotrivă, povara susținerii financiare a unor astfel de industrii și efectele poluante conduc la degradarea calității vieții.

Tabel 8. Clasificarea țărilor după nivelul de dezvoltare economico-socială (după Tipologia economiilor naționale-1977)

A	B	Anul	P.N.B./loc.			Consum de energie pe locuitor			Randament cereale la hectar			Consum alimentar pe locuitor -zi		
			\$	r a n g	gr.	kg.	r a n g	gr.	kg.	r a n g	gr.	kg.	r a n g	gr.
1	S.U.A.	1971	5 160	1	I	11 240	1	I	3 726	11	I	3 270	11	I
		1960	3 730	1	I	8 047	1	I	2 736	12	I	3 120	15	I
2	Canada	1971	4 140	3	I	9 326	3	I	2 146	33	III	3 190	16	II
		1960	2 750	3	I	5 663	3	I	1 545	43	IV	3 020	22	II
3	Belgia	1971	2 960	10	II	6 000	7	I	4 183	4	I	3 390	3	I
		1960	1 880	13	II	3 900	8	I	3 634	4	I	3 060	19	II
4	Danemarca	1971	3 430	6	I	5 327	10	II	3 990	6	I	3 230	13	I
		1960	2 260	6	I	2 829	14	II	3 701	3	I	3 260	6	I
5	R.F. Germania	1971	3 210	7	I	5 223	11	II	3 990	7	I	3 230	14	I
		1960	2 150	7	I	3 673	9	I	2 982	10	I	2 990	23	II
6	Luxemburg	1971	3 130	8	I	10 000	2	I	3 164	20	II	3 390	4	I
		1960	2 360	5	I	6 000	2	I	2 298	17	III	3 060	20	II
7	Elveția	1971	3 640	4	I	3 575	20	II	4 467	2	I	3 250	12	I
		1960	2 720	4	I	1 938	23	III	3 282	7	I	3 210	9	I
8	Suedia	1971	4 240	2	I	6 089	6	I	3 536	14	I	2 800	33	III
		1960	2 870	2	I	3 491	11	II	2 881	11	I	2 990	24	II
9	Franța	1971	3 360	6	I	3 928	19	II	3 888	10	I	3 210	15	I
		1960	2 050	8	I	2 419	18	II	2 735	13	I	3 190	11	I
10	R.D. Germană	1971	2 190	18	II	6 308	5	I	3 333	16	II	3 400	2	I
		1960	1 370	19	II	4 660	6	I	2 584	14	II	3 300	4	I
11	Olanda	1971	2 620	12	II	5 069	13	II	4 319	3	I	3 290	8	I
		1960	1 720	15	II	2 691	16	II	3 761	2	I	3 160	12	I
12	Cehoslovacia	1971	2 120	21	II	6 615	4	I	3 299	17	II	3 190	17	II
		1960	1 390	18	II	4 755	5	I	2 237	18	III	3 100	18	II
13	Anglia	1971	2 430	16	II	5 507	8	II	3 927	8	I	3 140	21	II
		1960	1 910	12	II	4 907	4	I	3 577	5	I	3 270	5	I
14	Norvegia	1971	3 130	9	I	5 189	12	II	3 226	18	II	2 920	27	III
		1960	2 010	10	I	2 740	15	II	2 519	15	II	2 930	28	II
15	Austria	1971	2 200	17	II	3 231	24	III	3 656	12	I	3 340	5	I
		1960	1 410	17	II	2 155	20	II	2 512	16	II	2 970	25	II
16	Noua Zeelandă	1971	2 470	15	II	2 390	26	III	3 512	15	I	3 330	6	I
		1960	1 970	4	II	2 029	22	II	3 053	29	I	3 490	1	I
17	Islanda	1971	2 480	14	II	4 311	17	II	3 000	2	II	2 900	29	III
		1960	1 760	14	II	3 539	10	I	2 100	21	III	3 360	29	III
18	Irlanda	1971	1 510	23	II	3 285	22	III	4 095	5	I	3 420	1	I
		1960	1 020	22	II	1 844	24	III	3 132	8	I	3 480	2	I

Consum proteina pe locuitor-zi			Populația neagră în populația activă			Elevi în populația de la 5-19 ani			Mediul la 100 000 locuitori			Durata medie a vieții			Indice sintetic		
rama	rang	gr.	in %	rang	gr.	in %	rang	gr.	număr	rang	gr.	ani	rang	gr.	in %	rang	gr.
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
97	15	I	96	2	I	99	2	I	155,0	16	II	71	19	I	100,0	1	I
92	13	II	93	2	I	81	6	I	131,6	15	I	70	9	II	100,0	1	I
98	12	I	92	7	I	94	10	II	146,2	18	II	72	6	II	87,5	2	I
91	15	II	87	9	I	81	5	I	110,0	27	II	71	6	I	83,1	5	I
94	17	II	95	3	I	97	4	I	160,3	14	II	71	13	II	86,6	3	I
89	22	II	92	3	I	81	4	I	138,9	12	I	69	10	II	84,3	3	I
91	23	II	89	14	II	93	15	II	142,0	21	II	73	5	I	82,9	4	I
88	24	II	82	15	II	71	16	II	123,5	17	II	72	5	I	82,3	6	I
88	23	II	91	10	I	89	24	II	178,3	9	I	71	16	II	82,9	5	II
81	32	III	86	10	I	72	15	II	146,0	8	I	68	19	III	79,0	11	II
94	18	II	91	11	I	74	50	IV	108,2	31	III	64	42	III	82,3	6	I
89	23	II	85	13	II	54	48	III	111,8	24	II	69	15	II	90,0	8	II
91	24	II	93	5	I	77	43	III	165,8	12	I	71	15	II	82,0	7	I
90	19	II	89	7	I	69	17	III	133,3	14	I	71	7	I	82,0	7	I
84	36	III	91	12	I	99	3	I	136,2	22	II	74,0	4	I	81,9	8	I
83	29	III	86	12	I	69	20	III	96,1	34	III	73	4	I	79,7	9	II
104	3	I	86	17	II	92	17	II	133,9	24	II	72	7	II	81,2	9	II
103	4	I	78	20	II	76	9	I	107,3	28	III	69	12	II	77,5	12	II
84	33	III	88	15	II	99	1	I	174,8	10	I	72	8	II	80,9	10	II
80	33	III	82	16	II	58	36	III	121,1	13	II	69	13	II	74,4	16	II
84	34	III	94	4	I	90	23	II	120,2	26	III	74	3	I	79,7	11	II
86	27	III	89	8	I	75	11	II	111,8	25	II	73	3	I	79,5	10	II
90	27	II	85	20	II	77	42	III	216,9	3	I	70	21	III	79,2	12	II
90	18	II	74	24	III	68	22	III	175,8	3	I	69	11	II	77,5	13	II
90	26	II	97	1	I	92	16	II	127,1	25	II	71	11	II	78,7	13	I
89	21	II	98	1	I	76	8	I	107,4	29	III	70	8	II	86,2	2	I
87	30	II	86	18	II	96	5	I	145,8	19	II	74,0	2	I	77,1	14	II
82	31	III	80	18	II	73	14	II	119,0	19	II	73	2	I	73,4	17	II
89	28	II	84	21	II	95	6	II	186,9	7	I	70	20	III	76,7	15	II
87	25	II	76	21	II	68	21	III	161,8	6	I	68	16	III	70,4	19	II
107	2	I	88	16	II	90	22	II	118,5	27	III	71	18	II	78,2	16	II
109	2	I	85	14	II	80	7	I	143,3	10	I	66	31	III	83,6	4	I
99	10	I	83	22	II	91	19	II	144,9	20	II	74	1	I	73,3	17	II
95	9	II	75	22	III	84	1	I	116,3	21	II	73	1	I	74,9	15	II
103	4	I	73	31	III	94	11	II	103,8	33	III	70	22	III	72,7	18	II
92	12	II	64	31	III	75	10	II	105,3	30	III	68	21	III	70,7	19	II

A	B	C	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
19	U.R.S.S.	1971	1 400	25	II	4 539	14	II	1 546	60	IV	3 280	9	I
		1960	760	28	III	2 332	13	II	1 020	78	IV	3 250	7	I
20	Australia	1971	2 370	11	II	5 359	9	II	1 261	73	IV	3 060	24	II
		1960	2 030	9	I	3 918	7	I	1 177	65	IV	3 140	14	I
21	Israel	1971	2 190	19	II	2 710	28	III	1 792	47	III	2 970	26	III
		1960	1 320	20	II	1 243	29	III	1 471	48	IV	2 310	33	III
22	Italia	1971	1 960	22	II	2 682	29	III	2 963	24	II	3 170	19	II
		1960	1 160	21	II	1 135	31	III	2 231	19	III	2 730	34	III
23	Ungaria	1971	1 200	30	III	3 291	21	III	3 130	21	II	3 180	18	II
		1960	690	29	III	2 080	21	II	2 075	24	III	3 030	21	II
24	Bulgaria	1971	820	35	III	4 029	18	II	3 187	19	II	3 300	7	I
		1960	390	47	IV	1 298	28	III	1 975	26	III	3 200	10	I
25	Finlanda	1971	2 550	13	II	4 334	16	II	2 568	27	II	3 020	25	II
		1960	1 660	16	II	1 650	25	III	1 728	36	III	3 110	16	I
26	Japonia	1971	2 130	20	II	3 267	23	III	4 914	1	I	2 470	47	IV
		1960	780	25	III	1 166	30	III	4 244	1	I	2 330	55	IV
27	Polonia	1971	1 350	26	II	4 374	15	II	2 348	31	III	2 270	10	I
		1960	760	26	III	3 097	12	II	1 721	37	III	3 350	3	I
28	Argentina	1971	1 230	28	III	1 773	33	III	1 301	45	III	3 150	20	II
		1960	980	23	III	1 088	33	III	1 530	46	IV	2 310	32	III
29	România	1971	740	40	III	3 071	25	III	2 356	30	III	3 120	23	II
		1960	320	56	IV	1 404	27	III	1 608	39	III	3 160	13	I
30	Grecia	1971	1 250	27	III	1 470	37	III	2 102	34	III	2 900	28	III
		1960	610	30	III	443	52	IV	1 452	49	IV	2 940	27	II
31	Malta	1971	860	34	III	981	46	III	1 753	48	III	2 680	36	III
		1960	450	43	III	492	50	IV	1 452	50	IV	2 600	38	III
32	Iugoslavia	1971	730	41	III	1 608	35	III	2 780	26	II	3 140	22	II
		1960	460	42	III	875	35	III	1 922	27	III	2 970	26	II
33	Spania	1971	1 100	32	III	1 514	34	III	1 342	42	III	2 620	37	III
		1960	600	33	III	823	39	III	1 220	60	IV	2 320	30	III
34	Uruguay	1971	750	39	III	958	47	III	1 036	30	IV	2 360	31	III
		1960	770	27	III	851	36	III	918	37	IV	3 220	8	I
35	Singapore	1971	1 200	29	III	351	60	III	3 000	23	II	2 430	51	IV
		1960	580	30	III	604	41	III	2 100	22	III	2 400	43	IV
36	Portugalia	1971	730	42	III	805	52	III	1 301	67	IV	2 390	30	III
		1960	410	45	III	379	53	IV	532	38	V	2 530	39	III
37	Barbados	1971	670	46	III	1 238	41	III	2 300	25	II	2 380	55	IV
		1960	460	41	III	362	54	IV	1 394	25	III	2 300	60	IV
38	Mongolia	1971	380	61	IV	945	48	III	999	95	V	2 520	42	III
		1960	360	50	IV	600	48	IV	768	101	V	2 500	41	IV
39	Chile	1971	760	38	III	1 516	36	III	1 994	36	III	2 460	48	IV
		1960	690	35	III	839	38	III	1 549	42	IV	2 480	42	IV
40	Cipru	1971	1 100	31	III	1 451	38	III	1 335	64	IV	2 460	49	IV
		1960	600	32	III	816	40	III	1 069	73	IV	2 360	51	IV

13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
101	6	I	68	36	III	94	13	II	237,5	2	I	70	26	III	72,2	17	II
98	6	I	58	39	III	57	40	III	187,6	2	I	68	24	III	65,2	21	II
101	5	I	92	6	I	90	20	II	118,1	28	III	71	12	II	72,0	20	II
90	17	II	89	6	I	81	3	I	116,4	20	II	67	25	III	74,9	14	II
92	20	II	90	13	II	81	36	III	256,4	1	I	72	9	II	71,7	21	II
84	28	III	86	11	I	74	12	II	247,5	1	I	68	22	III	71,1	20	II
100	7	I	79	24	III	79	40	III	180,8	8	I	71	17	II	70,7	22	II
79	36	III	69	26	III	52	50	III	163,7	5	I	69	14	II	59,9	27	III
98	13	I	75	29	III	84	34	III	203,3	4	I	69	29	III	70,5	23	II
92	14	II	61	36	III	63	26	III	163,9	4	I	67	29	III	63,8	22	III
97	14	I	58	43	IV	90	21	II	189,4	6	I	71	14	II	69,6	24	II
96	8	II	44	56	IV	66	24	III	140,4	11	I	67	26	III	58,7	28	III
91	25	II	75	28	III	84	33	III	109,3	30	III	69	27	III	67,2	26	II
94	10	II	64	30	III	69	18	III	63,8	41	IV	68	18	III	62,5	26	III
76	40	III	79	26	III	96	7	II	111,4	29	III	72	10	II	66,7	26	II
71	46	III	67	23	III	73	13	II	111,1	26	II	67	27	III	60,0	26	III
99	11	I	62	41	III	77	45	III	156,3	15	II	70	24	III	66,4	27	II
93	11	II	52	42	III	68	23	III	93,3	36	III	66	32	III	62,7	23	III
99	8	I	85	19	II	80	38	III	198,4	5	I	67	35	III	64,5	28	III
82	30	III	80	17	II	58	36	III	145,3	5	I	66	33	III	67,5	29	III
92	22	II	51	58	IV	96	8	II	152,4	17	II	68	33	III	60,1	29	III
91	16	II	36	72	IV	56	43	III	135,9	13	I	64	34	III	52,8	31	III
99	9	I	54	50	IV	86	30	III	162,3	13	II	69	28	III	58,1	30	III
96	7	I	44	68	IV	56	42	III	125,2	16	II	68	20	III	52,1	32	III
86	31	II	92	8	I	94	12	II	101,2	34	III	70	23	III	54,2	31	III
86	26	III	90	6	I	92	2	I	112,4	23	II	68	23	III	56,2	30	III
92	21	II	47	63	IV	77	44	III	106,6	32	III	67	37	III	53,7	32	III
90	20	II	36	70	IV	60	31	III	65,2	39	III	62	40	III	47,5	33	III
81	36	III	66	38	III	92	18	II	134,2	28	II	70	25	III	53,0	38	III
78	37	III	58	38	III	50	54	IV	96,5	32	III	67	28	III	47,1	34	III
96	16	I	33	23	II	98	25	II	96	35	III	69	30	III	52,2	34	III
123	1	I	79	19	II	69	34	III	114,9	22	II	67	30	III	62,7	24	III
63	65	IV	92	9	I	77	46	III	72,0	40	III	68	34	III	48,6	35	III
62	66	IV	91	4	I	61	28	III	41,7	50	IV	68	38	III	45,3	35	III
85	32	III	63	40	III	83	36	III	94,0	36	III	68	32	III	47,5	36	III
72	44	III	56	41	III	46	58	IV	80,1	36	III	62	41	III	37,5	42	III
73	43	III	77	26	III	94	9	II	55	49	IV	66	40	III	46,5	37	III
70	47	IV	74	23	III	60	29	III	33,5	69	IV	63	35	III	41,5	41	III
109	1	I	41	73	IV	31	37	III	168,3	11	I	58	56	IV	43,0	38	III
106	3	I	30	78	IV	30	36	IV	106,3	31	III	62	58	IV	35,6	46	IV
93	19	II	75	27	III	86	28	III	40,9	69	IV	57	58	IV	44,6	39	III
71	45	III	70	25	III	59	32	III	62,5	42	IV	66	51	IV	42,4	38	III
78	37	III	65	39	III	71	54	IV	81,7	39	III	66	39	III	42,9	40	III
75	29	III	58	37	III	59	33	III	68,8	36	III	68	17	III	42,4	39	III

A	B	C	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
41	Venezuela	1971	1 080	33	III	2 513	30	III	1 235	75	IV	2 460	50	IV
		1960	830	24	III	2 623	17	II	1 178	84	IV	2 300	64	IV
42	Republica Africa de Sud	1971	810	37	III	2 896	27	III	1 431	82	IV	2 730	36	III
		1960	600	34	III	2 338	19	II	1 090	70	IV	2 320	31	III
43	Cuba	1971	510	50	III	1 152	42	III	1 722	53	IV	2 500	44	IV
		1960	560	37	III	847	37	III	1 199	61	IV	2 450	44	IV
44	Panama	1971	320	36	III	2 121	32	III	1 199	77	IV	2 320	43	III
		1960	510	38	III	492	51	IV	968	81	IV	2 310	58	IV
45	R.P.D. Coreean	1971	310	70	IV	2 294	31	III	2 025	35	III	2 240	77	IV
		1960	180	81	IV	1 100	32	III	1 776	33	III	2 200	73	IV
46	Mexic	1971	700	45	III	1 370	40	III	1 601	57	IV	2 560	39	IV
		1960	480	40	III	915	34	III	1 184	63	IV	2 610	37	III
47	Albania	1971	480	51	IV	681	56	IV	1 726	52	IV	2 370	58	IV
		1960	260	63	IV	305	57	IV	1 009	79	IV	2 200	72	IV
48	Costa Rica	1971	590	48	III	446	65	IV	1 746	49	IV	2 470	46	IV
		1960	420	44	III	215	66	IV	1 231	59	IV	2 430	45	IV
49	Mauritius	1971	280	74	IV	183	86	V	3 593	13	I	2 370	61	IV
		1960	290	59	IV	121	84	V	1 554	41	IV	2 330	57	IV
50	Jamaica	1971	720	43	III	1 338	39	III	1 143	82	IV	2 300	70	IV
		1960	500	39	III	521	44	III	1 069	74	IV	2 360	50	IV
51	Paraguay	1971	280	75	IV	142	90	V	1 276	69	IV	2 300	32	III
		1960	250	69	IV	87	88	V	1 304	54	IV	2 320	40	III
52	Liban	1971	660	47	III	841	51	III	839	100	V	2 380	56	IV
		1960	610	31	III	520	45	III	1 027	77	IV	2 400	47	IV
53	Brazilia	1971	460	54	IV	500	51	IV	1 291	68	IV	2 500	38	III
		1960	340	51	IV	337	58	IV	1 348	51	IV	2 720	35	III
54	Egipt	1971	220	82	IV	282	74	IV	3 911	9	I	2 360	62	IV
		1960	180	82	IV	290	58	IV	3 310	6	I	2 700	36	III
55	Paru	1971	480	52	IV	621	57	IV	1 742	50	IV	2 310	68	IV
		1960	390	48	IV	494	49	IV	1 512	47	IV	2 270	66	IV
56	Turcia	1971	340	66	IV	516	60	IV	1 573	59	IV	2 770	34	III
		1960	230	76	IV	246	64	IV	1 146	66	IV	3 110	17	I
57	Fiji	1971	470	53	IV	426	67	IV	1 985	39	III	2 300	69	IV
		1960	370	49	IV	256	63	IV	1 758	35	III	2 250	68	IV
58	Libia	1971	1 450	34	IV	571	58	IV	419	122	II	2 540	40	IV
		1960	240	71	IV	281	59	IV	251	133	V	1 770	122	V
59	Malaysia	1971	400	58	IV	445	66	IV	2 533	29	II	2 400	53	IV
		1960	290	58	IV	279	60	IV	2 096	23	III	2 350	52	IV
60	Guyana	1971	390	60	IV	396	44	III	1 321	43	III	2 080	97	V
		1960	320	54	IV	566	42	III	2 204	20	III	2 050	97	V
61	Sri Lanka	1971	100	107	V	163	89	V	2 263	32	III	2 240	79	IV
		1960	80	110	V	110	85	V	1 322	31	III	2 080	36	V
62	Dominicană (Republica)	1971	430	57	IV	264	76	IV	2 540	28	II	2 060	101	V
		1960	340	52	IV	158	75	IV	1 371	29	III	1 980	115	V

15	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
62	71	IV	74	30	III	71	56	IV	91,1	37	III	64	43	III	42,5	41	III
59	71	IV	66	29	III	58	37	III	65,2	40	III	59	47	III	43,0	37	III
77	39	III	70	33	III	68	60	IV	66,6	43	IV	49	81	IV	41,2	42	III
80	34	III	68	27	III	57	39	III	50,0	47	IV	47	70	IV	44,5	36	III
63	63	IV	67	37	III	76	47	III	86,7	38	III	67	36	III	40,3	43	III
62	62	IV	61	33	III	57	38	III	95,8	33	III	62	39	III	41,5	40	III
61	75	IV	57	46	IV	80	39	III	64,6	44	IV	59	52	IV	37,3	44	III
58	72	IV	49	44	IV	53	48	III	37,8	56	IV	59	46	III	31,4	55	IV
73	46	III	47	62	IV	95	29	III	50,0	62	IV	58	54	IV	36,4	45	IV
70	48	IV	38	66	IV	56	44	III	33,3	60	IV	53	66	IV	32,2	52	IV
65	56	IV	53	56	IV	63	70	IV	69,2	41	IV	62	46	III	36,3	46	IV
72	43	III	45	55	IV	42	63	IV	56,1	44	IV	57	49	IV	36,0	44	IV
71	47	III	38	77	IV	37	27	II	59,0	47	IV	66	38	III	36,0	47	IV
65	53	IV	29	80	IV	62	27	III	27,1	61	IV	61	42	III	28,9	56	IV
63	62	IV	55	49	IV	78	41	III	55,3	48	IV	63	44	III	35,7	48	IV
50	99	V	48	47	IV	56	41	III	37,2	56	IV	61	43	III	31,7	54	IV
50	104	V	69	34	III	67	62	IV	25,7	70	IV	60	51	IV	34,8	49	IV
47	110	V	61	35	III	39	66	IV	21,5	66	IV	58	48	IV	23,2	59	IV
56	36	IV	73	32	III	71	55	IV	35,5	61	IV	65	41	III	34,2	50	IV
51	95	V	61	34	III	51	51	III	40,0	52	IV	63	37	III	33,5	50	IV
74	42	III	47	64	IV	66	65	IV	62,1	45	IV	59	53	IV	34,1	51	IV
63	61	IV	44	59	IV	50	53	IV	56,7	43	IV	55	54	IV	31,9	53	IV
70	49	IV	53	55	IV	73	51	IV	67,8	42	IV	60	50	IV	33,4	52	IV
68	50	IV	47	50	IV	53	47	III	72,6	37	III	56	52	IV	35,5	46	IV
64	57	IV	56	46	IV	68	59	IV	61,2	51	IV	61	48	III	33,4	53	IV
66	52	IV	48	45	IV	37	67	IV	40,0	51	IV	56	50	IV	32,9	51	IV
66	54	IV	45	66	IV	58	82	IV	49,9	63	IV	53	62	IV	32,7	54	IV
79	35	III	42	63	IV	35	73	IV	39,3	53	IV	45	76	IV	36,3	43	IV
62	69	IV	54	52	IV	85	31	III	52,2	50	IV	54	60	IV	32,2	55	IV
55	85	V	48	48	IV	41	64	IV	50,5	45	IV	49	62	IV	28,2	58	IV
78	38	III	31	86	IV	69	58	IV	45,7	57	IV	54	61	IV	32,1	56	IV
98	5	I	22	90	V	35	75	IV	35,8	57	IV	49	63	IV	33,9	49	IV
55	89	V	51	57	IV	66	64	IV	47,1	55	IV	68	31	III	32,1	57	IV
55	92	V	44	57	IV	60	30	III	50,0	46	IV	63	36	III	34,2	48	IV
61	77	V	57	44	IV	73	62	IV	37,7	60	IV	52	67	III	30,7	58	IV
48	108	V	45	54	IV	33	79	IV	17,2	74	IV	47	68	IV	13,4	86	V
52	97	V	44	69	IV	61	71	IV	23,5	74	IV	63	45	III	29,6	59	IV
50	101	V	37	69	IV	48	55	IV	14,4	75	V	52	57	IV	27,2	61	IV
47	110	V	68	39	III	76	48	III	23,2	76	IV	61	49	III	29,5	60	IV
45	113	V	63	32	III	69	19	III	25,6	64	IV	59	45	III	34,3	47	IV
50	105	V	48	61	IV	72	53	IV	27,0	66	IV	62	47	III	27,7	61	IV
46	111	V	44	60	IV	64	25	III	22,3	65	IV	60	44	III	28,1	60	IV
50	103	V	39	75	IV	67	61	IV	47,7	54	IV	58	55	IV	28,5	62	IV
40	118	V	33	74	IV	52	49	III	14,3	77	V	47	55	IV	20,3	69	IV

A	B	C	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
63	Siria	1971	290	73	IV	486	63	IV	487	119	V	2 530	41	III
		1960	210	78	IV	261	61	IV	316	96	V	2 360	34	IV
64	Nicaragua	1971	450	56	IV	389	68	IV	1 083	86	IV	2 380	57	IV
		1960	310	57	IV	189	69	IV	989	90	IV	2 420	46	IV
65	R. P. Chineză	1971	160	39	V	561	59	IV	1 311	44	III	2 370	59	IV
		1960	120	96	V	500	47	IV	1 538	44	IV	2 150	78	IV
66	Columbia	1971	370	63	IV	638	56	IV	1 703	54	IV	2 560	74	IV
		1960	310	56	IV	516	46	III	1 343	52	IV	2 370	49	IV
67	Irak	1971	370	64	IV	650	53	IV	1 078	87	IV	2 250	76	IV
		1960	280	60	IV	531	43	III	652	112	V	2 140	80	IV
68	Iordania	1971	260	78	IV	318	70	IV	656	113	V	2 310	67	IV
		1960	210	77	IV	191	68	IV	681	111	V	2 210	70	IV
69	Salvador	1971	320	68	IV	223	82	IV	1 680	55	IV	1 890	118	V
		1960	270	61	IV	128	83	V	1 082	71	IV	2 030	101	V
70	Thailanda	1971	210	85	IV	296	73	IV	1 982	37	III	2 330	66	IV
		1960	130	94	V	62	96	V	1 785	32	III	2 140	81	IV
71	Gabon	1971	700	44	III	1 028	43	III	1 160	80	IV	2 210	83	IV
		1960	400	46	IV	1 088	70	IV	1 237	58	IV	1 910	116	V
72	Iran	1971	450	56	IV	395	55	III	830	101	V	2 080	98	V
		1960	280	75	IV	340	49	IV	927	85	IV	2 060	98	V
73	Ecuador	1971	310	71	IV	315	71	IV	1 027	91	IV	2 040	107	V
		1960	260	64	IV	186	71	IV	835	92	V	1 990	111	V
74	Tunisia	1971	320	69	IV	255	77	IV	562	117	V	2 060	104	V
		1960	240	73	IV	166	73	IV	427	120	V	1 800	120	V
75	Honduras	1971	300	72	IV	234	80	IV	1 310	66	IV	2 180	85	IV
		1960	250	68	IV	160	74	IV	1 104	68	IV	2 080	98	V
78	Maroc	1971	270	77	IV	206	83	IV	1 142	83	IV	2 400	54	IV
		1960	240	72	IV	139	81	V	820	96	V	2 080	99	V
77	Cambodgia	1971	130	96	V	24	118	V	1 445	61	IV	2 410	52	IV
		1960	140	87	V	35	106	V	1 096	69	IV	2 450	48	IV
78	Congo	1971	270	76	IV	250	78	IV	697	109	V	2 160	89	IV
		1960	240	70	IV	142	78	V	731	107	V	2 150	79	IV
79	Kenya	1971	160	90	V	171	87	V	1 310	65	IV	2 350	63	IV
		1960	110	96	V	140	80		1 043	75	V	2 120	84	IV
80	Vietnam (R.D.)	1971	100	108	V	165	88	V	1 727	51	IV	2 070	100	V
		1960	70	117	V	80	91	V	1 895	28	III	2 000	107	V
81	Filipine	1971	240	81	IV	298	72	IV	1 271	70	IV	1 920	116	V
		1960	180	83	IV	143	77	V	1 027	76	IV	1 830	118	V
82	Birmania	1971	80	115	V	88	105	V	1 628	56	IV	2 230	80	IV
		1960	80	108	V	53	97	V	1 587	40	IV	2 250	67	IV
83	Zambia	1971	380	62	IV	458	64	IV	1 370	71	IV	2 040	111	V
		1960	270	62	IV	200	67	IV	1 309	58	IV	2 000	109	V
84	Guatemala	1971	390	59	IV	250	79	IV	1 152	81	IV	2 120	96	V
		1960	320	53	IV	170	72	IV	888	39	V	2 080	92	V

13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
70	51	IV	51	59	IV	66	66	IV	25,9	69	IV	63	64	IV	26,5	63	IV
69	49	IV	46	53	IV	36	71	IV	19,2	71	IV	48	64	IV	24,1	63	IV
70	50	IV	40	70	IV	55	79	IV	69,7	46	IV	60	77	IV	26,2	64	IV
56	78	IV	38	67	IV	32	31	IV	35,7	58	IV	40	90	V	20,6	67	IV
63	61	IV	34	81	IV	75	49	IV	22,2	76	IV	60	75	IV	25,3	66	IV
55	80	V	25	95	V	50	52	IV	11,1	81	V	45	75	IV	20,9	66	IV
51	100	V	55	47	IV	59	74	IV	46,3	66	IV	45	89	V	23,7	66	IV
56	77	IV	49	43	IV	37	68	IV	41,7	49	IV	55	53	IV	28,8	57	IV
62	68	IV	53	54	IV	49	84	V	30,6	65	IV	52	66	IV	23,4	67	IV
62	64	IV	47	49	IV	37	69	IV	20,4	68	IV	47	67	IV	21,8	65	IV
60	77	IV	61	42	III	52	83	IV	26,2	68	IV	53	63	IV	22,9	68	IV
62	63	IV	56	40	III	46	57	IV	17,3	72	IV	47	66	IV	23,7	64	IV
51	101	V	43	71	IV	61	72	IV	25,5	71	IV	58	57	IV	21,1	69	IV
57	75	IV	38	68	IV	38	66	IV	19,2	70	IV	47	69	IV	19,6	72	IV
52	99	V	24	98	V	55	78	IV	12,5	82	V	56	59	IV	20,9	70	IV
46	112	V	16	100	V	46	59	IV	12,9	78	V	54	55	IV	20,0	71	IV
55	90	V	28	31	V	88	26	II	19,6	78	IV	35	120	V	19,3	71	IV
36	122	V	15	103	V	36	70	IV	12,7	79	V	33	119	V	9,0	101	V
53	95	V	54	51	IV	46	87	V	31,8	64	IV	50	76	IV	19,8	72	IV
60	69	IV	46	52	IV	24	93	V	26,3	62	IV	45	77	IV	18,9	73	IV
49	107	V	46	65	IV	64	68	IV	34,2	62	IV	52	65	IV	19,8	73	IV
48	106	V	43	62	IV	42	62	IV	38,5	54	IV	51	59	IV	20,5	68	IV
54	98	V	54	53	IV	66	67	IV	13,6	79	V	52	68	IV	19,6	74	IV
51	96	V	44	61	IV	36	72	IV	11,1	80	V	46	73	IV	14,2	85	IV
58	82	IV	33	82	IV	54	81	IV	27,0	67	IV	49	80	IV	18,9	75	IV
54	87	V	30	77	IV	32	80	IV	7,9	88	V	41	88	IV	15,3	79	IV
64	58	IV	39	76	IV	32	98	V	7,6	98	V	51	72	IV	18,7	76	IV
55	84	V	36	71	IV	21	98	V	10,6	83	V	45	73	IV	14,7	82	IV
62	67	IV	24	96	V	66	63	IV	6,5	100	V	44	91	V	13,6	77	IV
63	60	IV	18	95	V	33	77	IV	3,3	101	V	45	74	IV	18,1	74	IV
40	120	V	55	48	IV	93	14	II	11,7	84	V	41	98	V	18,3	78	IV
40	117	V	48	46	IV	43	60	IV	6,3	92	V	36	102	V	14,7	83	IV
71	48	III	20	103	V	43	91	V	12,8	81	V	48	84	IV	17,3	79	IV
64	57	IV	14	105	IV	35	74	V	9,1	86	V	42	84	IV	16,0	80	IV
47	111	V	22	101	V	70	57	IV	33,3	63	IV	50	78	IV	17,7	80	IV
45	116	V	19	94	V	55	45	III	20,0	69	IV	50	61	IV	20,0	70	IV
45	116	V	31	85	IV	84	32	III	10,2	87	V	51	71	IV	17,4	81	IV
48	107	V	26	83	IV	47	53	IV	14,4	76	V	51	60	IV	18,5	76	IV
49	106	V	36	80	IV	56	77	IV	11,1	85	V	48	82	IV	17,2	82	IV
50	98	V	32	76	IV	26	88	IV	8,3	87	V	42	82	IV	16,2	77	IV
64	60	IV	31	37	IV	58	76	IV	7,4	96	V	44	92	V	17,1	83	IV
62	66	IV	21	91	V	34	76	IV	2,7	105	V	38	94	V	14,9	81	IV
59	90	IV	37	79	IV	38	96	V	24,8	73	IV	49	79	IV	17,0	84	IV
55	33	V	33	75	IV	24	92	V	20,4	67	IV	44	79	IV	15,3	78	IV

A	B	C	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
85	Bolivia	1971	190	87	V	224	81	IV	1 085	86	IV	1 340	120	V
		1960	140	86	V	152	76	IV	298	122	V	1 990	110	V
86	Yemen (R.D.P.)	1971	120	102	V	639	54	IV	1 381	40	III	2 020	112	V
		1960	200	80	IV	1 419	26	III	1 277	56	IV	2 060	100	V
87	Pakistan	1971	130	97	V	125	93	V	1 197	78	IV	2 280	73	IV
		1960	90	106	V	68	93	V	874	90	V	2 090	91	V
88	Coasta de Fildeș	1971	380	67	IV	265	75	IV	1 001	93	IV	2 490	45	IV
		1960	200	79	IV	69	92	V	739	105	V	2 290	65	IV
89	Ghana	1971	250	79	IV	192	34	V	846	98	V	2 200	84	IV
		1960	250	67	IV	99	86	V	800	99	V	2 160	77	IV
90	Arabia Saudită	1971	540	49	III	988	45	III	1 261	72	IV	2 080	96	V
		1960	230	74	IV	233	65	IV	1 283	56	IV	1 750	123	V
91	Malgășă (Rep.)	1971	140	94	V	71	103	V	1 360	41	III	2 350	64	IV
		1960	130	91	V	37	106	V	1 761	34	III	2 330	56	IV
92	Camerun	1971	200	86	V	97	98	V	812	102	V	2 230	81	IV
		1960	130	89	V	63	96	V	952	82	IV	2 130	82	IV
93	Indonezia	1971	80	118	V	123	94	V	1 960	38	III	1 920	117	V
		1960	70	114	V	134	82	V	1 534	45	IV	1 980	112	V
94	Algeria	1971	360	65	IV	492	62	IV	608	116	V	1 710	123	V
		1960	250	66	IV	257	62	IV	624	113	V	2 180	75	IV
95	India	1971	110	103	V	186	85	V	1 136	84	IV	2 060	102	V
		1960	100	98	V	140	79	V	938	84	IV	2 020	103	V
96	Uganda	1971	130	98	V	72	102	V	1 077	89	IV	2 230	82	IV
		1960	100	100	V	32	107	V	907	88	IV	2 310	56	IV
97	Senegal	1971	250	80	IV	129	92	V	659	112	V	2 300	71	IV
		1960	260	65	IV	96	87	V	573	115	V	2 360	53	IV
98	Gambia	1971	140	93	V	68	106	V	1 164	79	IV	2 370	60	IV
		1960	90	102	V	31	108	V	1 122	67	IV	2 300	63	IV
99	Sudan	1971	120	101	V	119	95	V	885	96	V	2 130	94	V
		1960	120	98	V	51	98	V	815	97	V	2 030	102	V
100	Dahomey	1971	100	106	V	38	111	V	53	118	V	2 250	75	IV
		1960	90	101	V	40	102	V	528	116	V	2 300	62	IV
101	Sierra Leone	1971	210	84	IV	109	96	V	1 380	63	IV	2 240	78	IV
		1960	140	88	V	47	101	V	1 198	62	IV	2 200	74	IV
102	Bangladesh	1971	70	119	V	67	107	V	1 583	58	IV	1 360	119	V
		1960	60	120	V	50	99	V	1 660	38	III	1 360	117	V
103	Laos	1971	120	100	V	91	99	V	1 200	76	IV	2 080	99	V
		1960	100	99	V	22	112	V	825	94	V	2 050	99	V
104	Rwanda	1971	60	124	V	10	123	V	1 077	88	IV	2 160	90	IV
		1960	70	116	V	11	118	V	1 272	57	IV	1 830	119	V
105	Nigeria	1971	140	95	V	59	109	V	623	115	V	2 290	72	IV
		1960	110	97	V	29	110	V	732	106	V	2 180	76	IV
106	Togo	1971	150	92	V	73	101	V	635	114	V	2 160	91	IV
		1960	90	107	V	23	111	V	462	119	V	2 100	90	V

13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
46	112	V	42	72	IV	58	75	IV	43,5	58	IV	50	74	IV	16,1	86	IV
51	94	V	39	64	IV	31	82	IV	25,6	83	IV	42	83	IV	13,1	89	V
56	87	IV	38	78	IV	45	88	V	9,1	90	V	43	93	V	16,0	56	IV
57	76	IV	30	79	IV	15	106	V	43,5	48	IV	37	98	IV	17,3	75	IV
59	81	IV	30	90	V	29	100	V	24,9	72	IV	51	73	IV	15,9	87	IV
49	104	V	24	88	V	25	91	V	10,1	84	V	46	72	IV	12,4	91	V
60	76	IV	49	106	V	54	90	IV	7,2	98	V	41	97	V	15,8	88	IV
52	90	V	11	111	V	23	95	V	3,6	99	V	36	101	V	9,4	99	V
46	113	V	45	67	IV	43	90	V	8,1	92	V	46	88	IV	13,3	89	IV
49	103	V	39	65	IV	30	85	IV	4,3	97	V	41	87	IV	14,5	94	IV
56	85	IV	39	74	IV	23	107	V	9,1	91	V	42	94	V	13,8	90	IV
48	106	V	29	81	IV	5	117	V	7,7	89	V	37	95	V	7,2	107	V
58	96	V	14	44	V	48	85	V	10,1	88	V	38	114	V	13,0	91	V
52	91	V	7	118	V	28	89	IV	10,6	82	V	36	106	V	13,2	87	V
59	79	IV	18	107	V	59	73	IV	3,9	108	V	41	96	V	12,6	92	V
54	86	V	12	107	V	42	61	IV	3,4	100	V	36	100	V	11,8	92	V
43	118	V	30	89	V	44	89	V	3,6	109	V	48	83	IV	12,2	93	V
38	121	V	26	86	V	33	78	IV	2,1	112	V	40	89	V	11,3	94	V
45	115	V	44	68	IV	46	86	V	12,2	83	V	51	69	IV	11,9	94	V
84	56	IV	33	73	IV	22	96	V	153,8	7	I	46	71	IV	25,5	62	IV
53	94	V	32	94	IV	41	94	V	20,9	77	IV	41	100	V	11,7	95	V
50	100	V	26	84	IV	31	83	IV	17,2	73	IV	43	80	IV	13,2	88	V
55	91	V	14	116	V	29	101	V	10,5	86	V	48	87	IV	10,7	96	V
58	74	IV	11	113	V	24	94	V	6,3	91	V	42	96	IV	12,5	90	V
64	59	IV	24	97	V	24	105	V	6,7	99	V	41	105	V	10,6	97	V
65	54	IV	16	99	V	16	103	V	4,8	98	V	36	110	V	11,4	93	V
63	64	IV	16	110	V	21	110	V	5,3	105	V	41	99	V	10,5	98	V
60	88	IV	15	104	V	8	114	V	6,3	93	V	36	103	V	10,0	96	V
63	66	IV	20	104	V	18	115	V	7,3	97	V	48	86	IV	10,1	99	V
65	55	IV	14	106	V	9	113	V	3,2	103	V	43	81	IV	9,5	98	V
56	88	V	48	60	IV	23	108	V	3,1	111	V	39	108	V	10,1	100	V
55	81	V	46	51	IV	13	108	V	2,0	114	V	33	117	V	10,9	95	V
49	108	V	27	92	V	21	112	V	5,8	101	V	41	106	V	9,5	101	V
48	109	V	22	89	V	11	110	V	5,0	96	V	36	111	V	9,1	100	V
39	121	V	30	88	V	29	99	V	13,3	80	V	51	70	IV	9,4	102	V
38	120	V	24	87	V	15	104	V	7,3	90	V	36	99	V	7,0	110	V
46	114	V	22	100	V	28	102	V	7,5	95	V	48	85	IV	9,0	103	V
45	115	V	17	97	V	15	106	V	1,7	115	V	42	85	IV	7,2	108	V
62	70	IV	9	123	V	38	97	V	1,6	122	V	41	104	V	9,0	104	V
56	79	IV	5	124	V	16	102	V	1,4	118	V	36	109	V	5,7	116	V
60	78	IV	33	82	IV	21	111	V	4,9	106	V	37	118	V	9,0	105	V
52	92	V	29	83	IV	26	90	IV	2,5	109	V	33	121	V	10,0	97	V
51	102	V	25	86	V	43	92	V	3,4	110	V	35	121	V	7,4	106	V
50	102	V	20	92	V	21	99	V	2,2	111	V	33	122	V	6,0	113	V

A	B	C	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
107	Liberia	1971	210	83	IV	368	89	IV	1 240	74	IV	2 040	109	V
		1960	160	84	IV	81	90	V	698	110	V	2 000	106	V
108	Burundi	1971	60	123	V	11	122	V	844	99	V	2 330	66	IV
		1960	50	124	V	11	117	V	940	83	IV	2 300	61	IV
109	Ethiopia	1971	80	117	V	32	112	V	793	108	V	2 150	92	V
		1960	60	121	V	8	120	V	728	108	V	2 130	83	IV
110	Zair	1971	90	113	V	77	100	V	666	111	V	2 040	110	V
		1960	70	119	V	84	89	V	364	91	V	2 000	108	V
111	Mauritania	1971	170	88	V	133	91	V	298	123	V	2 060	103	V
		1960	90	104	V	18	114	V	374	121	V	2 000	106	V
112	Malawi	1971	90	110	V	49	110	V	1 012	92	IV	2 150	93	V
		1960	70	115	V	30	109	V	917	86	IV	2 100	88	V
113	Nepal	1971	90	111	V	9	124	V	1 798	46	III	2 060	106	V
		1960	90	105	V	4,0	124	V	1 363	30	III	2 100	89	V
114	Yemen (R. Arabă)	1971	90	112	V	14	120	V	850	97	V	1 970	113	V
		1960	70	118	V	6	122	V	750	103	V	1 960	114	V
115	Niger	1971	100	106	V	22	119	V	442	121	V	2 180	86	IV
		1960	130	92	V	5	123	V	464	118	V	2 250	69	IV
116	Mali	1971	70	120	V	25	117	V	728	107	V	2 170	88	IV
		1960	60	122	V	15	118	V	749	104	V	2 120	85	IV
117	Africa Centrală	1971	150	91	V	80	108	V	715	108	V	2 170	87	IV
		1960	140	85	V	37	104	V	582	114	V	2 200	71	IV
118	Afghanistan	1971	80	114	V	27	115	V	990	94	V	1 960	114	V
		1960	70	112	V	15	115	V	1 076	72	IV	2 100	104	V
119	Ciad	1971	80	116	V	27	116	V	673	110	V	2 060	105	V
		1960	70	113	V	10	119	V	761	102	V	2 100	86	V
120	Haiti	1971	120	99	V	29	114	V	806	103	V	1 720	122	V
		1960	130	90	V	38	103	V	774	100	V	1 750	124	V
121	Tanzania	1971	110	104	V	70	104	V	764	106	V	1 700	124	V
		1960	80	111	V	48	100	V	721	109	V	2 080	96	V
122	Volta Superioară	1971	70	122	V	13	121	V	458	120	V	1 940	115	V
		1960	60	123	V	7	121	V	490	117	V	1 960	113	V
123	Guinea	1971	90	109	V	108	97	V	801	104	V	2 040	108	V
		1960	90	103	V	66	94	V	802	98	V	2 100	37	V
124	Somalia	1971	70	121	V	31	113	V	38	124	V	1 770	121	V
		1960	80	109	V	22	113	V	212	124	V	1 780	121	V
	Media mondială	1971	926			1 962			1 850			2 508		
		1960	651			1 406			1 460			2 448		

* Vezi nota la anexele 1 și 2

13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
36	123	V	26	94	V	40	95	V	9,6	89	V	37	116	V	6,3	107	V
35	123	V	19	93	V	12	109	V	6,3	94	V	36	104	V	3,6	122	V
61	73	IV	14	113	V	18	113	V	1,7	119	V	37	115	V	6,7	108	V
60	87	IV	10	114	V	17	100	V	1,5	117	V	33	115	V	8,7	103	V
69	52	IV	15	111	V	11	119	V	1,4	123	V	39	109	V	6,5	109	V
72	41	III	12	108	V	3	123	V	1,0	121	V	33	118	V	8,8	111	V
33	124	V	22	102	V	64	69	IV	3,0	113	V	39	112	V	6,4	110	V
32	124	V	16	101	V	31	84	IV	1,6	116	V	38	93	V	6,0	114	V
75	41	III	15	112	V	9	120	V	5,8	102	V	41	101	V	6,4	111	V
72	42	III	9	115	V	5	119	V	2,3	110	V	36	106	V	5,4	118	V
54	92	V	13	118	V	27	108	V	2,6	113	V	39	110	V	6,3	112	V
53	38	V	8	117	V	29	87	IV	2,9	104	V	38	92	V	9,0	102	V
52	98	V	8	124	V	18	114	V	2,0	116	V	41	102	V	6,1	113	V
53	89	V	6	122	V	6	115	V	1,4	119	V	36	107	V	8,0	104	V
62	72	IV	27	93	V	5	124	V	1,6	121	V	42	96	V	5,8	114	V
60	70	IV	17	98	V	6	116	V	1,0	124	V	37	97	V	5,8	115	V
72	46	III	9	122	V	8	121	V	1,8	118	V	41	108	V	5,7	115	V
75	40	III	5	123	V	3	124	V	1,0	122	V	36	108	V	7,5	106	V
69	53	IV	9	121	V	15	117	V	2,4	115	V	37	117	V	5,6	116	V
64	58	IV	6	121	V	5	118	V	2,8	107	V	35	112	V	5,7	117	V
48	109	V	13	117	V	41	98	V	2,6	114	V	35	119	V	5,3	117	V
50	97	V	8	119	V	16	101	V	2,6	106	V	33	114	V	4,9	119	V
56	84	IV	19	105	V	14	113	V	5,4	103	V	38	113	V	4,1	118	V
63	59	IV	15	102	V	4	121	V	2,5	108	V	32	123	V	6,1	112	V
73	44	III	9	120	V	15	116	V	1,7	120	V	32	122	V	3,3	119	V
75	38	III	6	120	V	10	111	V	1,3	120	V	33	116	V	7,5	106	V
39	122	V	23	99	V	22	109	V	7,8	94	V	45	90	V	2,5	120	V
40	119	V	17	98	V	21	37	V	9,1	95	V	39	91	V	4,6	120	V
43	119	V	14	115	V	24	106	V	4,8	107	V	41	107	V	0,7	121	V
58	73	IV	11	112	V	14	107	V	6,3	95	V	37	96	V	7,2	109	V
66	55	IV	11	119	V	7	123	V	1,1	124	V	32	123	V	0,4	122	V
67	51	IV	9	116	V	5	120	V	1,0	123	V	32	124	V	3,4	123	V
44	117	V	17	109	V	24	104	V	2,0	117	V	27	124	V	0,0	123	V
45	114	V	12	109	V	10	112	V	2,2	113	V	33	120	V	3,8	121	V
57	38	IV	18	108	V	7	122	V	5,3	104	V	39	111	V	0,0	124	V
52	98	V	12	110	V	4	122	V	3,3	102	V	35	113	V	0,0	124	V
69			49			67			68			55			—		
66			43			48			57			52			—		

Corelațiile sunt valabile într-o serie de țări (Canada, Țările Scandinave) cu pondere ridicată a hidroenergiei în structura consumului de energie, în cadrul cărora consumul energetic afectat transportului și industriei se asociază cu cel casnic, datorită poziției lor latitudinale. În asemenea situații, un nivel ridicat al consumului energetic reflectă bunăstarea.

Aurul, ca monedă universală, este considerat prin efectele pe care le are asupra susținerii economice, simbolul bogăției, „cămara de siguranță” a statelor. Lipsa lichidităților în relațiile economice externe este adesea suplinită de existența rezervelor în aur.

Cele mai mari rezerve le deține S.U.A., urmate de Germania și Elveția (vezi tabelul 9). Se constată o concentrare foarte puternică a rezervelor de aur fin în cadrul statelor bogate ale globului (vezi tab. 10).

Tabelul 9. Consumul de energie primară /locuitor (1991)
(după Anuarul Statistic al României, 1994)

Țara	Kg în echivalent leuă	
	Productia	Consumul
Algeria	5 846	1 044
Arabia Saudită	42 942	6 922
Argentina	2 237	1 977
Australia	12 595	7 321
Austria	1 077	4 195
Bahrain	19 542	15 608
Belgia	1 663	6 900
Brazilia	547	799
Brunei Darussalam	92 420	16 136
Bulgaria	1 371	3 270
Canada	14 977	11 095
R. P. Chineză	881	811
R.P.D. Coreeană	3 790	4 196
Rep. Coreea	713	2 977
Danemarca	2 990	5 084
Egipt	1 476	713
Elveția	1 861	4 701
Emiratele Arabe Unite	124 910	22 379
Finlanda	2 163	6 845
Franta	2 613	5 457
Germania	3 416	6 375
Grecia	1 148	3 169
India	290	317
Indonezia	962	348
Irak	1 108	970
Republica Islami. Iran	4 739	1 654
Italia	689	3 998
Japonia	845	4 754
Kuweit	7 124	1 963
Marea Jamahiric Ar. Libiană Pop.Soc.	24 758	4 328
Luxemburg	261	13 757
Nigeria	1 260	210

Țara	Kg în echivalent huiă	
	Productia	Consumul
Norvegia	43 431	6 818
Noua Zeelandă	4 585	5 304
Olanda	6 896	7 248
Oman	34 138	3 637
Polonia	3 449	3 167
Portugalia	131	1 960
Qatar	92 819	29 161
Regatul Unit	5 180	5 353
România	2 210	3 052
Spania	1 149	3 165
S.U.A.	9 177	10 921
S.U. Mexicane	3 183	1 911
Suedia	4 239	6 892
Ungaria	1 916	3 574
Venezuela	11 457	3 490

**Tablelul 10. Rezervele de aur (la sfârșitul perioadei)
în mil. uncii aur fin***

Nr crt.	ȚARA	1992	1993
1.	S.U.A.	261,84	261,79
2.	GERMANIA	95,18	95,18
3.	ELVEȚIA	83,28	83,28
4.	FRANȚA	81,85	81,85
5.	ITALIA	66,67	66,67
6.	OLANDA	43,94	33,66
7.	BELGIA	25,04	25,04
8.	JAPONIA	24,23	24,23
9.	AUSTRIA	19,93	18,60
10.	REGATUL UNIT	18,61	-
11.	PORTUGALIA	16,06	16,02
12.	SPANIA	15,62	15,62
13.	CANADA	9,94	6,05
14.	AUSTRALIA	7,93	7,90
15.	SUEDIA	6,07	6,07
16.	TURCIA	4,05	4,03
17.	GRECIA	3,43	3,44
18.	ROMÂNIA	2,31	2,37
19.	FINLANDA	2,00	2,00
20.	DANEMARCA	1,66	1,64
21.	NORVEGIA	1,18	1,18
22.	IRLANDA	0,36	0,36
23.	LUXEMBURG	0,34	-
24.	UNGARIA	0,10	-
25.	ISLANDA	0,05	0,05

*Clasificare efectuată după datele din Anuarul statistic al
României, 1994

Dintre indicatorii indirecti, cei mai frecvent utilizați sunt: durata medie a vieții, gradul de analfabetism și mortalitatea infantilă.

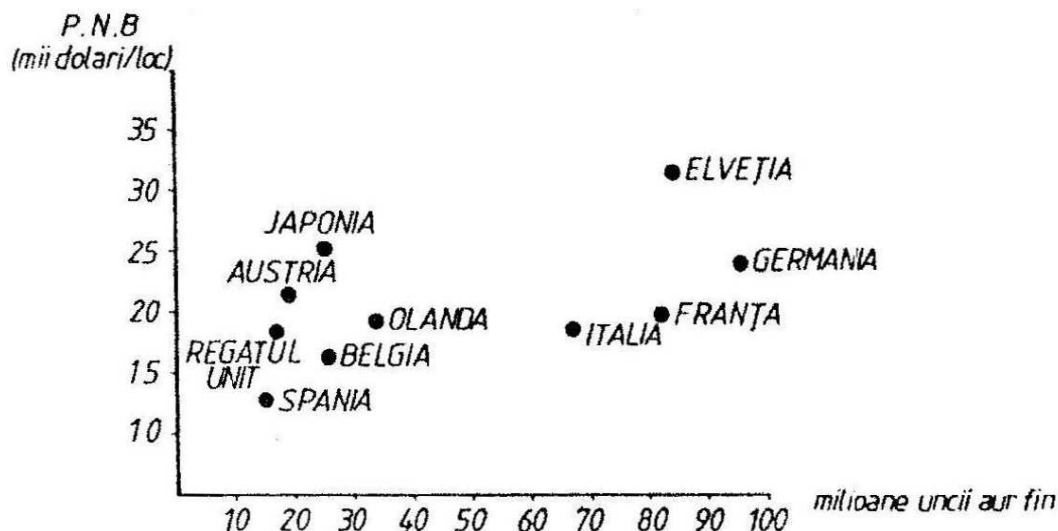

Fig. 6. Relația dintre venitul/loc. și rezervele de aur
(S.U.A. nu intră în cadrul figurii)

Durata medie a vieții, indicator aproape identic cu speranța de viață la naștere, exprimă în mod specific calitatea actului economic și nivelele acestuia. El se exprimă, alături de mortalitatea infantilă și nivelul calității vieții, în forme „condensate”.

Nivelul cel mai scăzut al duratei medii a vieții se înregistrează în Etiopia (41 ani), în timp ce la limita superioară se află Japonia (79,3 ani, media celor două sexe). După acest indicator, șase țări (Japonia, Elveția, Suedia, Canada, Spania și Norvegia) înregistrează valori de peste 73 ani la bărbați și peste 80 ani la femei. În general, țările slab dezvoltate se situează sub limita de 55 ani la ambele sexe. În România se înregistrează 66,1 ani la bărbați și 73,2 ani la femei. Cu excepția Japoniei și Elveției, acest indicator se corelează cu marea disponibilitate de spațiu a țărilor în cauză.

Mortalitatea infantilă (numărul de decese în primul an de viață la 1 000 născuți vii în acel an) exprimă în mod indirect nivelul de trai și la modul direct starea de civilizație sanitară și materială a unei națiuni. Într-o altă formulare, acest indicator reflectă grija și gradul de preocupare a țărilor față de viitorul lor. Nivelul cel mai scăzut pune în evidență starea cea mai favorabilă. Astfel, cel mai scăzut nivel se înregistrează în Suedia (3,8 ‰) pe când situația cea mai nefavorabilă o înregistrează India (80‰).

Următoarea grupare de țări înregistrează la acest indicator valori sub 10‰: Austria, Belgia, Canada, Danemarca, Finlanda, Franța, Germania, Grecia, Israel, Italia, Japonia, Norvegia, Olanda, Regatul Unit, Slovenia, Spania, S.U.A. și Suedia. Cu valori cuprinse între 10,1‰ și 20‰ se înregistrează Belarus, Bosnia-Herțegovina, Bulgaria, Slovacia, Cehia, Croația, Chile, Cipru, Cuba, Estonia, Letonia, Polonia, Rusia, Ucraina și

Ungaria. În clasa de valori cuprinse între 20,1 ‰ și 30‰ se includ Argentina, Armenia, Azerbaidjan, Iraq, Kazahstan și România (23,3‰). Cu valori de peste 40‰ se înregistrează Egiptul (43,3‰) Iranul (76‰), Libia (46,3‰) și India (80‰). În general statele cele mai sărace ale lumii se prezintă sub acest aspect cu valori ce depășesc limita de 60 ‰.

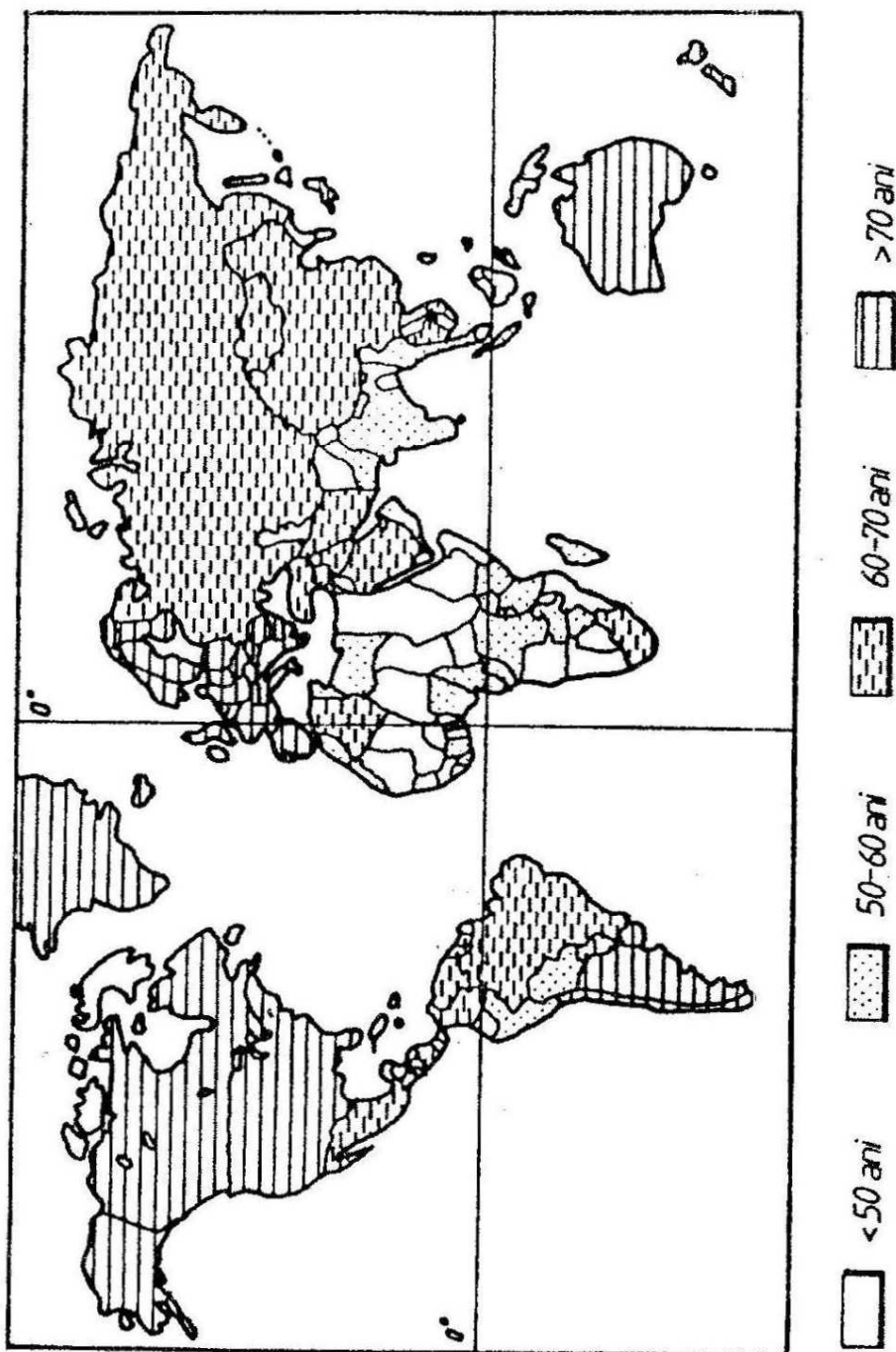

Fig. 7 Sperața de viață la naștere (1993)

**Tabloul 11. Mortalitatea infantilă
(după L'etat du Monde, 1993)**

Nr. crt.	ȚARA	VALOARE	Nr. crt.	ȚARA	VALOARE
1.	UR.S.S. (fosta)	20	100.	LAOS	97
2.	S.U.A.	8	101.	MYANMAR	59
3.	CHINA	27	102.	BRUNEI	11 ⁱ
4.	INDIA	88	103.	HONG-KONG	6
5.	JAPONIA	5	104.	MACAO	13 ^h
6.	REG.	8	105.	MALAYSIA	20
7.	BRAZILIA	57	106.	FILIPINE	40
8.	INDONEZIA	68	107.	SINGAPORE	8
9.	NIGERIA	96	108.	TAIWAN	7 ^l
10.	PAKISTAN	98	109.	COREEA DE N.	24
11.	CANADA	7	110.	MONGOLIA	60
12.	AUSTRALIA	7	111.	FIDJI	24 ^d
13.	FRANTA	7	112.	KIRIBATI	68 ^h
14.	M. BRITANIE	8	113.	NAURU	19 ^c
15.	ITALIA	9	114.	PAPUA N. GUINEE	58 ^d
16.	SPANIA	9	115.	SAMOA	28 ^k
17.	AFRICA DE SUD	62	116.	ELE SOLOMON	54,5 ^l
18.	MEXIC	36	117.	TONGO	-
19.	IRAN	40	118.	TUVALU	35,0 ^e
20.	IUGOSLAVIA	21	119.	VANUATU	35 ^k
21.	ZAIR	75	120.	NOUA ZEELANDĂ	9
22.	TURCIA	62	121.	NOUA CALEDON	14 ^l
23.	COREEA DE S.	21	122.	BELIZE	21 ^l
24.	TAILANDA	24	123.	COSTARICA	17
25.	VIETNAM	54	124.	SALVADOR	53
26.	EGIPT	57	125.	GUATEMALA	48
27.	ARGENTINA	29	126.	HONDURAS	57
28.	POLONIA	17	127.	NICARAGUA	50
29.	IRAK	56	128.	PANAMA	21
30.	ALGERIA	61	129.	BAHAMAS	20 ^k
31.	MAROC	68	130.	CAYMAN	11 ^k
32.	ISRAEL	10	131.	R. DOMINICANĂ	57
33.	CHEOSLOVACIA	13	132.	HAITI	86
34.	CUBA	13	133.	JAMAICA	14
35.	ALGERIA	61	134.	PORTORICO	13
36.	LIBIA	68	135.	ANTIGUA & BARB.	348
37.	MAURITANIA	117	136.	BARBUDA	10 ^c
38.	TUNISIA	44	137.	DOMINICA	11 ^g
39.	BURKINA FASO	127	138.	GRENADA	13 ^g
40.	MALI	159	139.	GADELUPA	12 ^c
41.	NIGER	124	140.	MARTINICA	10 ^c
42.	CIAD	122	141.	SANIA LUCIA	21 ^g
43.	CAPUL VERDE	37	142.	ST. VINCENT & GRE	40 ^g
44.	SOMALIA	132	143.	TRINID. TOBAGO	14 ^c
45.	GUINEEA	134	144.	GUYANA	48
46.	GUINEEA BISSAU	140	145.	GUYANA FRANC.	20 ^h
47.	LIBERIA	126	146.	SURINAM	28
48.	SENEGAL	80	147.	VENEZUELA	33
49.	SIERRA LEONE	143	148.	BOLIVIA	93
50.	BENIN	85	149.	COLUMBIA	37
51.	COASTA DE FILDEȘ	88	150.	ECUADOR	57
52.	GHANA	81	151.	PERU	76
53.	TOGO	85	152.	CHILE	19

Nr ct.	ȚARA	VALOARE	Nr ct.	ȚARA	VALOARE
54.	CAMERUN	86	153.	PARAGUAY	39
55.	AFRICA CENTRALĂ	95	154.	URUGUAY	20
56.	CONGO	65	155.	AUSTRIA	9
57.	GABON	94	156.	GERMANIA	8
58.	GUINEEA ECUAT.	117	157.	ELVEȚIA	7
59.	SAO TOME&PRINC.	70 ^a	158.	BELGIA	8
60.	BURUNDI	110	159.	LUXEMBURG	9
61.	KENYA	64	160.	OLANDA	7
62.	UGANDA	94	161.	DANEMARCA	6
63.	RWANDA	112	162.	FINLANDA	5
64.	TANZANIA	97	163.	GROENLANDA	208
65.	DJIBOUTI	112	164.	IRLANDA	5
66.	ETIOPIA	122	165.	NORVEGIA	6
67.	SOMALIA	122	166.	SUEȚIA	6
68.	SUDAN	99	167.	IRLANDA	8
69.	ANGOLA	127	168.	ANDORA	4 ⁱ
70.	MALAWI	138	169.	MONACO	4 ^h
71.	MOZAMBIC	130	170.	PORTUGALIA	13
72.	ZAMBIA	72	171.	SAN-MARINO	10 ^b
73.	ZIMBABWE	55	172.	CIPRU	10
74.	BOTISWANA	58	173.	GRECIA	13
75.	LESOTHO	89	174.	MALTA	9
76.	NAMIBIA	97	175.	ALBANIA	32
77.	SWAZILAND	107	176.	ROMÂNIA	19
78.	COMORE	89	177.	BULGARIA	14
79.	MADAGASCAR	110	178.	SLOVENIA	89
80.	MAURICE	20	179.	CROAȚIA	10
81.	REUNION	12	180.	BOSNIA-HERȚEG.	15,2
82.	JORDANIA	36	181.	SERBIA	25
83.	LIBAN	40	182.	MUNTENEGRU	12,1
84.	SIRIA	39	183.	MACEDONIA	35,3
85.	ARABIA SAUDITĂ	58	184.	UNGARIA	17
86.	BAHREIN	12	185.	ESTONIA	12,3
87.	EMIR ARABE UN.	22	186.	LETONIA	13,7
88.	KUWEIT	15	187.	LITUANIA	10,3
89.	OMAN	34	188.	BIELORUSIA	11,9
90.	QAȚAR	26	189.	RUSIA	17,4
91.	YEMENUL DEN.	107	190.	UKRAINA	12,9
92.	YEMENUL DE SUD	107	191.	MOLDOVA	19
93.	AFGANISTAN	162	192.	ARMENIA	18,6
94.	BANGLADISH	108	193.	AZERBAIDJAN	23
95.	BUTAN	118	194.	GEORGIA	15,9
96.	MALDIVE	85 ^h	195.	KAZAHSTAN	26,4
97.	NEPAL	118	196.	TURKMENISTAN	45,2
98.	SRI LANKA	24	197.	UZBEKISTAN	34,6
99.	CAMBODGIA	116	198.	TADJIKISTAN	40,7
			199.	KIRGHIZISTAN	30

În privința gradului de instruire al populației, ponderea populației analfabete reflectă fidel capacitatea statelor de a-și asigura forța de muncă calificată și implicit calitatea procesului economic.

Țările care au adoptat programe de instruire obligatorii a populației de vârstă școlară, se consideră a avea gradul de analfabetism 0. În schimb, în numeroase țări din Asia, Africa și America Latină, populația analfabetă reprezintă peste 50% din totalul

populației. Bunăoară în Burkina Faso, gradul de analfabetism atinge 81,8%, în Sierra Leone de 79,3%, în Somalia 75,9%, India 51,8% și Mexic* 53 (*numai grupele de vârstă între 14 și 17 ani).

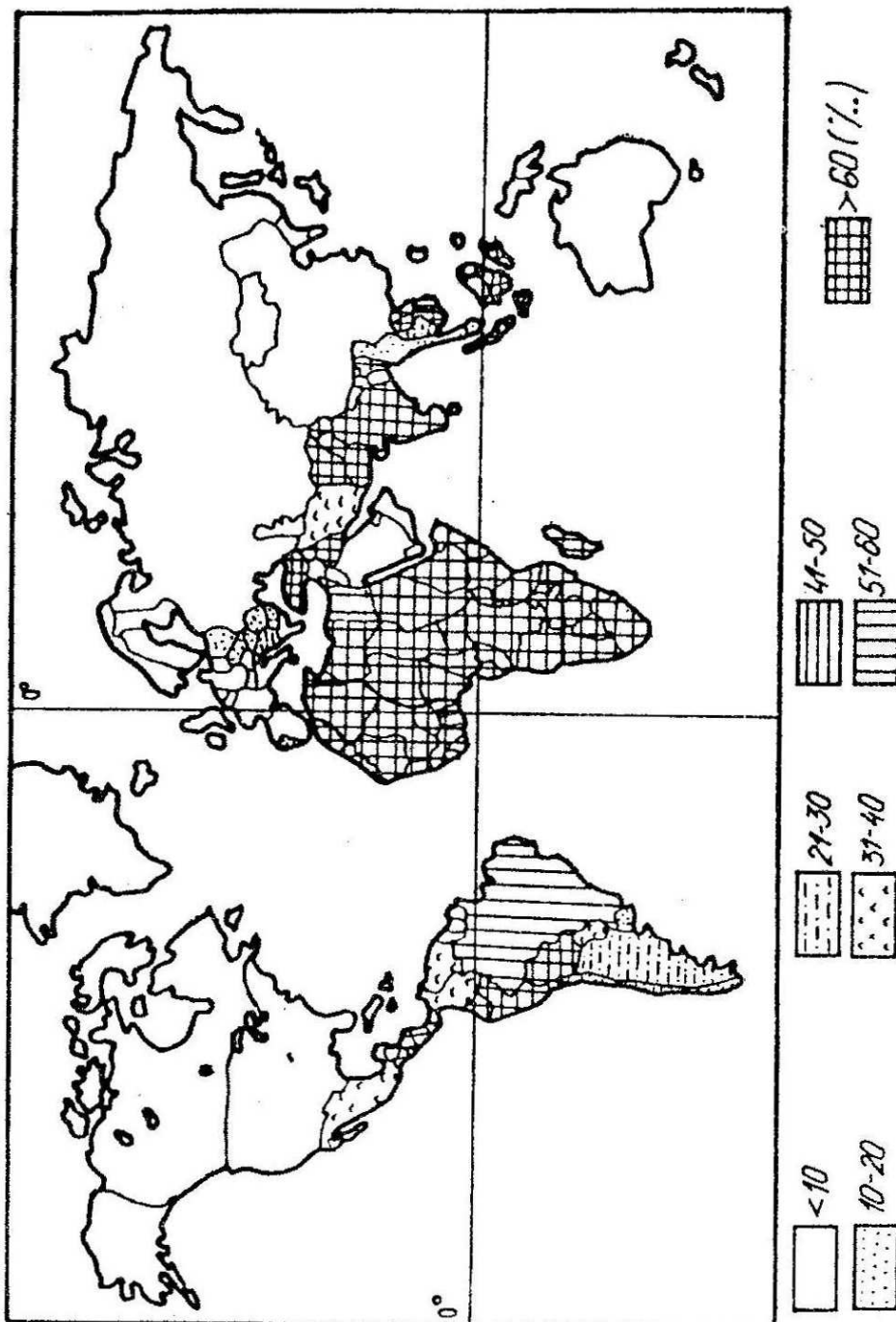

Fig. 8 Mortalitatea infantilă

Tabelul 12 - Gradul de analfabetism (%)

1. Algeria - 42,6	48. Swaziland - 29	95. Papua Noua Guinee - 48,0
2. Libia - 36,2	49. Comore - 39	96. Samoa - 8,0
3. Maroc - 50,5	50. Madagascar - 19,8	97. Ins. Solomon - 76,0
4. Mauritania - 66,02	51. Mauritius - 14	98. Tonga - 0,4
5. Tunisia - 34,7	52. Reunion - 21	99. Tuvalu - 4,5
6. Burkina Faso - 81,8	53. Seychelles - 11	100. Vanuatu - 33
7. Mali - 68,0	54. Iraq - 40,3	101. Australia
8. Niger - 71,6	55. Israel - 4,2	102. Noua Zeelandă
9. Ciad - 70,2	56. Iordania - 19,9	103. Noua Caledonie
10. Cap Verde - 47	57. Liban - 19,9	104. S. U.A. - 0
11. Gambia - 72,8	58. Siria - 35,5	105. Canada - 0
12. Guineea - 76	59. Arabia Saudită - 37,6	106. Mexic - 0
13. G. Bissau - 63,5	60. Bahrain - 22,6	107. Belize - 5
14. Liberia - 60,5	61. Emiratele Arabe Unite - 45	108. Costa Rica - 7,2
15. Senegal - 61,7	62. Kuwait - 27	109. El Salvador - 27
16. Sierra L. - 79,3	63. Oman - 65	110. Guatemala - 44,9
17. Benin - 76,6	64. Qatar - 18	111. Honduras - 26,9
18. Coasta de Fildeș - 46,2	65. Yemen - 61	112. Nicaragua - 19
19. Ghana - 39,7	66. Afghanistan - 70,6	113. Panama - 11,9
20. Nigeria - 49,3	67. Iran - 46	114. Cuba - 6
21. Togo - 56,7	68. Pakistan - 65,2	115. Rep. Dominicană - 16,7
22. Camerun - 45,9	69. Bangladesh - 64,7	116. Haiti - 47
23. Africa Centrală - 62,3	70. Bhutan - 61,6	117. Jamaica - 1,6
24. Congo - 43,4	71. India - 51,8	118. Puerto Rico - 10,9
25. Gabon - 39,3	72. Maldive - 5,0	119. Antigua și Barbuda - 4
26. Guineea Ecuatorială - 49,8	73. Nepal - 74,4	120. Barbados - 1,2
27. Sao Tome - 37,0	74. Sri Lanka - 11,6	121. Dominica - 3
28. Zair - 28,2	75. Cambodgia - 64,8	122. Guadalupe - 4
29. Burundi - 50	76. Laos - 16,1	123. Guadelupa - 10
30. Kenya - 31	77. Myanmar - 19,4	124. Martinica - 7,2
31. Uganda - 51,7	78. Thailanda - 7,0	125. Santa Lucia - 7
32. Ruanda - 49,8	79. Vietnam - 12,4	126. St. Vincent & Grenadine - 16
33. Tanzania - 35	80. Brunei - 14,0	127. Trinidad Tobago - 4
34. Djibuti - 81	81. Hong Kong - 10	128. Guyana - 3,6
35. Etiopia - 34	82. Indonezia - 23	129. Guyana Franceză - 17
36. Somalia - 75,9	83. Macao - 20,6	130. Surinam - 5,1
37. Egipt - 51,6	84. Malaysia - 21,6	131. Venezuela - 11,9
38. Sudan - 72,9	85. Filipine - 10,3	132. Bolivia - 22,5
39. Angola - 58,3	86. Singapore - 12	133. Columbia - 13,3
40. Malawi - 53,0	87. Taiwan - 7,4	134. Ecuador - 14,2
41. Mozambic - 67,1	88. Coreea de Nord - 4,0	135. Peru - 14,9
42. Zambia - 27,2	89. Coreea de Sud - 3,7	136. Argentina - 4,7
43. Zimbabwe - 33,1	90. Japonia - 1,0	137. Chile - 6,6
44. Africa de Sud - 30	91. Mongolia - 7,0	138. Paraguay - 9,9
45. Botswana - 26,4	92. Fidji	139. Ungaria - 3,8
46. Lesotho - 22,0	92. Kuwait - 10,0	140. Brazilia - 18,9
47. Namibia - 60	94. Naim - 1,0	

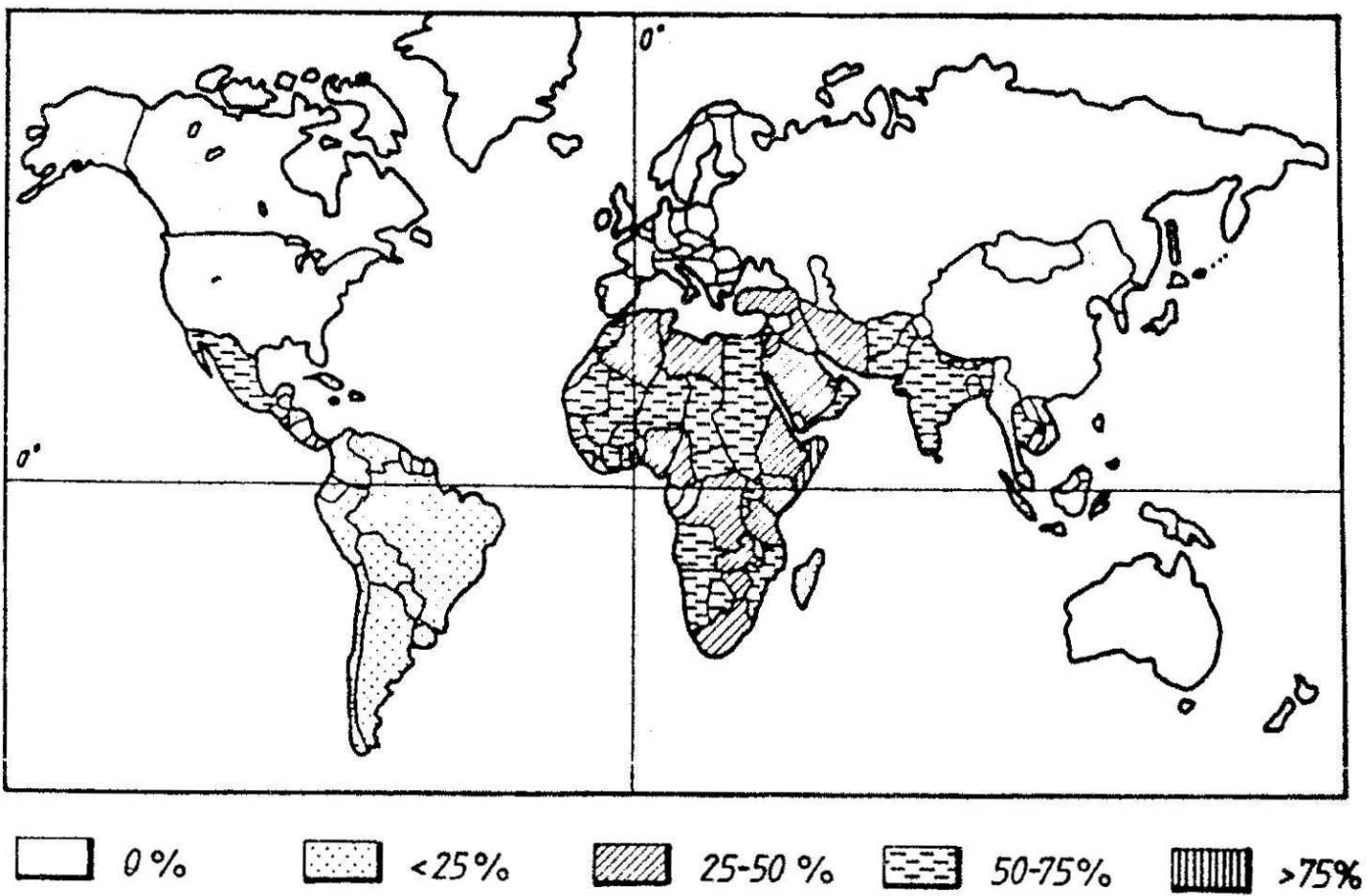

Fig. 9. Gradul de analfabetism

Produsul Național Brut exprimă într-o manieră destul de dificilă nivelul bunăstării atinse de către populația unei țări. De exemplu, Libia, cu un P.N.B. de 5 310 \$ / locuitor / an, are 36,2% din populație analfabetă și înregistrează 46,3‰ mortalitate infantilă. Pentru a elimina aspectele fetișizante pe care P.N.B., ca indicator economic general le asociază, comisia P.N.U.D. (Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare), utilizează așa-zisul indicator al dezvoltării umane (I.D.U.) compozit și integrator care se calculează pe baza a trei elemente:

- nivelul de sănătate, apreciat prin speranța de viață la naștere;
- nivelul de instruire (numărul de analfabeți în cadrul populației adulte și numărul mediu de ani pentru studiu);
- P.N.B. / locuitor, după o dublă transformare ținând cont de diferența puterii de cumpărare de la o țară la alta și ținând cont că venitul nu crește de o manieră lineară. Caracterul integrator constă în capacitatea de cuantificare a indicatorilor izolați și de a le conferi acestora o expresie sintetică, singulară. Într-un asemenea context comparația devine operațională și expresivă.

Într-o primă fază, fiecare dintre acești factori (speranța de viață la naștere, nivelul instruirii și venitul) sunt exprimați pe o scară valorică de la 0 la 1. De exemplu, pentru aflarea valorii în cazul speranței de viață la naștere se ia statul cu valoarea cea mai mare a acestui indicator, în cazul nostru Japonia (79,3 ani) și statul cu valoarea cea mai mică, Etiopia (41 ani).

Pentru un stat oarecare, de exemplu Vietnam, ce se înregistrează cu 64 ani speranță de viață la naștere, calculul se va efectua după următorul procedeu:

$$[(79,3-64:79-41)] = 0,408.$$

În mod similar se efectuează calculele și pentru ceilalți doi indicatori (grad de instruire și P.N.B. / locuitor. Se efectuează media celor trei valori și se obține un indicator compozit denumit indicator al dezvoltării umane (I.D.U.). După acest indicator, calculat de către P.N.U.D. (Programme des Nations Unies pour le Developpement) statele lumii se înscriu într-un interval de valori foarte larg, de la 0,982 Canada și până la 0,146 Buthan, respectiv 0,165 Afganistan.

Tabel 13. Indicatorul dezvoltării umane

1. Algeria - 0,533	60. Arabia Saudită - 0,687	119.Haiti - 0,276
2. Libia - 0,659	61. Bahrein - 0,790	120. Jamaica - 0,722
3. Maroc - 0,429	62. Emir. Arabe Unite - 0,740	121. Porto Rico -
4. Mauritania - 0,141	63. Kuweit - 0,815	122. Antigua și Barbuda - 0,781
5. Tunisia - 0,582	64. Oman - 0,598	123. Barbados
6. Burkina Faso - 0,074	65. Qatar - 0,802	124. Dominica - 0,783
7. Mali - 0,081	66. Yemen - 0,232	125. Grenada - 0,758
8. Niger - 0,078	67. Afganistan - 0,065	126. Guadelupa -
9. Ciad - 0,088	68. Iran - 0,547	127. Martinica -
10. Ins. Capului Verde - 0,437	69. Pakistan - 0,305	128. Santa Lucia - 0,712
11. Gambia - 0,083	70. Bangladesh - 0,185	129. St. Vincent, Grenad. 0,693
12. Guineea - 0,052	71. Bhutan - 0,146	130. Trinidad și Tobago - 0,876
13. Guineea Bissan - 0,088	72. India - 0,297	131. Guyana - 0,539
14. Liberia - 0,227	73. Insulele Maldive - 0,490	132. Guyana Franceză -
15. Senegal - 0,178	74. Nepal - 0,168	133. Surinam - 0,749

16. Sierra Leone - 0,062	75. Sri Lanka - 0,651	134. Venezuela - 0,824
17. Benin - 0,11	76. Cambodgia - 0,178	135. Bolivia - 0,394
18. Coasta de Fildeș - 0,289	77. Laos - 0,240	136. Columbia - 0,758
19. Ghana - 0,310	78. Myanmar - 0,385	137. Ecuador - 0,671
20. Nigeria - 0,241	79. Tailanda - 0,685	138. Peru - 0,600
21. Togo - 0,218	80. Vietnam - 0,464	139. Argentina - 0,833
22. Camerun - 0,313	81. Brunei - 0,848	140. Chile - 0,863
23. Africa Centrală - 0,159	82. Hong Kong - 0,913	141. Paraguay - 0,637
24. Congo - 0,372	83. Indonezia - 0,491	142. Uruguay - 0,880
26. Guineea Ecuatorială 0,163	85. Malaezia - 0,789	144. Liechtenstein -
27. Sao Tome&Principe 0,374	86. Filipine - 0,600	145. Germania - 0,955
28. Zair - 0,262	87. Singapore - 0,848	146. Elveția - 0,977
29. Burundi - 0,165	88. Taiwan -	147. Belgia - 0,950
30. Kenya - 0,366	89. Coreea de Nord - 0,654	148. Luxemburg - 0,929
31. Uganda - 0,192	90. Coreea de Sud - 0,871	149. Olanda - 0,968
32. Rwanda - 0,186	91. Japonia - 0,981	150. Danemarca - 0,95
33. Tanzania - 0,268	92. Mongolia - 0,574	151. Finlanda - 0,953
34. Djibuti - 0,084	93. Fidji - 0,713	152. Groenlanda -
35. Eritreea -	94. Kiribati -	153. Islanda - 0,958
36. Etiopia - 0,173	95. Nauru -	154. Norvegia - 0,978
37. Somalia - 0,188	96. Papua Noua Guinee 0,321	155. Suedia - 0,976
38. Egipt - 0,385	97. Samoa - 0,591	156. Irlanda - 0,921
39. Sudan - 0,157	98. Insulele Solomon - 0,434	157. Regatul Unit - 0,962
40. Angola - 0,169	99. Tonga -	158. Andora -
41. Malawi - 0,166	100. Tuvalu -	159. Franța - 0,969
42. Mozambic - 0,153	101. Vanuatu - 0,536	160. Spania - 0,916
43. Zambia - 0,315	102. Australia - 0,971	161. Italia - 0,922
44. Zimbabwe - 0,397	103. Noua Zeelandă - 0,947	162. Monaco -
45. Africa de Sud - 0,674	104. Noua Caledonie -	163. Portugalia - 0,850
46. Botswana - 0,534	105. Canada - 0,982	164. San Marino -
47. Lesotho - 0,423	106. S.U.A. - 0,976	165. Cipru - 0,912
48. Namibia - 0,295	107. Mexic - 0,804	166. Grecia - 0,901
49. Swaziland - 0,458	108. Belize - 0,665	167. Malta - 0,854
50. Ins. Comore - 0,269	109. Costa Rica - 0,842	168. Turcia - 0,671
51. Madagascar - 0,325	110. Salvador - 0,498	169. Albania - 0,791
52. Mauritius - 0,793	111. Guatemala - 0,485	170. Bulgaria - 0,865
53. Reunion -	112. Honduras - 0,473	171. România - 0,733
54. Seychelles - 0,740	113. Nicaragua - 0,496	172. Yugoslavia - 0,857*
55. Irak - 0,589	114. Panama - 0,731	173. Ungaria - 0,893
56. Israel - 0,939	115. Bahamas - 0,875	174. Polonia - 0,874
57. Iordania - 0,586	116. Cayman -	175. Cehoslovacia - 0,897*
58. Liban - 0,561	117. Cuba - 0,732	
59. Sicilia - 0,665	118. Rep. Dominicană - 0,595	

După L'etat du monde, Edition 1993.

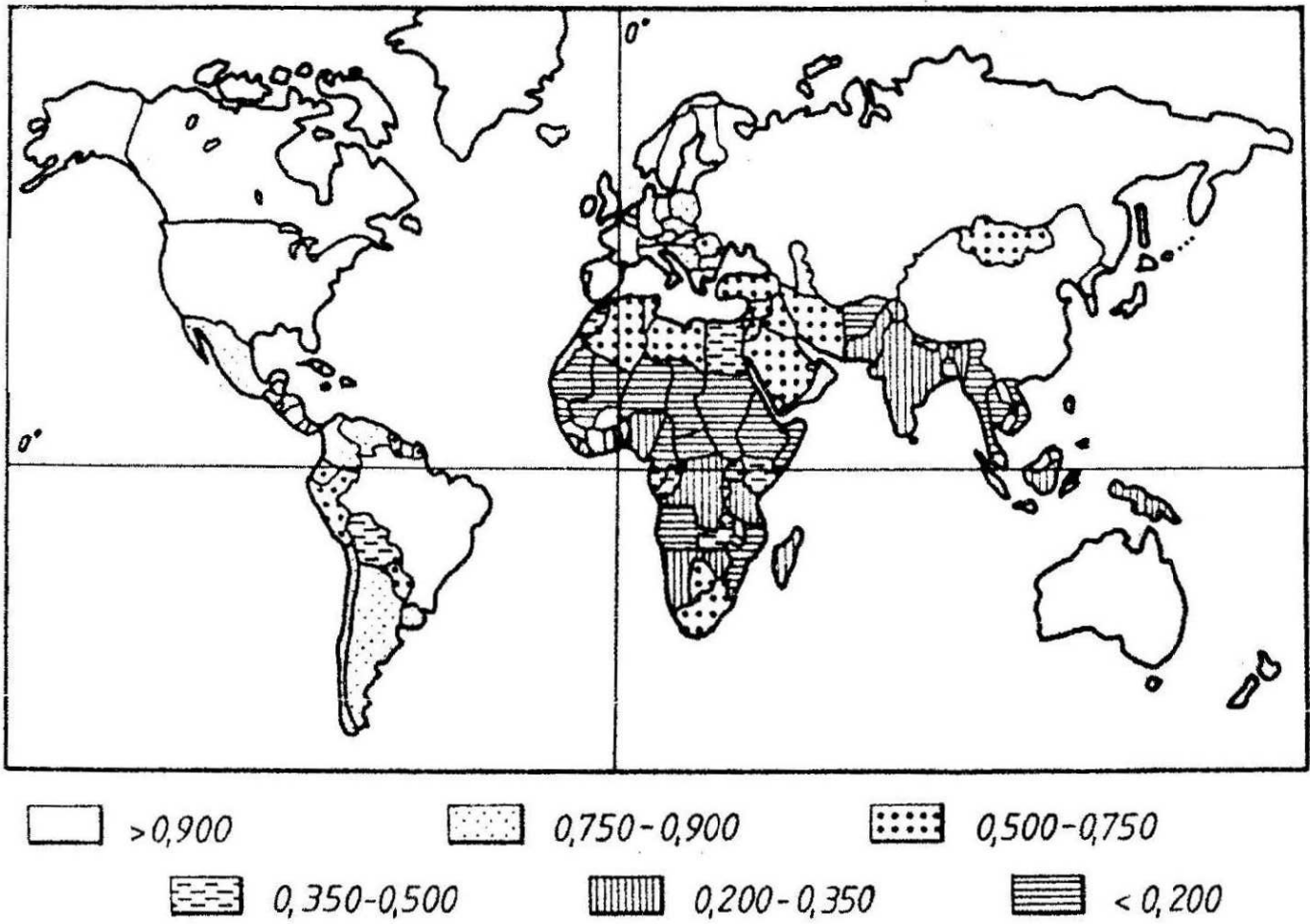
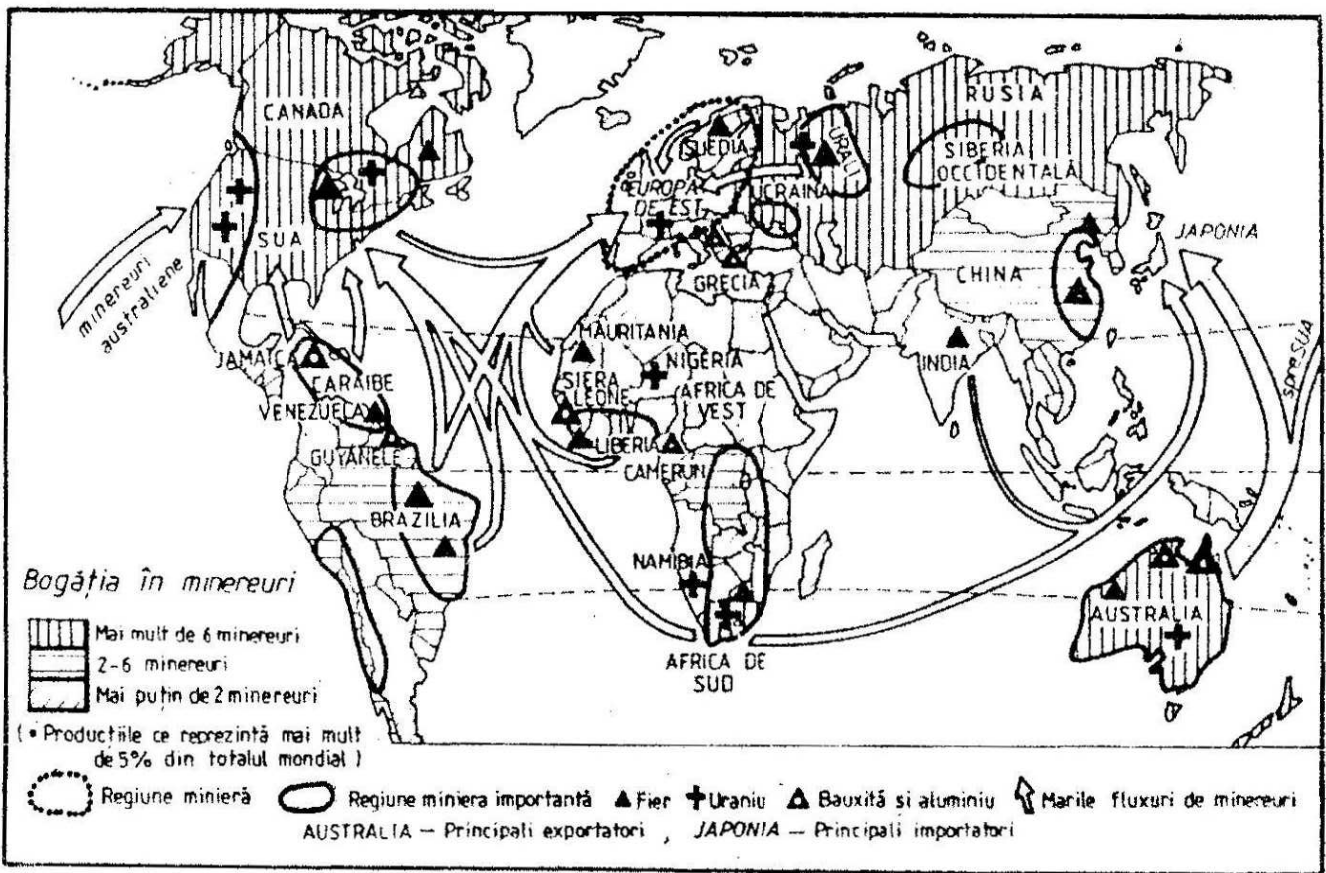

Fig. 10 Clasificarea statelor după indicatorul dezvoltării umane

11. Principalele regiuni miniere și exportul de minereuri în lume (după Geographie, sous la direction de J.R. Pitte, 1989)

IV. Decalajele

Realitatea economică a lumii contemporane pune în evidență puternice disproporții între nivelurile de dezvoltare economică a statelor. Problema stării economice mondiale actuale este cea a decalajelor. Din evoluția fenomenelor economice și a dezvoltării se constată că atât în interiorul statelor, cât și între state, bogații devin mai bogați, iar săracii tot mai săraci. Unele state din Africa au ajuns să fie aproape excluse din circuitul economic mondial (C. Vandermotten, Conferință 24 mai 1995, Facultatea de Geografie din Cluj-Napoca). Deci, un fenomen de polarizare la nivel mondoeconomic cu aceleași reflexii și în planul vieții economice și sociale din interiorul statelor. Aceasta înseamnă că un număr redus de țări și de oameni se înfruptă fără limite din zestrea economică și ecologică a planetei, în detrimentul miliardelor de dezrădăcinați ai soartei. Astfel, pe grupe mari de țări se constată că exportul de produse alimentare domină net importul în cazul țărilor dezvoltate, pe când cele în tranziție pe economia de piață și cele slab dezvoltate sunt importatoare masive de produse agroalimentare.

În schimb țările slab dezvoltate se înscriu cu export masiv de materii prime, atât de factură minerală, cât și organică (vezi fig. 11).

Exportul cu produse manufacturate este dominat aproape exclusiv de „țările nordului”.

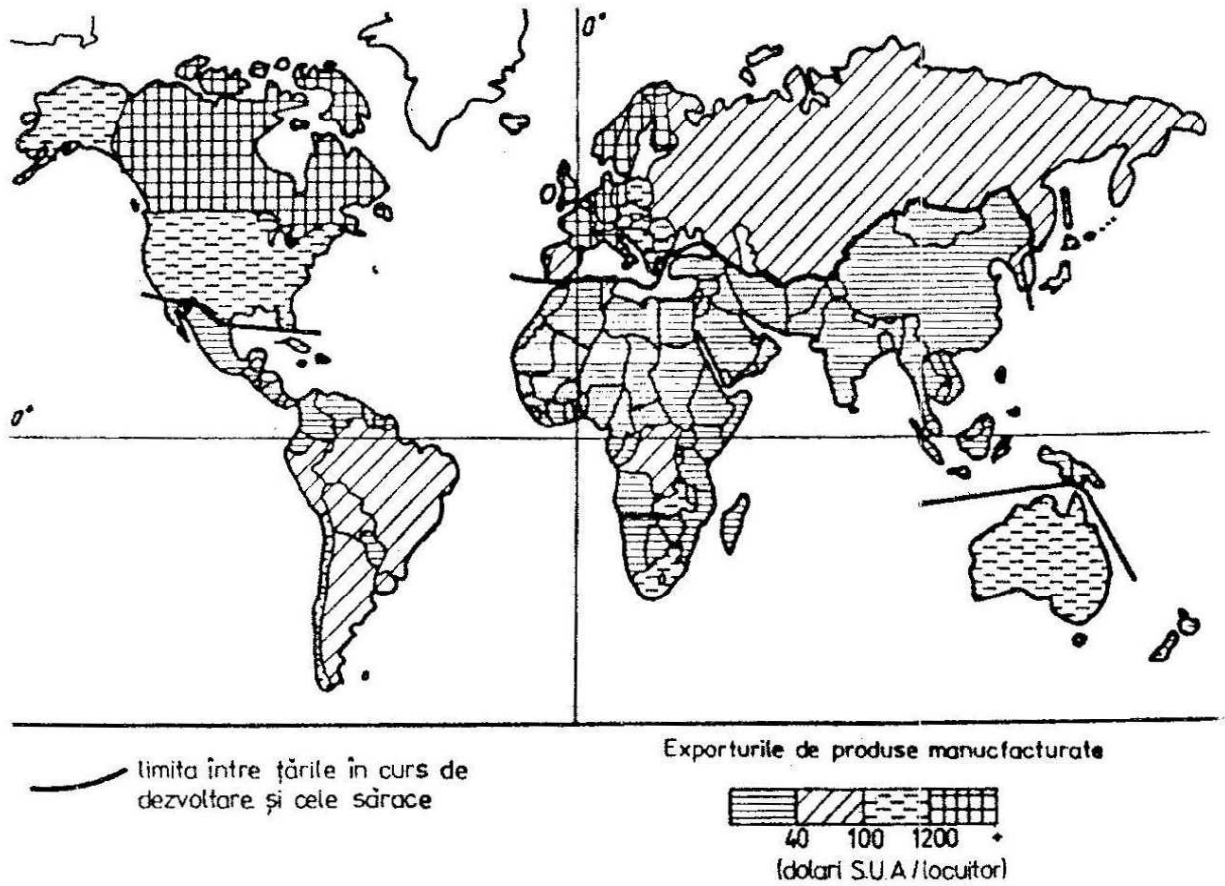

Fig. 12. Valoarea exportului de produse manufacturate/locuitor (în dolari)

Mai expresiv este gradul de concentrare a schimburilor cu materiale și produse electronice, domeniu în care se pune în evidență fenomenul tripolarității, schimburile fiind practicate în măsură covârșitoare de către statele „high tech”.

Repartiția comerțului mondial pe mari regiuni geografice scoate în evidență aceeași tripolaritate. America de Nord, Europa și Japonia concentrează 79% din volumul total al exporturilor la nivel planetar, la un potențial demografic ce reprezintă 21,4% din cel mondial.

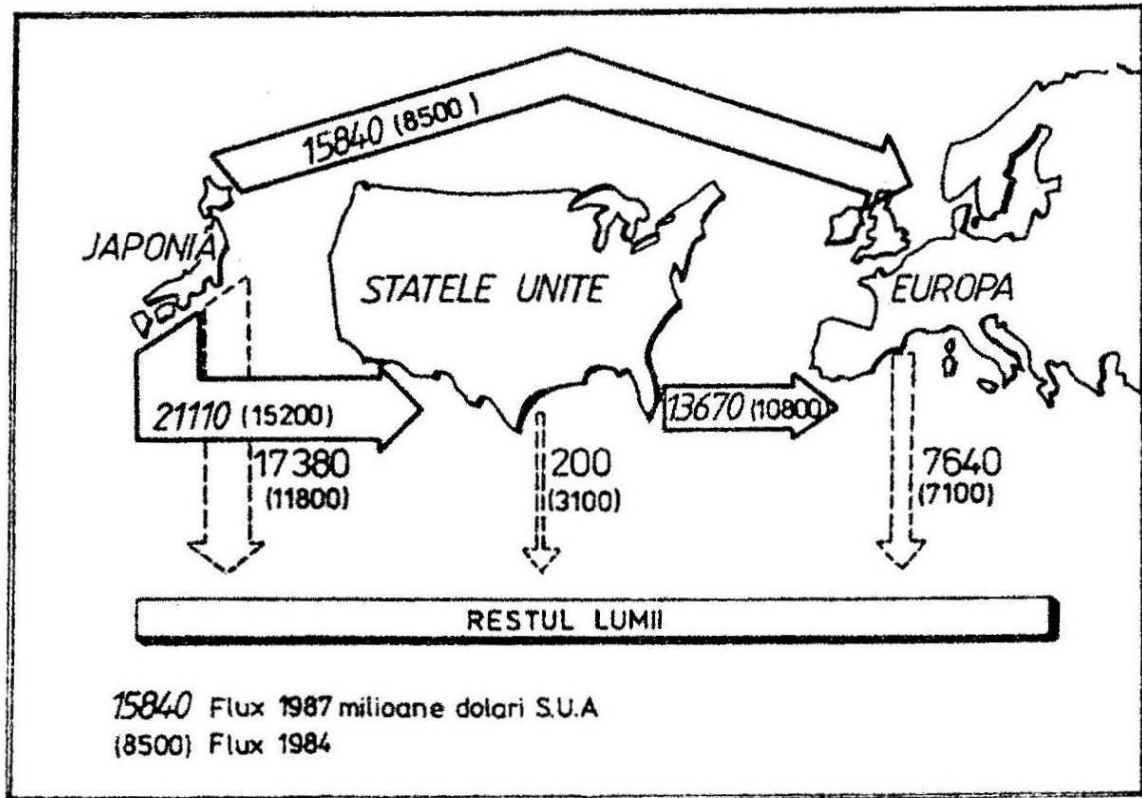

Fig. 13. Comerțul mondial cu produse electronice

Tabel 14. Volumul comerțului mondial (mii dolari)
și pe continente (%)
(calculat după L'etat du monde, 1993)

	Import			Export			Total		
	1989	1991	1993	1989	1991	1993	1989	1991	1993
Mondial (mii dolari)	7992851	8520194	8152082	7830182	8685693	8429883	15823033	17205887	16581965
Continente %									
AFRICA	2,8	1,9	2,2	2,5	0,9	0,7	2,6	1,4	1,5
AMERICA ANGLOSAXONĂ	11,7	14,7	20,0	12,0	16,3	18,4	11,8	15,5	19,2
AMERICA LATINĂ	3,2	1,5	3,2	3,6	5,2	6,1	3,4	3,4	4,7
ASIA	19,2	20,1	23,5	12,8	11,6	12,6	16,0	15,8	18,0
EUROPA	59,3	56,9	49,6	54,0	53,7	50,7	56,0	55,3	50,1
OCEANIA	1,7	0,8	0,7	4,0	2,5	4,4	2,8	1,6	2,5

* Diferențele ce apar sunt dependente de datele neînregistrate integral la Asia, Africa și Oceania

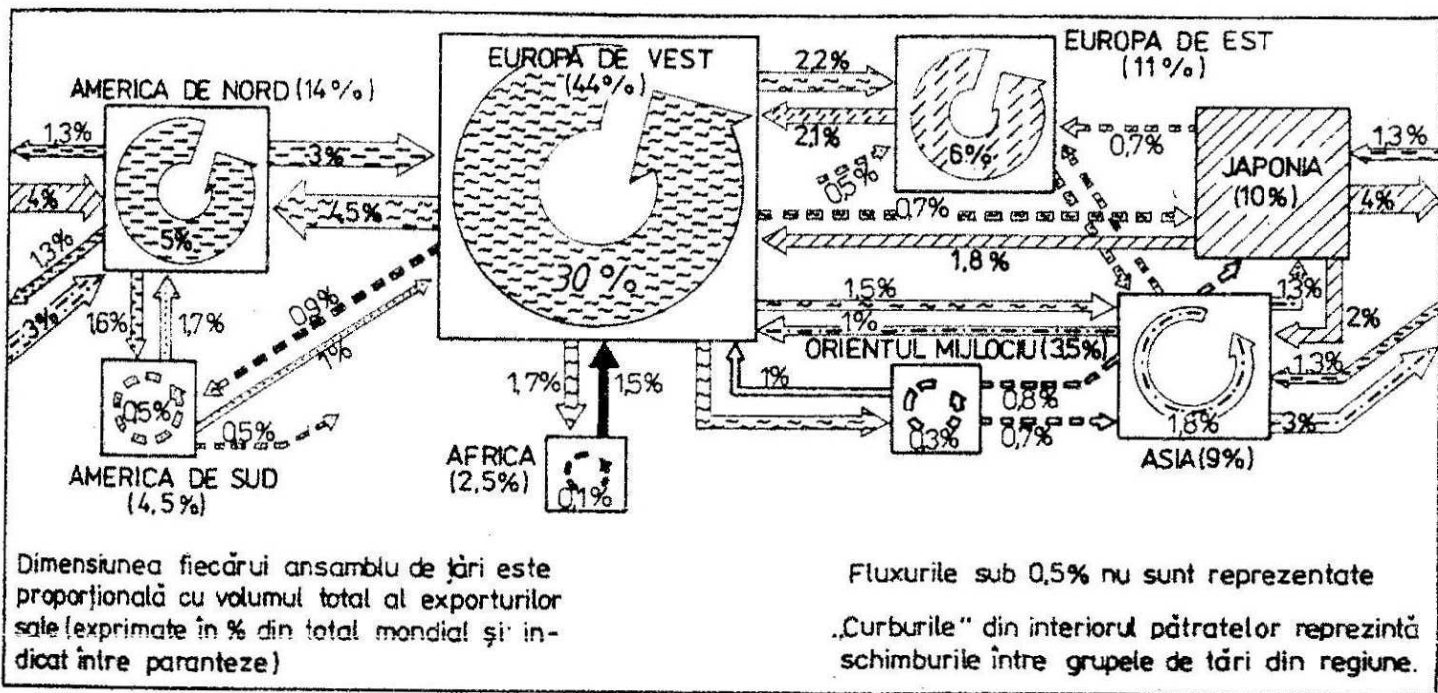

Fig. 14. Comerțul mondial pe mari regiuni geografice (după Geographie, sous la direction de J.R. Pitte, 1989)

Decalajul nord-sud și dezvoltarea inegală pot fi puse în evidență și prin dominanta plasării polilor de decizie și difuzie a informației în lumea dezvoltată. Participarea statelor la deciziile vizând destinul global este proporțională cu puterea economică și cea militară. Tendința de impunere a unui singur model planetar este tot mai evidentă. În țările „nordului” sunt concentrați 12 poli majori ai vieții politice internaționale, foarte activi. Cei șapte poli ai vieții politice din „sud” sunt doar prezențe simbolice.

Marile decizii vizând politica internațională în etapa postbelică s-au luat în „nord”. Aici sunt concentrate universități de renume ce atrag tineri din lumea întreagă, precum și marile agenții internaționale de presă. Televiziunea a pătruns aproape în tot spațiul nordului dezvoltat, devenind principalul mijloc mass-media de difuzare și receptare a informației.

Capacitatea de supraveghere globală prin sateliți este concentrată în două state: Rusia și S.U.A. Din totalul de 3 475 sateliți de diverse tipuri, lansați în spațiu în intervalul 1957 -1987, 2261 (60,3%) au aparținut fostei U.R.S.S., 980 (26,1%) S.U.A. iar 158 (4,2%) Europei, Canadei și Australiei.

Datoria externă a „lumii a treia” este uriașă, atingând 1340 miliarde \$ în anul 1992. America Latină reprezintă continentul cel mai îndatorat cu un total de peste 460 miliarde \$.

Principalele burse de valori și piețe valutare sunt concentrate în jumătatea nordică a planetei, remarcându-se prin volumul ridicat al tranzacțiilor bursele de la New York și Tokyo.

În concluzie, se pune în evidență o lume „construită” inegal, cu „nordul” bogat și „sudul” sărac. Aproximativ 20% din populația Terrei domină în diverse moduri și pe diverse căi celelalte 4/5 (80%).

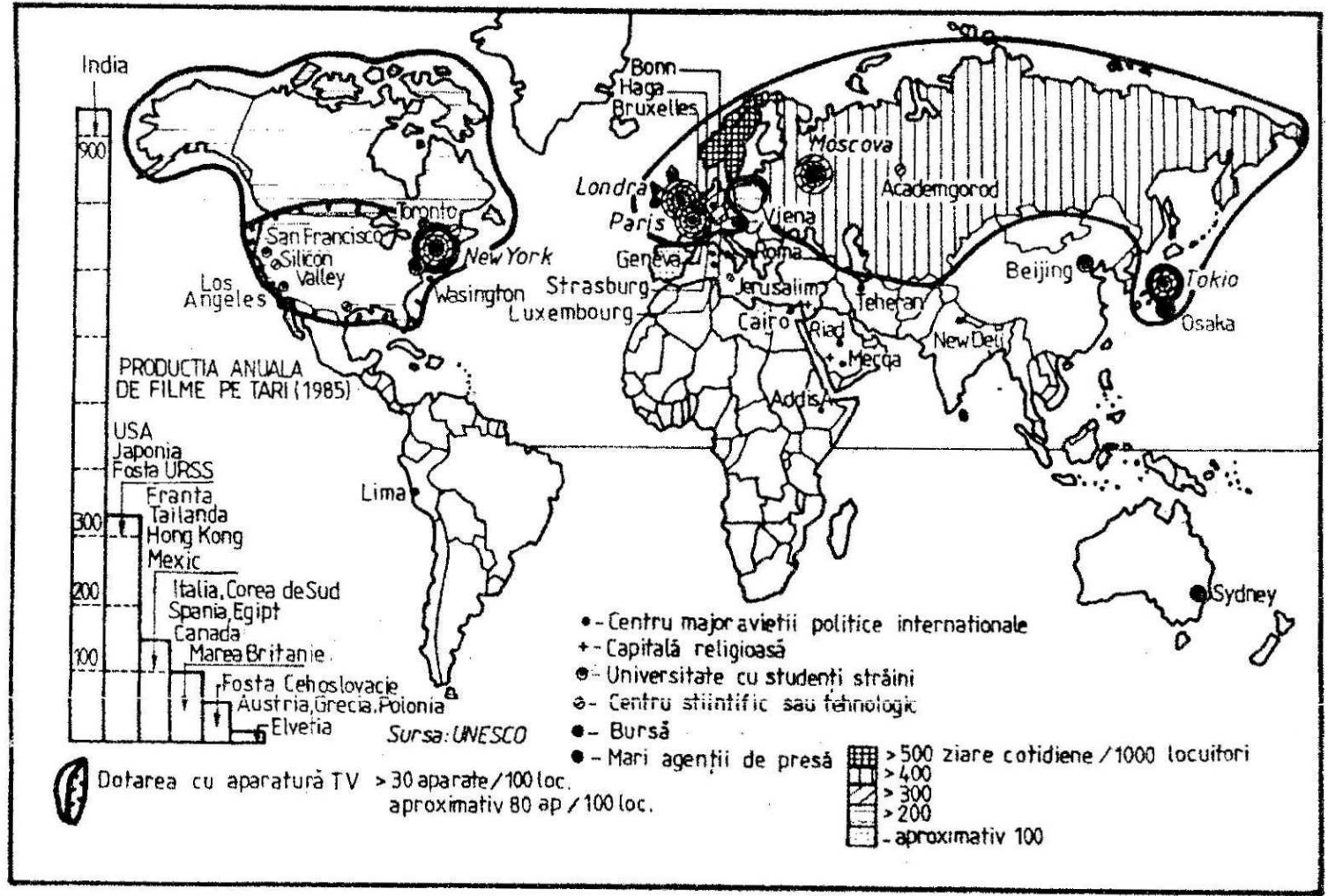

Fig.15. Principali poli de difuzie a informației (după Geographie, sous la direction de J.R. Pitte, 1989)

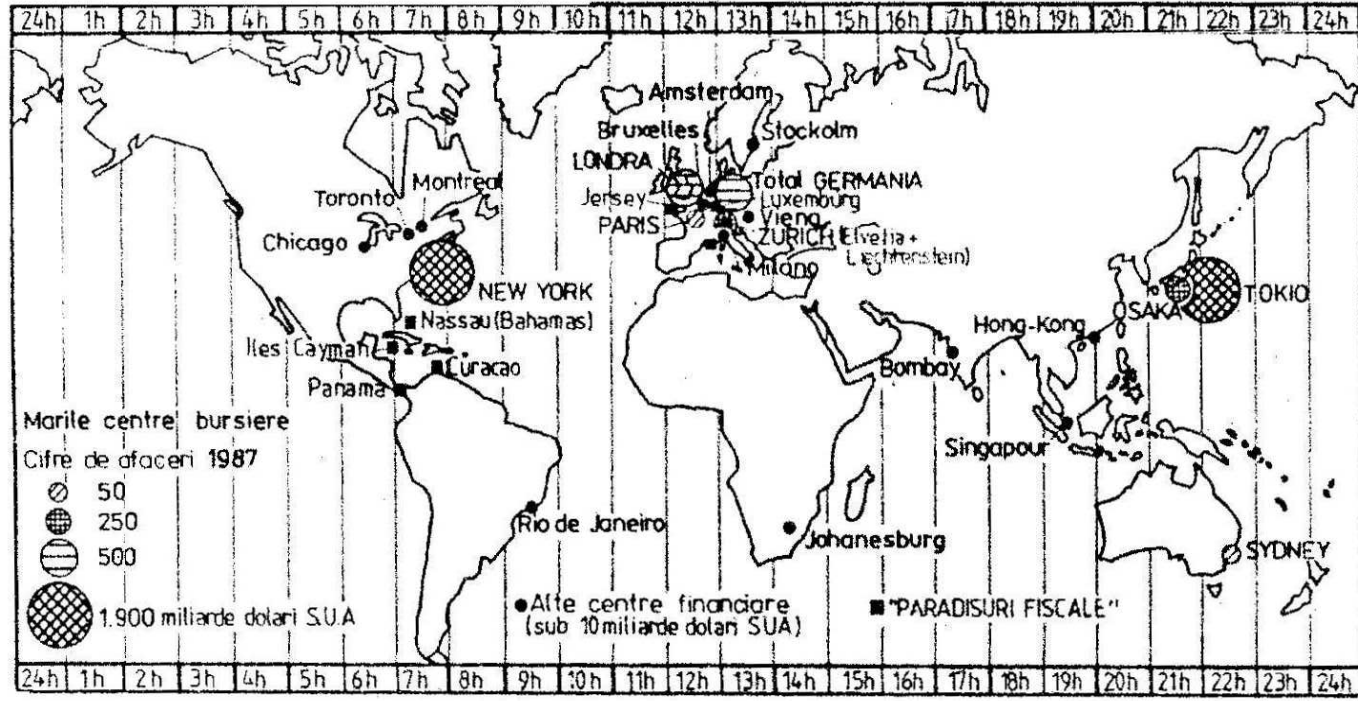

Fig. 16. Principalele burse de valori
(după Geografie, sous la direction, de J.R. Pitte, 1989)

V. Organizații economice regionale

În vederea facilitării schimburilor economice între diverse grupe de țări s-au înființat organizații economice regionale. Principala lor caracteristică este imobilismul structural dictat de interese protecționiste de grup.

La 5 ianuarie 1949 a luat ființă Consiliul de Ajutor Economic Reciproc (C.A.E.R.) cu sediul la Moscova, având drept obiective dezvoltarea economică pe bază de planuri a statelor membre, coordonarea planurilor de dezvoltare economică și extinderea cooperării pe diverse planuri. Ca urmare a dezmembrării blocului comunist european, această organizație s-a autodizolvat la 28.06.1991.

Comunitatea Economică Europeană (C.F.E.), cunoscută și sub denumirea de „Piața Comună” a luat ființă la 25 martie 1957, în urma Tratatului de la Roma. Obiectivele acestei organizații vizează crearea unei piețe comune prin coordonarea și apropierea progresivă a politicilor economice și crearea condițiilor pentru o liberă circulație a persoanelor și capitalurilor în cadrul statelor membre.

Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (O.C.D.E.) funcționează din 30.09.1961, având sediul la Paris.

Obiectivul declarat constă în dezvoltarea statelor membre prin armonizarea politicilor lor economice și sociale în paralel cu extinderea comerțului internațional și a colaborării cu țările în curs de dezvoltare. Din I.C.D.E. fac parte următoarele 24 de state: Australia, Austria, Belgia, Canada, Danemarca, Elveția, Finlanda, Franța, Germania, Grecia, Irlanda, Islanda, Japonia, Luxemburg, Regatul Unit, Norvegia, Noua Zeelandă, Olanda, Portugalia, Spania, S.U.A., Suedia și Turcia.

Asociația Europeană a Liberului Schimb a fost fondată la 4.01.1960, având sediul la Geneva. Cuprinde Austria, Elveția, Finlanda, Islanda, Liechtenstein, Norvegia și Suedia. Este o organizație economică ce promovează crearea unei zone de comerț liber, fiind în competiție cu țările membre ale C.E.E.

Organizația Țărilor Exportatoare de Petrol (O.P.E.C.) este o organizație guvernamentală internațională având sediul la Viena. Cuprinde 13 state din Asia, Africa și America Latină (Algeria, Arabia Saudită, Ecuador, Emiratele Arabe Unite, Gabon, Indonezia, Iran, Iraq, Kuwait, Libia, Nigeria, Qatar, Venezuela). Dețin împreună 67% din rezerve și 36% din producția mondială de petrol. Scopul acestei uniuni este acela de a promova o politică coerentă, vizând extracția țițeiului și prețul acestuia pe piața mondială în interesul tuturor partenerilor.

Asociația Națiunilor din Asia de Sud-Est (A.S.E.A.N.) a fost fondată la 8.08.1967, având sediul la Jakarta (Indonezia). Cuprinde următoarele state: Brunei, Filipine, Indonezia, Malaysia, Singapore și Thailanda. Ca statut de observator este Papua - Noua Guinee. Pe lângă promovarea unei largi cooperări în plan economic, această organizație își propune și extinderea relațiilor culturale și de ordin tehnico-științific. În Africa amintim, Comitetul Consultativ al Maghrebului (C.C.M.), ce cuprinde Tunisia, Algeria, Maroc și Mauritania, precum și Comunitatea Africii de Est ce include Kenya, Uganda, Tanzania și Ruanda.

Statele Americii de Sud formează în totalitate Asociația Latino-Americană de Liber Schimb (A.L.A.L.E.).

Recent S.U.A., Canada și Mexicul au format Asociația Nord Americană de Liber Schimb (N.A.F.T.A) vizând fluidizarea relațiilor economice între cele două țări bogate (S.U.A. și Canada) și Mexic.

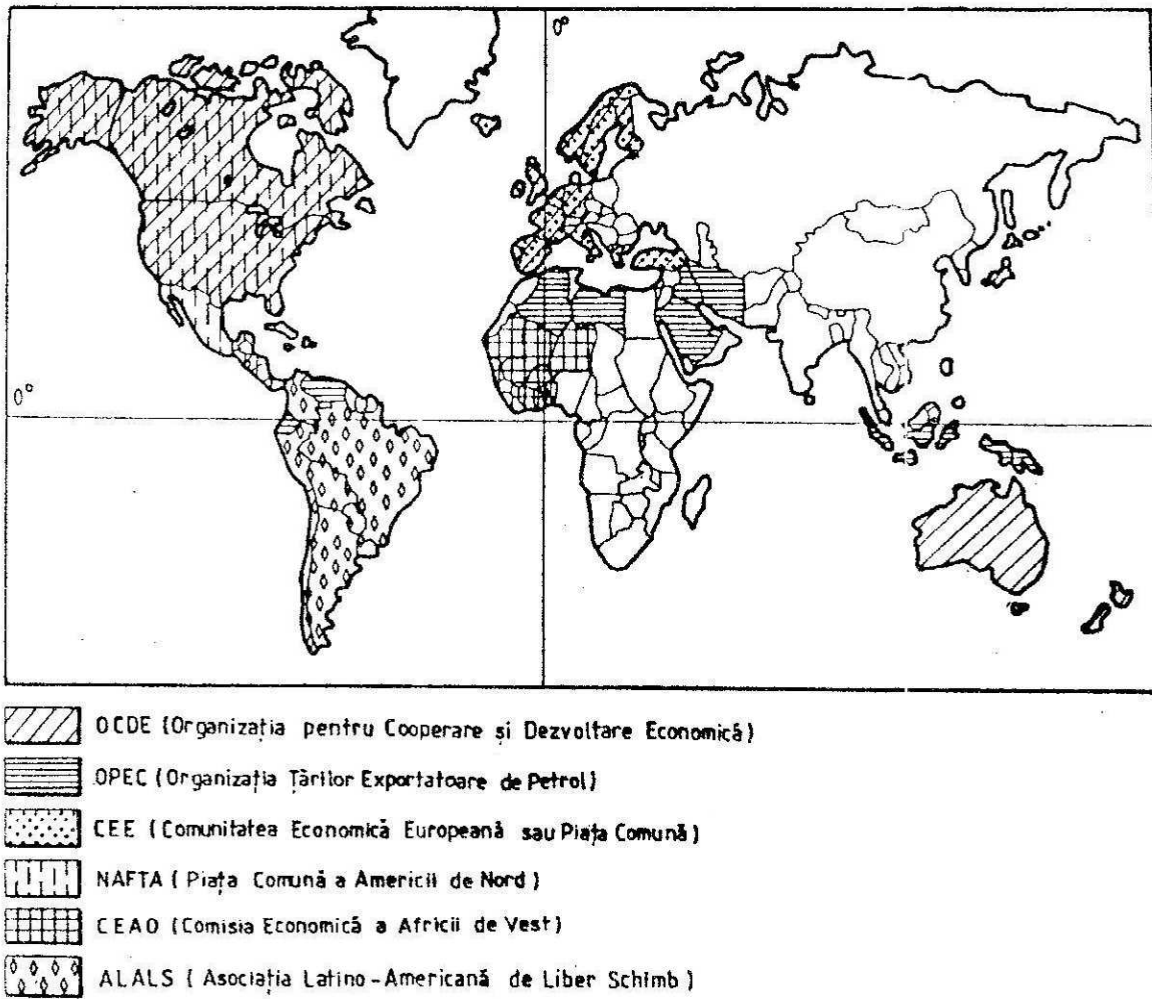

Fig. 17. Principalele organizații economice regionale

VI. Dezvoltarea economică și calitatea mediului înconjurător

Mediul înconjurător reprezintă „ansamblul de factori naturali și artificiali, fizici, biologici și sociali, în care trăiește omul, organizându-și viața biologică, materială și spirituală din care își procură resurse organice și neorganice necesare și care își procură resurse organice și neorganice necesare și care înapoiază resturile sau materialele re folosibile din procesele de producție și consum” (după Manual de aplicare în practică a unui program de protecție a mediului înconjurător: programarea implementării, traducere și adaptare din limba engleză de către Gh. Manea și D. Butoi, Editat de SIG Press Design, București, 1992). (Vezi fig. 18: Schema fluxurilor materiale)

Dezvoltarea economică și calitatea mediului se află în majoritatea cazurilor în relație de subordonare. Dezvoltarea economică influențează - în cele mai numeroase cazuri - în mod direct calitatea mediului prin tipul, natura și dimensiunile ei. Mediul oferă semnale asupra tipului de exploatare economică și totodată se constituie ca un principal pilon de susținere a ideilor novatoare în domeniul dezvoltării economice.

Alături de dezvoltarea economică, asupra calității mediului își pune amprenta și „presiunea demografică”.

Aceasta nu trebuie privită exclusiv prin aspectul său pur cantitativ. Nivelul de instruire, cultura, deprinderile și tradițiile joacă adesea un rol esențial în păstrarea, conservarea ori degradarea calității mediului.

Așa cum s-a mai amintit, nu se pot generaliza legăturile cerute între nivelul dezvoltării economice și cel al gradului de degradare a mediului înconjurător. Statele dezvoltate au ajuns în faza în care dezvoltarea lor economică nu mai angajează conflicte grave cu mediul.

În Africa, Asia de Sud-Est și America Latină sărăcia și fenomenul de sărăcire sistematică sunt factorii care atentează în mod direct și flagrant asupra calității mediului înconjurător.

Prin starea lor de dependență economică, țările sărace au ajuns să concesioneze, direct ori indirect, propriul mediu înconjurător. Asistăm la promovarea unor politici de conservare și fortificare a calității mediului în lumea bogată, în paralel cu imposibilitatea implementării unor asemenea politici în lumea săracă.

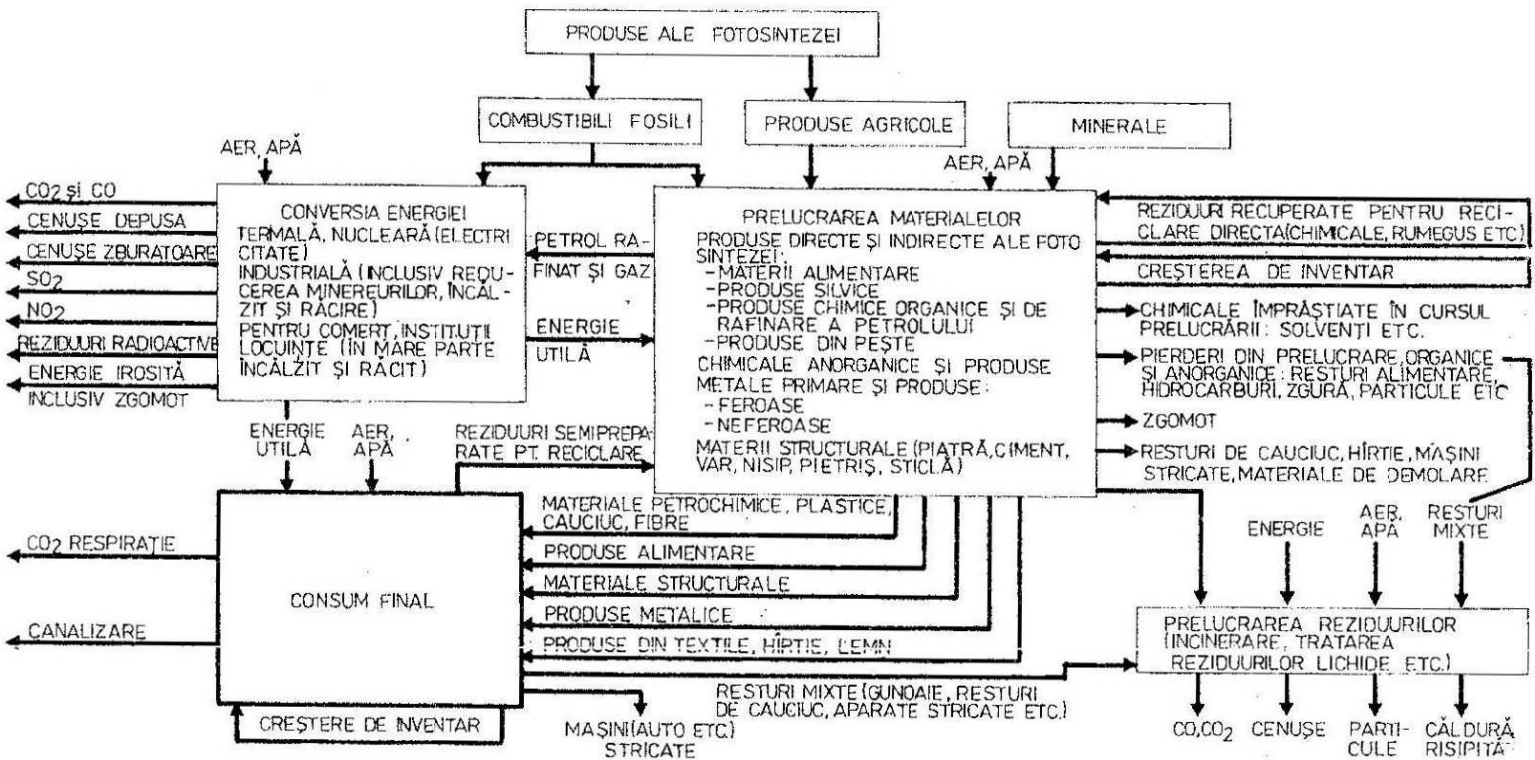

Fig. 18. Schema fluxurilor materiale. După Allen V. Kneese, Robert U. Ayres, Ralph D'Arge, "Economics and the environment", Washington, 1972

Lumea contemporană este divizată în trei categorii: cea a bogățiilor, cea a săracilor și o „lume de mijloc”.

Lumea săracilor, ca să poată supraviețui, pune la dispoziția lumii bogate propriul său capital ecologic. Între cele două lumi, bogată și săracă, se interpune lumea de mijloc, oscilantă între cele două extreme. Dependența lumii sărace față de lumea bogată este directă și puternică și se traduce de regulă prin caracterul unilateral al economiei. (fig. 19)

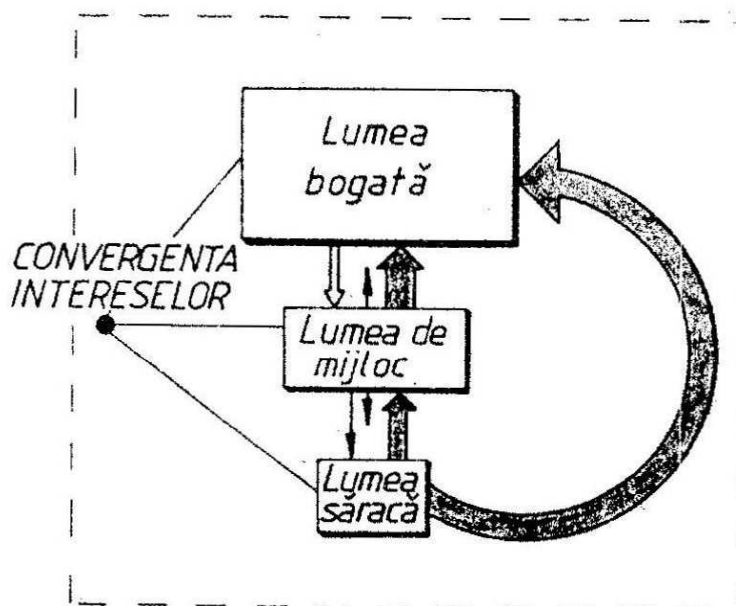

Fig. 19. Dependențele la nivel mondoeconomic
(Mărimea dreptunghiurilor este proporțională cu nivelul însumat pe grupe de țări al P.N.B. Grosimea liniilor de dependență este sugestivă)

În cadrul schimburilor neechivalente dintre lumea bogată și cea săracă, ceea ce prima livrează în cantitățile solicitate este armamentul. Nevoile tehnologice, de infrastructură, instruire, sănătate și alimentație sunt satisfăcute sub limitele rezonabile.

Degradarea stării de sănătate a Planetei la nivele regionale, pe fondul creșterii demografice rapide, tinde să se extindă la scară globală cu consecințe imprevizibile, de ordin negativ, asupra viitorului omenirii.

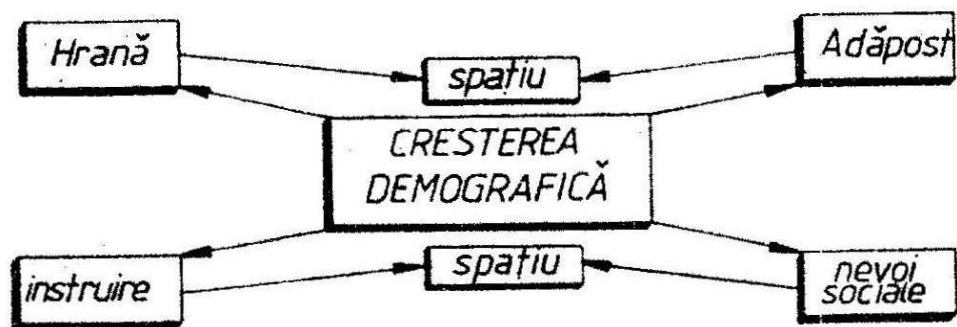

Fig. 20. Implicațiile primare ale creșterii demografice

Interesele de grup la nivele regionale și cele individuale la nivele inferioare, converg spre un punct comun - mediul înconjurător. „Eforturile menite să îmbunătățească nivelul de trai, încep să amenințe, ele însele, sănătatea economiei naționale. Însăși noțiunea de progres se cere redefinită în lumina consecințelor intolerabile pe care la generează urmărirea acestui țel” (L. Brown, p. 138, 1988).

Prăpastia dintre bogați și săraci este atât de mare încât nu se întrevăd căi și mijloace realiste de a o atenua. Din contră, decalajele devin pe zi ce trece tot mai expresive. nimeni nu are de dat. Toți revendică dreptul de a primi. Lumea săracă așteaptă mântuirea de la lumea bogată. Lumea bogată... este atât de bogată încât a uitat că există și cealaltă parte, săracă. A uitat, în sensul că preocupările de ridicare a lumii subdezvoltate nu-și găsesc acoperirea nici pe departe în fapte rezonabile.

1. Căi de urmat

Există, la modul ideal, mai multe căi ale evoluției viitoare. Unele sunt marcate de un acut simț al acceptării teoriilor catastrofiste, ale expectativei și hazardului. Altele întrevăd prin eforturi globale conjugate o perspectivă optimistă pentru omenire.

Mentineră statuquoului. Acceptarea acestei idei pornește de la faptul că lumea bogată nu este dispusă la concesi egalizatoare. Încurajarea conflictelor regionale și susținerea lor logistică cu armament clasic din ce în ce mai eficace și mai sofisticat, în paralel cu desfășurarea unor intense campanii diplomatice, pare a fi starea normală actuală și a viitorului previzibil. Într-o oarecare măsură un asemenea demers se circumscrie ideilor exprimate de teoriile zegiste.

Ridicarea lumii sărace. Aceasta presupune un transfer masiv de tehnologie și know-how în lumea subdezvoltată care ar avea drept efect ridicarea bunăstării acesteia, și implicit o stopare a exploziei demografice, fenomenul cel mai activ al degradării mediului înconjurător.

Reducerea cu 50% a actualelor cheltuieli mondiale pentru înarmare (> 2 000 miliarde dolari) ar satisface nevoile de început, cel puțin în anumite regiuni mai critice (India, Bangladesh, Nigeria, Brazilia).

Exod al sudului sărac spre nordul bogat

Lumea biologicului este marcată de lupta pentru perpetuarea speciei, care dă sensuri laturii existențiale. În sfera economicului supraconcentrarea bogăției și cea a sărăciei poate induce tendințe și crea curenți demografice masive dinspre plus (sărăcie) spre minus (bogăție). Cu un nivel mediu anual global al P.N.B. / locuitor de peste 4 000 \$, cât se înregistrează astăzi, lumea ar fi împinsă în afara pragului sărăciei. Marile migrații din Evul Mediu au avut aceleași cauze, legate de diferențierea spațială a bogăției. Nu este exclus, prin analogie, să asistăm în timpul următor la declanșarea unui fenomen migrator fără precedent în istorie.

Decimarea săracilor. Aceasta se înscrie pe linia curenților retrograde, degajate de cele mai elementare percepțe umanitare. Aceptarea unor asemenea teorii reprezintă un grav atentat la zestrea morală a umanității, la dreptul fundamental inalienabil al ființei umane, dreptul la viață.

„Mâna de lucru ieftină” nu mai este suficientă pentru a asigura avantajul de piață al țărilor în curs de dezvoltare” (Umberto Colombo, citat A. Toffler, p. 403). Era trecerii de la exportul de produse agricole și materii prime la aceea a bunurilor fabricate cu mână de lucru ieftină este în declin. Noile sisteme de creare a bogăției cu forță de muncă ieftină devin tot mai costisitoare.

„Noul sistem de creare a avuției deține posibilitatea unui viitor mult mai fericit pentru populațiile vaste care actualmente se numără printre săracii planetei. Dacă conducătorii L.D.C.-urilor nu anticipează aceste schimbări își vor condamna popoarele la perpetuă mizerie și pe ei înșiși, la neputință” (A. Toffler, p. 403).

L.D.C.-urile se vor avânta și ele în cursa înarmărilor, dotându-și armatele cu armament din ce în ce mai sofisticat și mai scump, pe fondul unui declin economic general. Se estimează că în contextul anticipării viitorului, L.D.C.-urile vor putea ocoli infrastructurile specifice economiilor celui de Al Doilea Val cu mari consumuri energetice și materiale.

Astfel, sporirea potențialului de comunicare interumană, prin plasarea pe orbite joase a unor sateliți geostationari, ar salva de la izolare milioane de oameni din centrul Africii și Asiei fără a fi nevoie de mii de kilometri de cabluri.

Penuria L.D.C.-urilor în cunoștințe relevante din punct de vedere economic va fi rezolvată prin atragerea minorităților dinamice ce pot energiza o economie globală (chinezii în Asia de sud-est, indienii în Africa de est, sirienii în Africa de vest, palestinienii în Orientul Mijlociu, evreii în America, japonezii în Brazilia). Se apreciază că o asemenea cale ar conduce la suplimentări sensibile de energie creatoare, agerime tehnică și comercială și la formarea unei atitudini de precunoaștere pe scară largă. În paralel nu este exclusă atragerea unor echipe de cercetare valoroase ce ar avea ca rezultat obținerea know-how-ului făuritor de avuție. Se va institui la nivelul societății respective o adevărată foame pentru informații și idei noi.

Agricultura L.D.C.-urilor va produce nu numai hrană, dar și materii prime și energie prin aplicarea tehnologiilor noi de cultivare a solului, prin informatizare și prin aplicarea pe scară largă a cunoștințelor celor mai noi în domeniul geneticii vegetale și animale.

2. Calitatea mediului

Problema calității mediului este abordată de pe principii de putere. Nici una dintre teoriile elaborate în lumea dezvoltată ori cea săracă nu trece convingător la stadiul de paradigmă.

O societate viabilă își împlinește nevoile fără a diminua perspectivele generațiilor următoare.

„În timp ce economia mondială a crescut neîncetat, sistemele naturale pe care se sprijină această creștere au rămas, din păcate, neschimbate. Creșterea produsului mondial global poate atinge limite, încât odată depășite, costurile vor crește mai rapid decât beneficiile.

Se va inaugura o eră a creșterii neeconomice care mai mult sărăcește în loc să se îmbogățească” (după Herman E. Daly, citat L. Brown, p. 40, 1988).

Dezvoltarea economică și calitatea mediului se răsfrâng asupra calității vieții.

Din păcate literatura nu oferă modele de dezvoltare economică ce se înscriu în raporturi optime cu calitatea mediului înconjurător. Se impune, deci, conceperea unui model ideal, în cadrul căruia, tot la modul ideal, trebuie stabilite tipare și limite, de o asemenea manieră încât modelul să întruchipeze idealul. Un astfel de model ar trebui să satisfacă cerințe și nevoi conforme cu aspirațiile de viață ale unei populații instruite corespunzător, dintr-o țară cu nivel ridicat de dezvoltare economică. Astfel, dezvoltarea economică ar trebui să asigure:

- echiparea cu tehnologii nepoluante a industriei;
- promovarea tehnologiilor bazate pe surse neclasice de energie;
- valorificarea optimă a resurselor locale;
- integrarea spațială a ramurilor productive în cele rezidențiale;
- promovarea complementarității pe principiul celei mai apropiate vecinătăți;
- redimensionarea producției în limite rezonabile;
- renunțarea treptată la industriile energofage și energointensive.

Aceste cerințe se înscriu în acceptul ecologic al dezvoltării economice durabile care înseamnă „un proces lent de schimbări care permite folosirea pe termen lung a mediului pentru ca dezvoltarea economică să rămână posibilă, concomitent cu menținerea calității mediului la un nivel acceptabil”.

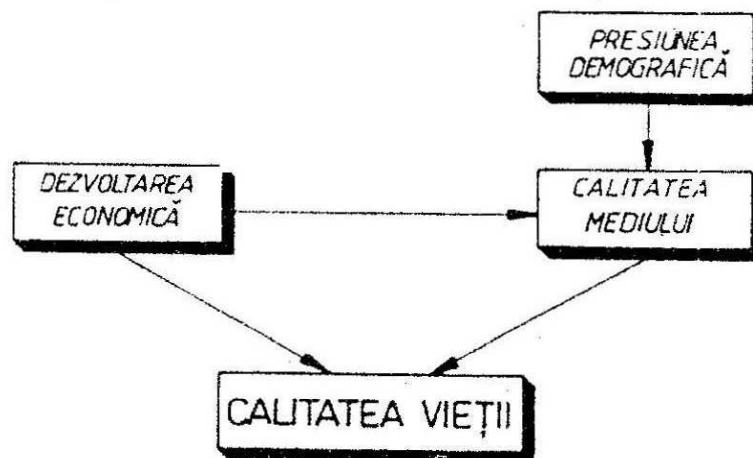

Fig.21 Relațiile de condiționare a calității vieții

* Criteriile călăuzitoare pentru o politică de mediu urmărind dezvoltarea durabilă sunt:

1. Posibilitatea de a regenera resursele materiale și de a păstra stocul natural la un nivel acceptabil;
2. Reducerea poluării și a perturbațiilor la un nivel minim de siguranță;
3. Respectarea limitelor pentru conservarea biodiversității;
4. Evitarea ireversibilității proceselor economice și biologice prin:

- a) strategii orientate către prevenirea riscurilor;
- b) orientarea dezvoltării tehnologice în direcția protejării mediului înconjurător;
- c) orientarea schimburilor instituționale (de exemplu, descentralizarea) în direcția protejării mediului;
- d) orientarea luării deciziilor economice în direcția protejării mediului;
- e) distribuția prosperității în mod echitabil și rezonabil.

(* după Manual de aplicare în practică a unui program de protecție a mediului înconjurător: programarea implementării, traducere din l. engleză, Editat de SIC, Press - Design, București, 1992).

Legat de acest concept (al dezvoltării economice durabile) s-au elaborat modele care satisfac condiția de echilibru între dezvoltarea economică și calitatea mediului. Un exemplu de acest model este cel elaborat de Tomasz Ossowicz (*The model of equilibrium between economic development and state of environment - in European spatial research and policy, volume 1, No. 1/1994, Lodz, University Press.*

Acest model rezidă în realizarea a trei module conectate împreună prin legături de tip feedback. Aceste module sunt: COST, ALOCARE / SELECTIE, I POLUARE de unde și denumirea de C.A.S.P. Modelul reprezintă un instrument de ajutor în testarea, optimizarea și evaluarea strategiei de dezvoltare pentru o regiune în cadrul căreia sunt luate în calcul aspectele sociale, economice, spațiale și de mediu. Modelul este de factură predictivă, corelând evoluția sistemelor socio-economice cu alternativele politicii ambientale și structura variabilă a consumului. (vezi fig. 22)

Oamenii au ajuns să se cunoască între ei prin intermediul mărfurilor. Societățile viitorului ar trebui să promoveze cunoașterea reciprocă directă. Prin cunoaștere directă se realizează transferul bidirecțional de informație (managerială, tehnologică, culturală, comportamentală), care valorificate la nivele regionale ar reduce considerabil fluxul de materii prime și produse finite. Se cruță astfel stocul de energie clasică. Se vor realiza redimensionări ale infrastructurilor pentru transport, care vor răspunde mai degrabă nevoilor de cunoaștere interumană. S-ar putea constitui astfel, în timp, un proces de coeziune la scară planetară, capabil să preîntâmpine stările conflictuale cu care se confruntă lumea contemporană.

Integrarea spațială a industriei în arii rezidențiale, și invers, ar anula în bună măsură durata timpului constrâns cu deplasarea de și la locul de muncă.

Promovarea complementarității pe principiul celei mai apropiate vecinătăți ar răspunde aceluiași deziderat de a se renunța la transportul de materii prime și produse

finite pe distanțe mari. Acest fapt poate constitui o cale de îmbunătățire a climatului politic și a stării generale la nivele regionale.

Redimensionarea producției în limite rezonabile ar decurge din redimensionarea consumurilor, atât în domeniul industrial, cât și a celor de factură biologică (structurarea nevoilor alimentare, sporirea randamentului tehnic etc.). O astfel de cale va putea menține într-o stare de echilibru fertilitatea naturală a solului cu exploatarea lui biologică.

Economia zilelor noastre se bazează pe transferul și acumularea masivă de masă, energie și informație. Acumulările din anumite regiuni au ajuns la asemenea dimensiuni, încât sărăcesc, prin nevoile ce le reclamă periferiile și le subordonează intereselor lor momentane și viitoare. Are loc un proces similar cu cel de aspirare, curenții slăbind în intensitate dinspre centru spre periferie. Apa din „orizontul local” nu mai ajunge. Se creează rezervoare la mari distanțe și sisteme de aducțiune și distribuție. Nu mai ajunge hrana din ariile subordonate. Ea se importă de la distanțe din ce în ce mai mari. Producția este concentrată într-o parte a lumii. Materia primă în cealaltă extremitate. Sistemul economic planetar este diform și inechitabil.

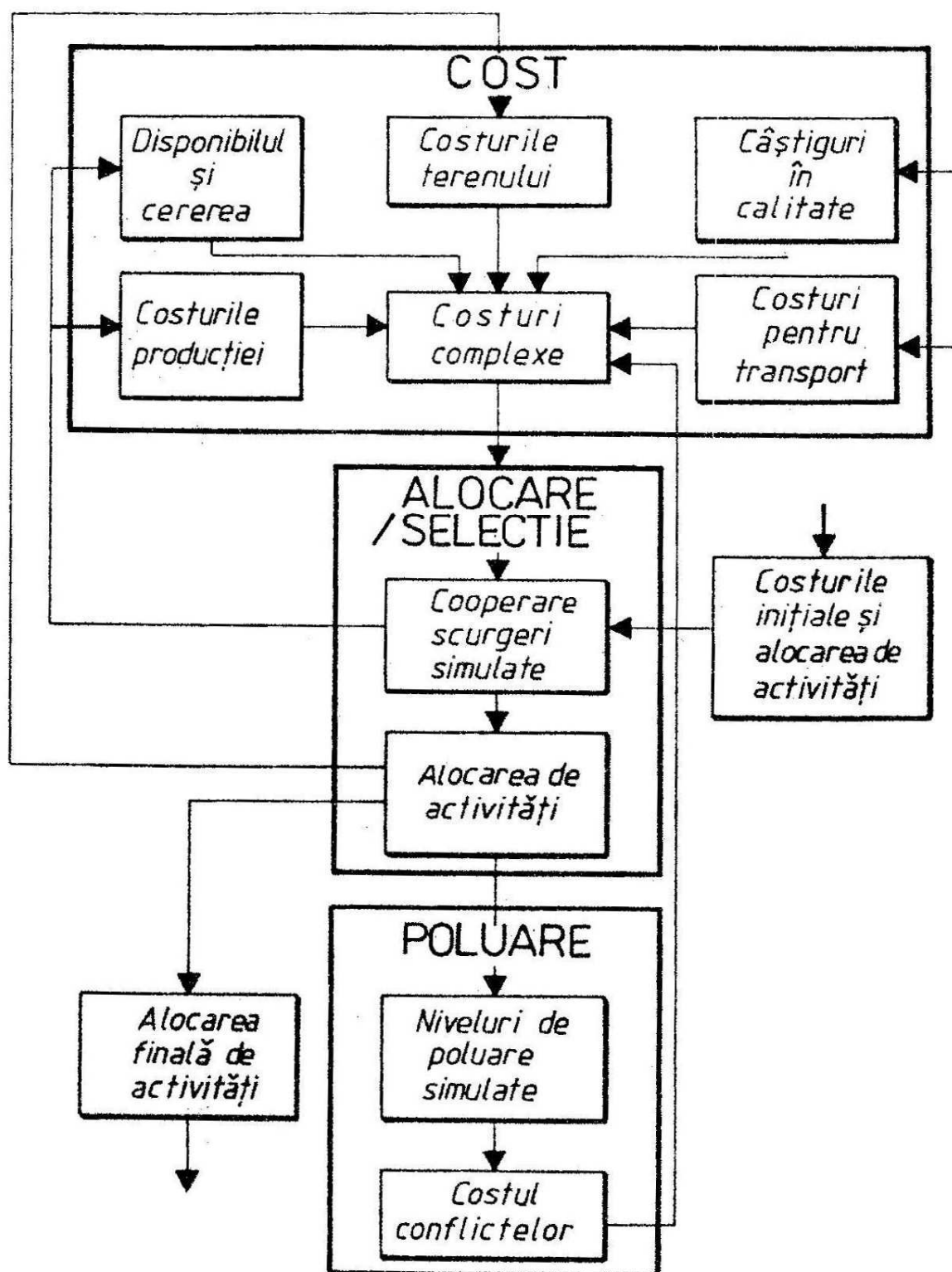

Fig. 22. Structura generală a modelului C.A.S.P.

Difuzia spațială a informației ar avea drept efect și o difuzie mai expresivă a producției, o mai echitabilă distribuție spațială, fapt ce ar conduce inevitabil la o nouă fază în privința organizării și amenajării spațiului. „Elasticitatea producției” reclamă inevitabil și o sporire a elasticității spațiului din punct de vedere al organizării lui.

„În actualele societăți avansate și îmbelșugate, fiecare creștere succesivă în venitul per capita e legată de o mereu mai mică sporire a cantităților de materii prime și energie folosite” (Umberto Colombo, citat A Toffler, p. 401).

Controlul viitorului se realizează prin violență, bogăție și cunoaștere, care constituie împreună cele trei simboluri de bază ale puterii.

Violența generează de fiecare dată rezistența și este utilizată cel mai adesea pentru a pedepsi, de unde caracterul ei absolut inflexibil. Ea este putere de calitate inferioară și a stat la baza acumulării bogăției în „primul” și parțial „al doilea val”. Prin îmbogățire se obține o putere de calitate medie.

Puterea viitorului rezidă în cunoaștere, aceasta constituind puterea de cea mai înaltă calitate. Acest tip de putere poate fi folosită pentru a pedepsi, a răsplăti, a convinge și a transforma. Ea mai servește și ca multiplicator al averii și forței sau ca instrument de reducere a cantității necesare îndeplinirii unui scop oarecare. În ambele cazuri, utilizarea cunoașterii de înaltă calitate sporește eficiența oricărei acțiuni.

În trecut, perceperea mediului se realiza prin așa zisa cunoaștere figurativă, adică conturarea unei imagini asupra mediului prin contact direct.

În condițiile actuale, mediul se percepe în urma unei cunoașteri operative, cunoaștere ce a fost structurată printr-o varietate de operațiuni mentale.

Întrebarea - cum este posibilă cunoașterea mediului de către om - este o problemă fundamentală din punct de vedere epistemologic.

În termenii de cunoaștere a mediului există puțini factori obiectivi. Aceasta se datorează următoarelor cauze:

- mediile nu au frontiere (limite) fixe în spațiu și timp, limita în orice punct și în orice timp fiind produsul informației generate prin interacțiune individuală cu vecinii;
- mediile furnizează informație prin toate simțurile cu care este înzestrată ființa umană;
- mediile includ și percep atât informația centrală, cât și cea periferică;
- mediile furnizează mult mai multă informație decât poate fi manipulată adecvat, pentru că multă informație ar fi redundantă, ambiguă ori contradictorie;
- mediile sunt definite de către acțiuni și sunt experimentate prin acțiune;
- mediile au înțelesuri simbolice;
- totdeauna și în întregime experiența mediului îmbracă o calitate de factură sistemică a coerenței și predicției.

Ce ar însemna un mediu înconjurător ideal? În acest caz problema se pune cine face raportarea și care sunt laturile obiective și subiective ale raportării.

Luând în considerare componentele naturale și cele antropice ale mediului, putem contura câțiva parametri pe care ar trebui să-i realizeze un mediu înconjurător, în etapa contemporană, într-o economie dezvoltată.

Astfel, componentele naturale ar trebui să corespundă unor standarde calitative și praguri de factură cantitativă, capabile să asigure o evoluție armonioasă a tuturor speciilor de plante și animale, să asigure biodiversitatea geosistemelor.

În paralel, la nivel de individ se impune o satisfacere optimă a nevoilor primare și a celor derivate. Nevoile primare constau în asigurarea hranei, adăpostului, îmbrăcăminte și reproducerii.

Nevoile derivate se corelează direct cu gradul de instruire, de informare și starea socială. Acestea ar consta în afecțiune, dorința de organizare din punct de vedere politic și de a lua parte la decizii, nevoia de creație în plan spiritual și material, cultivarea valorilor estetice, nevoia de călătorie etc.

Este de dorit ca fiecare individ să dispună de un spațiu de locuit de minimum 15 m². Localitatea să dispună de servicii și spații capabile să evacueze, să depoziteze și să transforme deșeurile, fără efecte poluante. Zgomotul produs de mijloacele de transport să fie sub 20 decibeli. Să se asigure o deplasare rapidă la locul de muncă cu mijloace de transport în comun elegante. Culorile clădirilor ar trebui să se încadreze într-o cromatică caldă, vie. La locul de muncă, activitatea trebuie să se desfășoare exclusiv pe considerente de ordin pasional și fără constrângeri. Relațiile în cadrul grupului de lucru se cer a fi armonioase, iar conlucrarea să aibă un caracter reconfortant. Spațiile să dispună de o bună iluminare naturală și artificială, de condiții optime de încălzire și purificare a aerului. Igiena colectivă și individuală să fie deservită de dotări suficiente. Individul să fie capabil în urma efortului propriu la locul de muncă să-și satisfacă săptămânal și sezonal dorințe sociale și recreative. În paralel, el trebuie să se bucure de o bună protecție socială și fizică, capabile să anuleze stările de anxietate. Tabloul se poate completa cu armonia familială și relații cordiale cu vecinii.

Toate aceste stări de deziderate se convertesc și se distilează într-o singură noțiune - cea de calitate a vieții.

Calitatea vieții reprezintă o noțiune de maximă generalizare, care implică asocierea și complementaritatea unui sumum de indicatori de natură diversă din sfera economicului, socialului, biologicului și ambientului, direcți sau fetișizanți, care se răsfrâng în chip fericit sau tragic asupra vieții individului ca entitate biologică și ființă socială creativă.

Elementele care concură la definirea calității vieții au trei caracteristici esențiale:

- caracter integrator;
- caracter de complementaritate;
- caracter de substituție.

Caracterul integrator constă în capacitatea de cuantificare a indicatorilor izolați și de a le conferi o expresie sintetică, singulară. Într-un asemenea context comparațiile devin expresive și operaționale.

Caracterul de complementaritate rezidă în faptul că unele componente ce definesc calitatea vieții pot fi întărite de indicatori auxiliari.

Caracterul de substituție presupune posibilitatea alegerii preferențiale a unor indicatori în locul ori în lipsa altora. Un model ideal al calității vieții s-ar circumscrie predicțiilor biblice creștine care întrevăd o împăcare a omului cu omul prin credința în Dumnezeu și o armonie a omului cu natura.

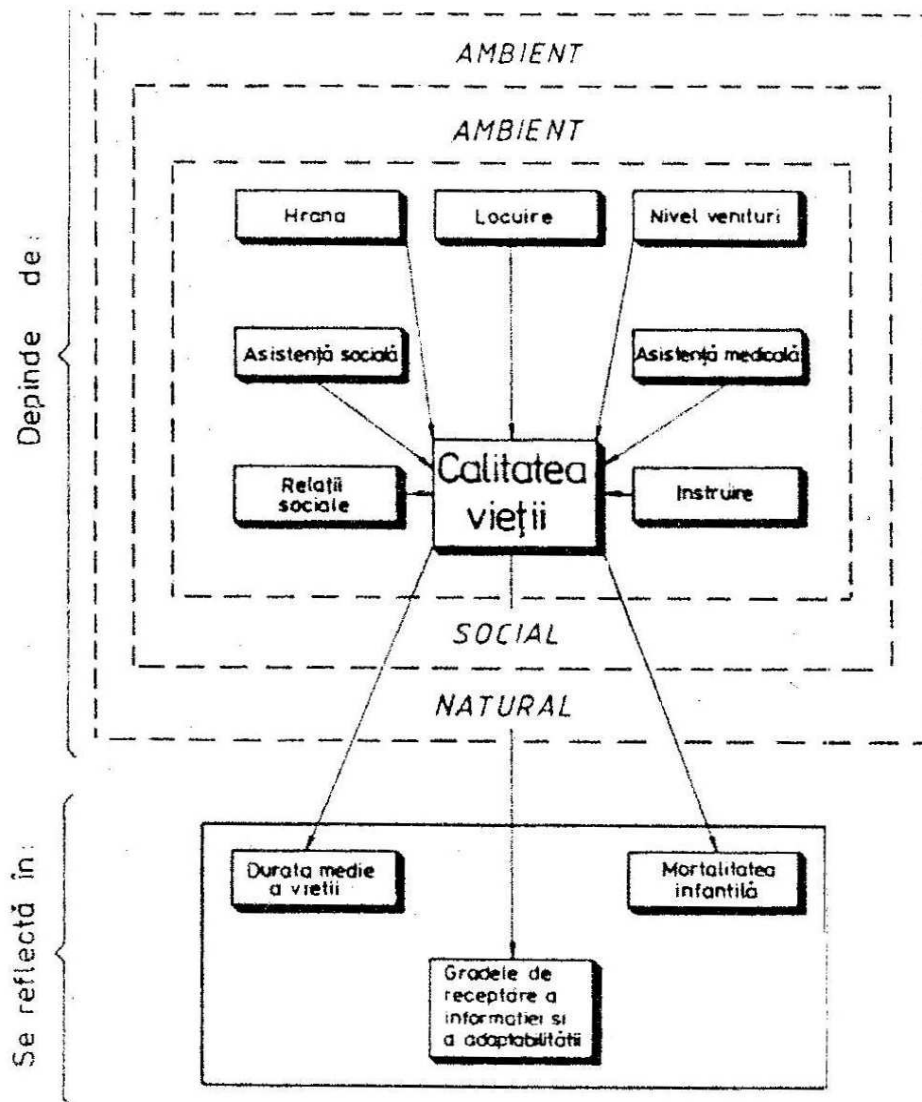

Fig. 23. Modelul calității vieții

VII. Modele ale dezvoltării

Economia mondială se caracterizează prin coexistența economiilor din Primul Val; Al Doilea Val și Al Treilea Val (agricole, ale coșului de fum și ale cunoașterii). În cadrul acestora, în funcție de particularitățile teritoriale, ale dezvoltării istorice, a calmului relațional și a nivelelor la care s-a ajuns se detașează situații modelare multiple cu trăsături definitorii.

a) Modelul american sau al grandorii

America, în speță S.U.A. este percepută ca un spațiu al tuturor posibilităților. S.U.A. este prima putere economică și militară a lumii. Cu un produs național brut de aproape 6 000 miliarde dolari (5904,8 md \$ în 1992), S.U.A. se află pe primul loc în ierarhia mondială, depășind de aproape două ori pe cea de a doua clasată, Japonia. Această țară este prima producătoare mondială de energie electrică (2882 md Kwh), tractoare agricole (1125,2 mii buc.), dispune de cele mai mari rezerve de aur (261,77 mil uncii), deține cea mai mare putere instalată în centrale electronucleare operaționale (98.784 MW), are cel mai mare parc de autovehicule (143.550.000 autoturisme și 45.106.000 autovehicule utilitare), de avioane și deține supremația în comerțul mondial (464,8 md \$ export și 603,4 md \$ import). Este țara care dispune de cel mai important potențial de cercetare, fapt ce se reflectă în implementarea generalizată a ramurilor industriale de tip high-tech. Astfel, pe teritoriul american se află șapte centre de tip „tehnopolis” (vezi harta), care se ocupă cu cercetarea și elaborarea tehnologiilor de vârf. S.U.A. este prima putere aeronautică și aerospațială, primul om care a pus piciorul pe lună fiind americanul Neil Armstrong (Misiunea Apollo 11, 16 iulie 1969).

Agricultura americană utilizează doar 2,4% din populația activă a țării, dar prin gradul ridicat de modernizare a acestei ramuri, S.U.A. se înscrie ca principalul exportator mondial de produse agricole. Dispune de cea mai vastă rețea de autostrăzi și de cel mai vast sistem de transporturi aeriene interne. Căile ferate au scăzut în importanță în raport cu începutul secolului, fapt reflectat în gradul redus de electrificare a acestora.

Demn de remarcat este efortul pe care S.U.A. l-a făcut de a se menține mereu în fruntea economiei mondiale, începând cu prima parte a secolului XX. Acest fapt a fost susținut de încurajarea competiției în domeniul cunoașterii. S.U.A. are de două ori mai mulți ingineri și cercetători activi decât Japonia, parte dintre ei provenind din declanșarea brain-brainului imediat după al doilea război mondial și încurajarea în continuare a acestui fenomen. Acest fapt explică, chiar și parțial, avantajul în materie de înaltă tehnologie și mai ales de tehnologie a informațiilor.

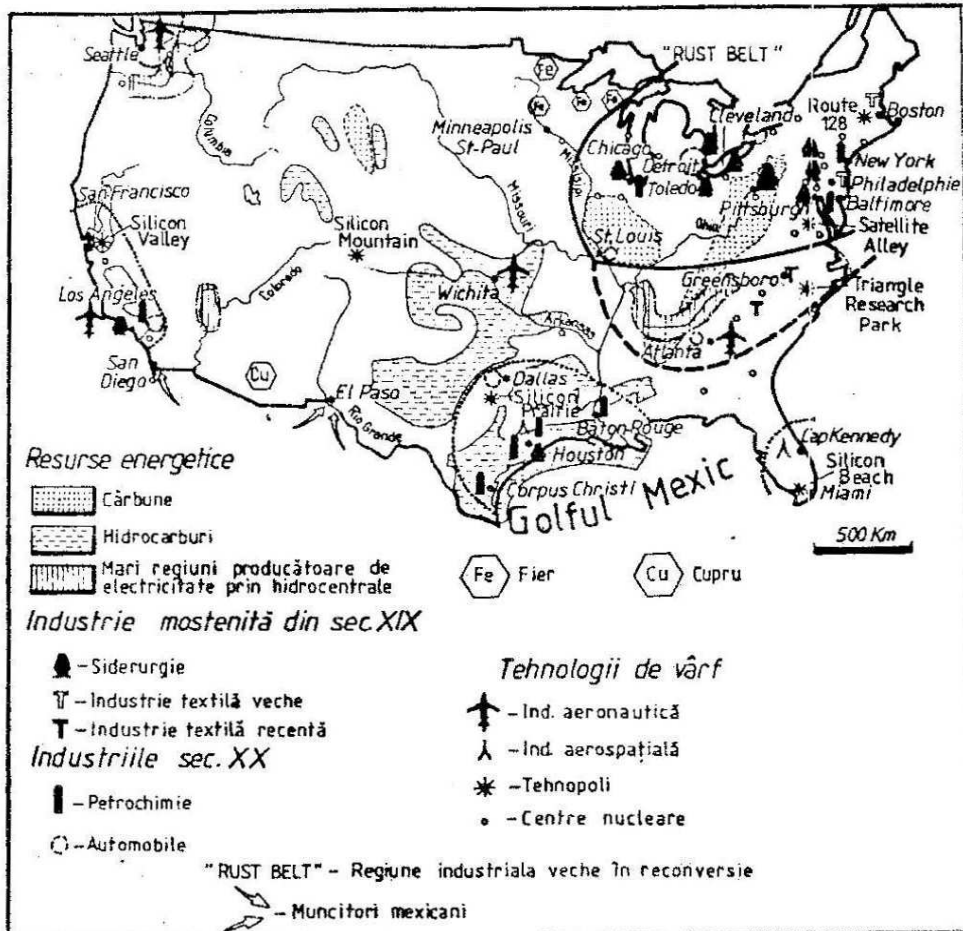

Fig. 24. Principalele ramuri industriale și resurse energetice ale S.U.A.

În materie de computere, fabricanții americani domină 69% din piața mondială, iar software-ului 70%.

Un avantaj incontestabil al penetrației modelului american pe piața mondială este limba și cultura, impuse atât în domeniul afacerilor, dar și în cel al artei, cinematograful și programelor de televiziune.

S.U.A. are la îndemână un vast program de reconstrucție ecologică, susținut atât științific, cât și financiar și logistic. Marile parcuri naționale nu sunt altceva decât modele ale acestui program. Deși organizarea administrativă a teritoriului a rămas neschimbată, sunt extrem de încurajate ideile novatoare care duc la câștig.

În privința potențialului militar S.U.A., cu cele peste 2 milioane de persoane aflate sub arme (780.500 marină, 517.400 aviație și 731.700 armată terestră - 1991) se constituie ca prima forță militară mondială. Dacă adăugăm acestui potențial uman tehnica de luptă cea mai sofisticată și mai eficace, avem mai aproape de realitate imaginea puterii militare. S.U.A. reprezintă în etapa actuală singura forță militară capabilă să desfășoare acțiuni de luptă la scară planetară. Războiul din Golf a reprezentat o demonstrație elocventă în acest sens. Pe de altă parte S.U.A. dezvoltă cel mai ambițios proiect de apărare antirachetă („războiul stelelor”) susținut de domeniile de vârf ale tehnicii și cercetării științifice. S.U.A. deține cea mai echilibrată putere din toate cele trei mari centre capitaliste ale lumii (S.U.A., Europa de Vest și Japonia) și păstrează încă conducerea... în privința aceluia element al triadei puterii care devine cel mai important - cunoașterea.

b) Modelul japonez sau al miracolului

Japonia este o țară insulară, săracă în resurse ale subsolului și cu puține suprafețe favorabile practicării agriculturii. Doar 13,8% din teritoriul național este destinat agriculturii, din care 12,1% reprezintă terenul nearabil și cel ocupat cu vii și livezi. Cu o suprafață de aproape 25 de ori mai mică decât S.U.A., (377 801 km²). Japonia adăpostește jumătate din populația acestei țări (124 340 000 locuitori), fiind una dintre statele cu cea mai ridicată densitate demografică (329 loc. / km²).

Tendințele expansioniste ale Japoniei pe continent și în Pacific au fost curmate sistematic, culminând cu înfrângerea din august 1945, odată cu primul bombardament atomic asupra orașelor Hiroshima și Nagasaki. Prinsă în chingile propriului spațiu național insular, diminuat prin anexarea de către Rusia a Arhipelagului Kurilelor, Japonia a oferit lumii cel mai elocvent model al renașterii economice. Săracă în bogățiile naturale, Japonia și-a valorificat în modul cel mai inteligent două componente de susținere a dezvoltării: poziția geografică și potențialul uman. Pusă sub observația marilor puteri ca parte beligerantă înfrântă în al II-lea război mondial, Japoniei i s-a interzis prin tratatul de pace de a deține forțe militare regulate. Dispunând de porturi care, în mare parte, au rămas intacte în urma războiului și scoasă de sub povara cursei înarmărilor, Japonia a devenit, în scurt timp, a doua putere economică mondială. Cu un produs intern brut pe locuitor superior celui al S.U.A. (28 220 \$ / an) și cu peste 3 500 md \$ potențial economic absolut, Japonia secoldează îndeaproape S.U.A. Această țară se remarcă prin cea mai înaltă valoare a I.D.U. (0,981) și prin speranța de viață ridicată (79 ani). În paralel și indicatorul mortalității infantile este dintre cele mai joase pe plan mondial (5 ‰). Principala caracteristică economică constă în procesul de „litoralizare” a industriei, legat de dependența aproape exclusivă de materiile prime din import. În corelație cu industrializarea litorală s-a dezvoltat rețeaua de orașe, punându-se în evidență un proces de superurbanizare a cărui simbol este aglomerația Tokyo cu aproape 26 milioane locuitori, cea mai mare aglomerație urbană la scară planetară. Concentrarea urbană a producției și populației în sectoarele litorale (majoritar estice) este compensată de „conservarea” spațiilor interioare, adevărate „supape ecologice”, fapt demonstrat prin ponderea ridicată a suprafețelor ocupate cu păduri din teritoriul național (66%). Protecția mediului face parte integrantă din procesul dezvoltării. Un loc însemnat în această direcție îl ocupă educația ecologică a populației, sensibilă prin comportament și efecte.

Modelul de viață japonez este mai limitativ decât cel american și european. Pretențiile sunt mai modeste din punct de vedere al confortului cotidian, al hranei și vestimentației. În schimb în Japonia s-a ajuns la un adevărat cult al muncii și hărniciei.

Procesul de instruire continuă de tip *juku* este extins la toate categoriile sociale. „Gulerele albe” și „gulerele albastre” petrec multe ore în instituții după programul de lucru dezbătând probleme de producție. Sistemul de „angajare pe viață” contribuie la reducerea drastică a șomajului și la atașamentul nemărginit față de firmă. Rezultă astfel un „produs uman” cu înalte calități morale și profesionale.

Astăzi Japonia este cel mai mare producător de nave (aproximativ 42% din tonajul anual) și de automobile (8 682 000 autoturisme și 2 730 000 autoutilitare - 1993). Japonia este al doilea producător mondial de oțel (după C.S.I.), cu aproape 100 milioane tone, utilizând exclusiv minereul de fier și cocsul din import, precum și fierul vechi, în bună parte provenit în urma dezmembrării navelor vechi.

Japonia a introdus pe scară largă robotizarea în procesele de producție, în special în cadrul ramurilor cu grad înalt de toxicitate, dar și în industria de automobile, fapt ce a condus la randamente superioare în procesul muncii. Japonia a înaintat mai rapid decât S.U.A. spre substituirea tehnologiilor musculaturii brute ale celui de Al Doilea Val cu tehnologiile bazate pe cunoștințe din Al Treilea Val. Utilizarea pe scară largă în procesele de fabricație a computerelor a condus la sporirea fără precedent a calității produselor.

Este remarcabil progresul japonez în domeniul computerelor și al cipurilor de memorie. Firmele Fujitsu, N.E.C. și Hitachi se prezintă drept concurenți redevabili ai firmelor americane (Digital Equipment), germane (Siemens) și olandeze (Philips).

Japonia controlează 50% din piața componentelor de calcul și 85% din piața cipurilor de memorie.

Japonia dispune în domeniul comunicațiilor și telecomunicațiilor de o infrastructură compatibilă cu tehnologiile celui de Al Treilea Val. Căile ferate japoneze sunt cele mai moderne, iar pe ele circulă cele mai rapide trenuri din lume. Insulele arhipelagului japonez sunt legate prin poduri și tuneluri, amenajate în condiții de frecvență și intensă seismicitate. Tunelul Seikan ce leagă insulele Honshu de Kiushu este cel mai lung din lume (58,85 km). O rețea modernă de autostrăzi asigură desfășurarea traficului pentru cea mai motorizată națiune (754 autoturisme la 10 000 locuitori - 1992). Prin preț și calitate, Japonia a invadat piața de automobile a S.U.A. și a construit numeroase linii de montaj în Asia și Europa.

Japonia dispune de cele mai mari rezerve valutare internaționale (107,60 md \$ - 1994) și de importante rezerve de aur (24,23 mil. uncii).

Puterea economică a Japoniei poate fi pusă în evidență și prin capacitatea rapidă de refacere în urma unor cataclisme naturale.

c) Modelul german (al preciziei și rigurozității)

Germania se înscrie astăzi ca prima putere economică a Europei și ocupă după acest criteriu locul III în ierarhia mondială. Produsul național brut al acestei țări este de aproape 2 000 miliarde dolari SUA (1846,1) iar raportat / locuitor (23 030 \$) este aproape egal cu cel al S.U.A. (23 120 \$).

După unificare, cu cei peste 80 milioane locuitori (80,57 milioane, 1992) ocupă locul I în Europa și locul XII pe plan mondial ca număr de populație. Germania, învinsă în cele două mari conflagrații mondiale, a renăscut de fiecare dată, grație capacității de organizare, spiritului de sacrificiu și disciplină specific poporului german. Aceasta s-a petrecut în ciuda faptului că Germania s-a trezit târziu la „prânzul colonial” în comparație cu marile puteri maritime ale Europei de la mijlocul secolului al XVIII-lea. Principala

tendință de dominație a Germaniei s-a menținut și se menține deocamdată, exclusiv la nivel continental.

Dezvoltarea economică a fost susținută în fazele de început de imensele zăcăminte de cărbune, de săruri de potasiu și parțial minereu de fier. Pe baza acestora, siderurgia a ființat și s-a dezvoltat alături de chimie în bazinul Ruhr. În perioada premergătoare primului război mondial s-au pus bazele unei puternice industrii chimice și constructoare de mașini, a cărei eficacitate și rafinament au fost demonstrate, din păcate, prin tehnica de luptă pusă în mișcare pe durata celui de al II-lea război mondial. Adoptarea planului Marshall de reconstrucție economică după al II-lea război mondial și limitarea drastică a producției de armament, sub controlul strict al forțelor aliate, au constituit factorii catalizatori ai dezvoltării economice rapide. Ca și în cazul Japoniei, calitatea factorului uman și-a pus amprenta substanțial asupra calității producției. Oțelurile de Solingen, produsele B.A.S.F., Siemens, precum și industria bunurilor de larg consum, oglindită cu prioritate în industria de automobile (Mercedes, Volkswagen, Opel, B.M.W.) poartă prin excelență girul calității.

Tocmai datorită acestui fapt, Germania ocupă locul II în cadrul volumului schimburilor economice internaționale (368,6 md \$ - export, 332,7 md \$ import - 1993).

Poporul german este educat în spiritul adulării naturii. Nu întâmplător, în spațiul german a luat ființă cea mai importantă mișcare ecologistă, convertită apoi în partid politic. Măsurile de protecție a calității apelor Rinului și cele de valorificare economică și estetică a imenselor holde de steril din bazinul Ruhr se înscriu ca experiențe reușite ale protecției mediului la nivel regional.

d) Modelul elvetian (al armoniei om - natură)

Elveția, „inima Europei”, prin poziția ei centrală în cadrul continentului, se constituie ca un model al cumpătării și armoniei om - natură. Situată prin excelență în spațiul alpin, Elveția s-a impus prin rolul său de „seif internațional”.

Marea industrie specifică celui de Al Doilea Val este slab reprezentată. S-a impus de timpuriu industria ceasornicelor, care nu are efecte poluante și care, alături de concentrarea activităților bancare, au pccetluit profilul economic al țării. În paralel se remarcă o exploatare discretă și eficientă a tuturor componentelor cadrului fizic pentru turism. Industria alimentară și a medicamentelor funcționează la parametrii calitativi cei mai exigenți.

e) Modelul rusesc (al dezvoltării extensive)

Rusia se instituie, după produsul național brut, ca a șaptea putere economică a lumii. Dispune de un vast teritoriu național ce se întinde din Câmpia Volgăi și țărmul Mării Negre până la Vladivostok, în Extremul Orient. În corelație cu extensiunea spațială, Rusia are uriașe și variate resurse ale subsolului, precum și importante resurse agricole și forestiere (taigaua siberiană reprezintă cel mai extins spațiu forestier din lume). Condițiile naturale vitrege ale Siberiei nu au permis realizarea unei infrastructuri acceptabile de punere a lor în valoare.

Astfel, asistăm la un proces net de dezvoltare diferențiată de tip centru-periferie. Partea europeană, având drept centru regiunea Moscovei, reprezintă un model de dezvoltare formal de tip concentric. Regiunea Munților Ural, pe direcție nord-sud și spațiul subsiberian, pe direcție vest-est de-a lungul primului și celui de al doilea B.A.M. se înscriu

ca modele de dezvoltare liniară. Economia Rusiei este dominată de ramuri specifice celui de Al Doilea Val. Siderurgia Uralului de Sud reprezintă cel mai ilustrativ exemplu al economiei coșului de fum.

C.S.I. deține primul loc în producția de gaze naturale (815 md. m³ -1993) și oțel (116 830 000 tone). Dispune de un remarcabil potențial militar, constituind alături de S.U.A. principalele forțe nucleare planetare. În 1991, fosta Uniune Sovietică dispunea de 3 400 000 de ostași aflați sub arme, revenind la nivelul anilor 1970, după ce în 1980 numărul persoanelor aflate sub arme era de 4 158 000.

Problemele cele mai îngrijorătoare în privința calității mediului le ridică exploatarea centralelor nucleare construite după tehnologie proprie și care s-au dovedit mai puțin fiabile în exploatare.

Deși dispune de un spațiu agricol imens, Rusia se înscrie sistematic în lista importatorilor de cereale și produse alimentare, fapt datorat relațiilor și modului de organizare în privința exploatarea pământului.

f) Modelul chinez sau al socializării

China este țara cu cel mai mare potențial demografic din lume (1 208 841 000 locuitori în 1994). Cu un produs național brut / locuitor de 380 \$, China intră în categoria țărilor sărace. După potențialul economic global se situează pe locul 10 în ierarhia mondială (442 346 md \$). Este pe primul loc la producția de ciment (359 760 000 t), cereale (397 706 000 t), bumbac fibre (3 780 000 t), porcine (393 964 000 capete) și carne (38 611 000 t). Locurile fruntașe la unele produse alimentare se corelează perfect cu nevoile de hrană ale acestui uriaș potențial demografic (21,6% din populația globului). Indicatorii economici la nivel de locuitor scot în evidență niveluri reduse în comparație cu țările Europei ori cu cele dezvoltate în ansamblul lor (811 kg echivalent huiță, consum energetic anual, 622 Kwh producția de energie electrică - locuitor, 8 kg zahăr / locuitor / an). Demn este de semnalat durata medie a vieții (70,9 ani) cu care China se apropie de modelul țărilor dezvoltate.

În corelație cu potențialul demografic uriaș și nivele relativ scăzute ale producției, China a căutat cele mai potrivite căi de distribuție a bogăției la nivelul societății, pentru a feri populația de pericolul inaniției. De aceea retribuția muncii ține mai degrabă cont de numărul de persoane din familie decât de cantitatea și calitatea actului lucrativ.

Menținerea unui ritm de creștere a producției alimentare, corelat cu creșterea demografică, constituie preocuparea esențială a guvernului chinez. În paralel sunt încurajate acțiunile contraceptive și de „planning family”.

g) Modelul indian sau destructiv

India este a doua putere demografică mondială, populația acestei țări apropiindu-se cu pași repezi de 1 miliard de oameni (918 510 000 - 1993). Este a 13 putere economică mondială după P.N.B. total (271 638 mil \$).

Produsul intern brut / locuitor este în scădere comparativ cu anul 1990 (360 \$), ajungând la 310 \$ /loc. în 1992. Țara cu o străveche civilizație, India este prinsă astăzi în „capcana demografică”, motiv pentru care, pentru a supraviețui erodează sistematic zestrea naturală a spațiului național, intrând într-un conflict grav cu mediul natural.

Situația de urgență din punct de vedere demografic, manifestată prin incapacitatea de a opri creșterea populației, duce în continuare la deteriorarea mediului înconjurător, la declin economic și în final la dezintegrare socială.

„Revoluția Verde” începută în anii ‘70 a condus la eliminarea masivă a importurilor alimentare, dar nu a avut drept efect creșterea semnificativă a consumului de alimente / locuitor. S-au creat, din punct de vedere al bunăstării importante disparități regionale și sociale care pot submina dezvoltarea viitoare.

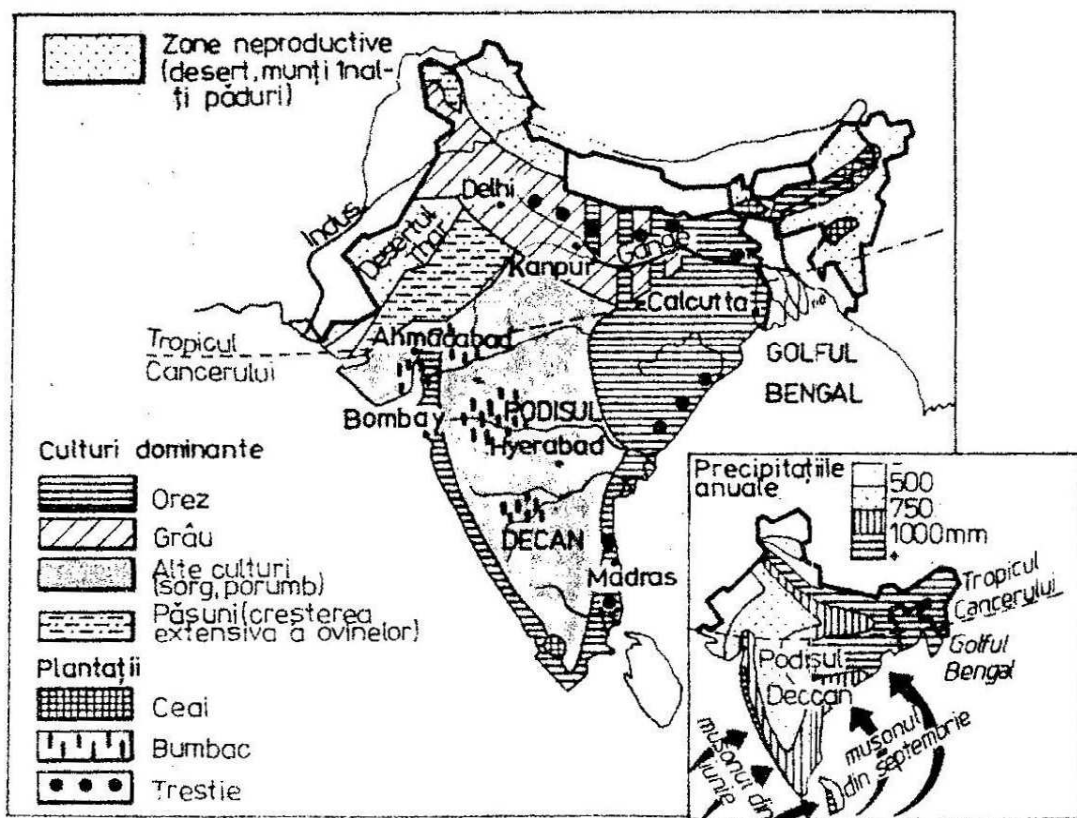

Fig. 25. India- Precipitațiile medii anuale și principalele culturi

Tehnologiile tradiționale în agricultură sunt dominante, după cum industria este aliniată tehnologic celui de Al Doilea Val. Defrișarea anuală a sute de mii de ha de pădure, în special pentru lemn de foc conduce la accelerarea proceselor erozionale, punând în pericol grav nu numai producția alimentară, dar și cele circa 500 000 de eleștee și 487 lacuri de acumulare prin pericolul colmatării premature. Se pierde astfel un potențial de neînlocuit pentru irigații, consum casnic, industrial, electricitate și prevenirea inundațiilor.

India cheltuia în 1982 peste 80% din încasările de export pentru achitarea facturii importului de energie. Lipsa de pământ constituie o problemă de prim ordin, nu numai a Indiei dar și a întregii Asii de Sud. Se estimează că în anul 2000 gospodăriile lipsite de pământ ale Indiei vor ajunge la 44 milioane, comparativ cu 15 milioane în anul 1961 (L. Brown, p. 67).

La un ritm mediu anual de creștere de 2,3%, potențialul demografic estimat în momentul stabilizării se va ridica la 1,7 miliarde persoane, sporind fără precedent presiunea antropică asupra spațiului.

h) Modelul african sau al sărăciei

Africa dispune de un potențial demografic de 702 milioane locuitori (1993), perioada de dublare a populației fiind de două ori mai mică decât cea la nivel mondial (în 1970 populația Africii era de 344,5 milioane locuitori). I.D.U. sunt cei mai scăzuți, ajungând până la 0,053 (Guinea). În ansamblu, cele mai slab dezvoltate sunt țările din zona „cornului Africii” (Somalia, Etiopia și Eritreea) precum și cele din est (Tanzania și Mozambic), a căror produs național brut / locuitor / an este sub 150 \$ (Mozambic 60 \$). Urmează țările din regiunea Sahel (Burkina Faso, Mali, Niger și Ciad) care, deși înregistrează valori mai mari ale P.I.B. / locuitor, au valorile cele mai scăzute ale I.D.U. (sub 0,090).

Pe fondul unui proces sistematic de pauperizare, Africa se confruntă cu grave probleme de ordin ecologic. În Sudan, de exemplu, încă în 1965 consumul de lemn pentru foc a depășit pragul de reproducere a rezervelor, obținându-se pentru următorii 15 - 20 ani, ca urmare a creșterii cererii, epuizarea întregului fond forestier.

În paralel cu reducerea drastică a fondului forestier are loc și reducerea sistematică a recoltelor, în special cele de cereale, pe fondul unor procese de degradare rapidă a solului. Astfel față de media anilor 1950 - 1952, în 1982 - 1984, recoltele de cereale ale Sudanului au scăzut cu 44%. Nigeria, deși dispune de un oarecare capital, ca urmare a exportului de petrol, nu poate redresa situația producției agricole provocată de degradarea sistematică a solului. (Vezi fig. 26: Consumul de lemn de foc și sporul de masă lemnoasă în Sudan, 1950 - 1980, cu prognoză pentru anul 2000 (după L. Brown, E. Wolf, 1988)

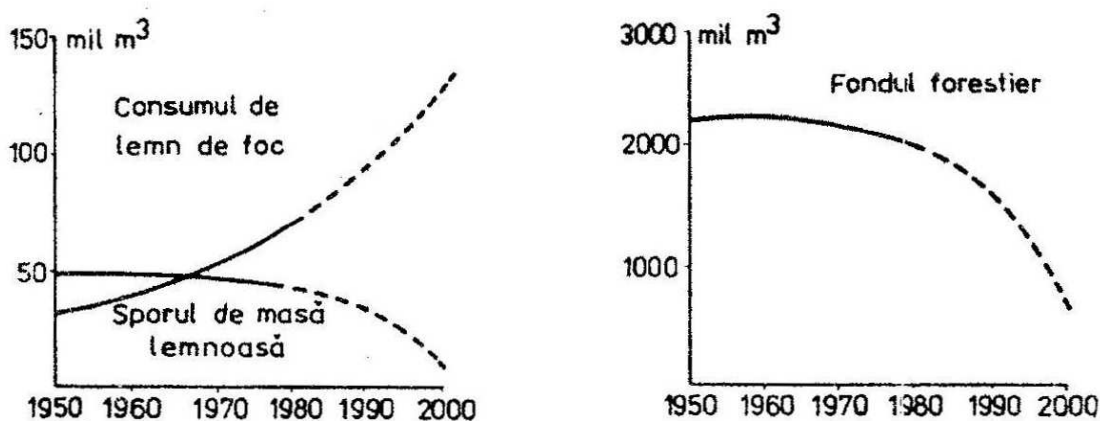

Fig. 26. Consumul de lemn de foc și sporul de masă lemnoasă în Sudan, 1950-1980, cu prognoză pentru anul 2000 (după L. Brown, E. Wolf, 1988)

Degradarea pășunilor naturale și scăderea drastică a precipitațiilor în zona Sahelului precum și prelungirea perioadelor fără precipitații până la 10-15 ani, pe lângă

înaintarea spre sud a ariilor deșertice, a condus la drastice reduceri ale șeptelului. În paralel, au fost efectuate importante suprafețe de teren amenajate pentru irigații, s-a redus la cote minime producția de energie electrică pe cale hidro și implicit activitatea unor sectoare de producție energo-intensive (exemplu, închiderea uzinei de aluminiu din Ghana). În cazul Africii, problema centrală pentru aprecierea viitorului acestui continent este de a stabili dacă modificările survenite în utilizarea pământului și pierderile de vegetație și sol fertil legate de creșterea populației determină cumva o reducere a precipitațiilor” (L. Brown, E. Wolt, p. 257 - 1988). Alte țări au transferat producția de electricitate pe cale hidro în termocentrale, proces ce a condus la cheltuieli suplimentare uriașe (ex. Coasta de Fildeș). Defrișările masive pentru lemn de foc și pășunatul intensiv în ariile de savană au condus la substituirea ierburilor perene în cele anuale, cu reproducere rapidă precum și la dispariția arbuștilor pereni și a unor arbori (exemplu salcâmul), fenomene care au generat reducerea cantității de furaje în sezonul uscat (ierburile cu ciclu anual sunt mult mai sensibile la factorii de climă decât cele perene - în anii secetoși ele nu germinează). Acest proces de degradare a pășunilor conduce la modificări semnificative în structura șeptelului, reducându-se numărul de bovine și sporind sensibil ovinele și caprinele. Într-un continent în care agricultura reprezintă principala sursă de subzistență și unde 40% din populație trăiește în țări în care se constată o reducere a productivității solului, degradarea ecologică încetinește ritmul creșterii economice ori conduce la declin, fapt pus în evidență prin reducerea cu aproximativ o cincime a veniturilor pe cap de locuitor în ultimii 25 ani.

„Atâta timp cât populația Africii continuă să crească în ritm rapid, este de prevăzut că va continua și degradarea ecologică, iar consecințele economice vor fi, fără îndoială, tot mai serioase” (L. Brown, p. 252). (Vezi fig. 27. Africa - harta vegetației)

În paralel cu degradarea economică a vieții rurale pe fondul declinului ecologic, contingente demografice din ce în ce mai numeroase părăsesc regiunile natale și se îndreaptă spre marile orașe cu speranța unei vieți mai bune.

Foametea constituie principala racilă cu care se confruntă continentul african.

Produsul național brut al unui întreg continent este de aproximativ 350 md \$ (lipsesc datele asupra Sudanului și Zairului) din care 1/3 revine Africii de Sud. Acesta se apropie cu un volum de cel al Olandei, țară cu o populație sub 16 milioane locuitori.

Unele țări cum ar fi Egiptul nu reușesc să achite prin exporturi nevoile alimentare zilnice ale unei populații în creștere rapidă.

Așa cum s-a mai menționat, într-un timp scurt o serie de țări africane vor ieși din competiția economică mondială datorită incapacității de a imprima economiei un ritm ascendent. Rivalitățile interne, degenerate de cele mai multe ori în stări conflictuale sângeroase vin să amplifice drama continentului negru.

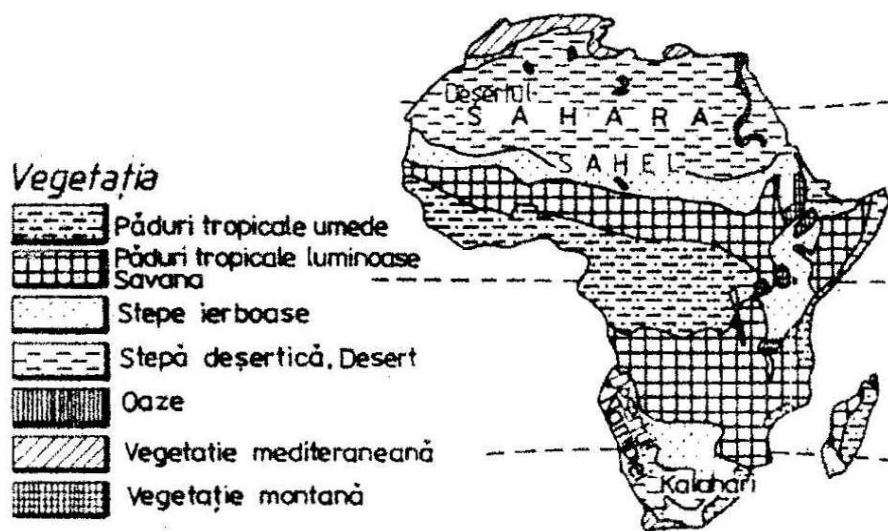

Fig. 27. Africa- harta vegetației

Tabelul 15. Tendințele de deșertificare în câteva țări africane, 1977 - 1985 (după L. Brown - 1988)

ȚARA	Înaintarea dunele de nisip	Deteriorarea pășunilor naturale	Epuizarea pădurilor	Deteriorarea sistemelor de irigații	Creșterea în agricultura necirigată
BOISWANA	x	x	o	o	o
BURKINA FASO	o	x	x	x	xx
CAMERUN	o	x	x	o	x
CIAD	xx	xx	x	xx	xx
ETIOPIA	x	xx	xx	x	x
GUINEEA	o	o	x	x	xx
KENIA	o	xx	x	o	x
LESOTHO	nu	x	xx	o	xx
MALI	x	xx	xx	x	x
MAURITANIA	x	xx	xx	x	x
NIGER	x	xx	x	xx	x
NIGERIA	o	x	xx	o	x
SENEGAL	x	xx	x	x	xx
SOMALIA	x	x	x	xx	x
SUDAN	xx	x	x	x	o
SWAZILAND	nu	x	xx	o	xx
TANZANIA	nu	xx	x	nu	xx
UGANDA	o	xx	o	o	x
ZAMBIA	nu	nu	nu	x	x
ZIMBABWE	nu	xx	x	x	xx

o = situație stabilă
x = oarecare creștere

xx = creștere importantă

nu = nu este cazul sau nu sunt date.

i) Modelul „tigrilor asiatici”

Câteva teritorii din Asia (Coreea de Sud, Singapore, Taiwan, Hong Kong și Macao) s-au impus în ultimii ani prin ritmuri înalte de creștere economică și prin modificări structurale radicale ale economiei.

Caracteristica geopolitică comună a acestora constă în faptul că ele sunt părți ale unor foste teritorii aflate în evoluție divergentă. Toate se bucură de un excepțional avantaj pozițional, care este exploatat la maximum.

Se înscriu printre teritoriile cu cele mai ridicate densități demografice din lume (200 000 loc. / km², orașul Kowloon - Hong Kong) ceea ce impune o utilizare intensivă a spațiului. Cu excepția Coreii de Sud (6 790 \$ / loc / an P.N.B.), celelalte teritorii au un produs național brut de peste 11 000 \$ / loc. / an. Economia acestor țări se remarcă prin dezvoltarea rapidă a unor ramuri de vârf, cum ar fi industria electronică și forța de muncă ieftină și extrem de întreprinzătoare.

Considerată „a doua Japonie” prin dinamismul și expansiunea economică, Coreea de Sud s-a impus în economia mondială prin implementarea rapidă a unor ramuri economice de vârf și prin constituirea unor grupuri de afaceri ce au penetrat convingător în lumea afacerilor. Astfel, grupul Samsung se situează pe primul loc în ierarhia națională și ocupă locul 32 pe plan mondial. Are peste 160 000 de angajați și se bucură de o activitate economică destul de diversificată (electronică, chimică, șantiere navale etc.).

Grupul Lucky - Goldstar este specializat în electronică și petrochimie.

Grupul Daewoo reprezintă prin cifra de afaceri al 56-lea grup industrial mondial. Dispune de 29 societăți și desfășoară peste 12 activități economice de bază, dintre care se desprind construcțiile, siderurgia, electronica, industria de automobile, armament și textilă. Activitatea acestuia este implantată în peste 65 de țări.

Aflat sub tutela coroanei britanice, Singapore s-a desprins în anul 1965 din cadrul Federației Malaieze, proclamându-se republică independentă în cadrul Commonwealthului. Constituie, prin poziția sa în extremitatea peninsulei Malacca una dintre „marile plăci turnante” ale comerțului mondial, fiind un exemplu tipic de tertializare a economiei în lumea asiatică. Portul Singapore primește anual peste 30 000 de nave din toate colțurile lumii. Reprezintă punctul de plecare pentru aproape 500 de linii maritime regulate care fac legătura între Asia de Sud-Est și întreaga lume. Prin volumul anual al traficului de mărfuri se situează pe locul II în ierarhia mondială, (206 400 000 tone / an - 1991), fiind întrecut de portul olandez Rotterdam (290 800 000 tone).

Sursa de prosperitate derivă din poziția geografică, condițiile naturale de excepție ale zonei portuare (adâncimi mari ale bazinului portuar), infrastructura portuară dezvoltată, un excelent sistem bancar, o rețea modernă de telecomunicații, mână de lucru disciplinată și bine calificată, la care se adaugă și stabilitatea politică.

Taiwanul este o parte componentă a Chinei, teritoriu în care s-au retras forțele Gominanului (primul partid politic chinez după model occidental, fondat în 1912), după războiul civil (1946-1949) câștigat de către comuniști.

În acest teritoriu economia a evoluat după regulile și legile pieții, dezvoltându-se rapid o infrastructură modernă, cu sprijinul nemijlocit al S.U.A.

În anul 1979 China stabilește relații diplomatice cu S.U.A., după ce anterior, în 1971, sunt restabilite drepturile Chinei la O.N.U. și reintegrarea acesteia printre cei cinci

membri ai Consiliului de Securitate. Tratatul parafat la 1.01.1979 între S.U.A. și China stipulează recunoașterea guvernului R.P. Chineze ca singurul guvern legal al Chinei și Taiwanul ca parte componentă a acesteia.

Hong-Kong și Macao (Aomen) sunt teritorii dependente, primul fiind colonie britanică iar al doilea portugheză. Guvernul chinez consideră cele două teritorii ca părți integrante a spațiului său geografic, iar prin tratate bilaterale urmează să fie înglobate Chinei până la sfârșitul mileniului. Ele vor rămâne însă, în continuare, ca regiuni administrative speciale cu înalte grade de autonomie.

j) Modelul latino-american sau al aservirii

America Latină este un fel de Americă periferică ce aparține din punct de vedere cultural Occidentului. Este un Extrem-Occident subordonat economic intereselor străine. Cu o suprafață de 20 milioane km² și o populație de 470 mil. locuitori, America Latină se întinde pe 87° latitudine (32° latitudine nordică și 55° latitudine sudică). Extensiunea considerabilă pe meridian și orientarea liniilor de forță pe direcție nord-sud sunt considerate ca făcând parte dintre cauzele închiderii și izolării lumii latino-americane.

Din punct de vedere economic, spațiul latino-american este structurat pentru a răspunde nevoilor de export. cu resurse ale subsolului diversificate și în cantități uriașe, cu o populație numeroasă și grad rapid de urbanizare. Un continent întreg „se alinază” pentru a răspunde nevoilor economice ale „altei lumi”.

Istoria economică a majorității țărilor latino-americane este marcată de ciclurile extracției de minereuri.

De la Rio Grande del Norte în nord și până în Tara de Foc (Tierra del Fuego) în sud, America Latină înglobează un spațiu istmic, unul insular și un altul continental. Această extensiune latitudinală dictează zonalitatea climatică și cea a vegetației, la care se asociază zonalitatea pe verticală legată de dispunerea treptelor majore de relief.

Astăzi Mexicul și Peru ocupă primele două locuri și producția de argint, cu 30% din producția mondială și se situează pe locurile patru și respectiv cinci la producția de zinc și plumb. Chile este primul producător mondial de minereu de cupru (16% din producția mondială) și al patrulea de cupru rafinat. Bolivia se înscrie ca al doilea producător de bismut în ierarhia mondială. Dacă adăugăm importante resurse petroliere din sectorul nordic, cele de minereu de fier ale Braziliei, extensiunea pădurii tropicale amazoniene (cel mai extins spațiu forestier de acest gen) și a stepelor fertile din sectorul central-sudic și uriașul potențial hidrologic, avem o imagine mai aproape de realitatea bogăției acestui continent.

Modelul agricol constă în coexistența tipurilor de agricultură moderne (intensive și extensive) cu cele tradiționale. Plantațiile de trestie de zahăr, de cafea, cacao, portocale și banane, mai frecvente în zona istmică și insulară aparțin unor companii transnaționale care controlează atât producția, cât și transportul și desfacerea. Organizate pe principii intensive, folosesc metode moderne de cultură și forță de muncă salariată, mai ales în sezoanele de cules.

Creșterea bovinelor în pampasul argentinian s-a dezvoltat odată cu inventarea camerei frigorifice; când exportul de carne spre Europa atinge și se menține la cote înalte.

Spațiul rezervat creșterii ovinelor a fost „împins” spre sud, spre Tierra del Fuego.

Problema cardinală a agriculturii latino-americane este problema proprietății terenului agricol și a dimensiunii exploatațiilor agricole (opozitia latifundii - minifundii). Astfel, în Brazilia, 50% din cele 5,8 milioane de exploatații agricole au o suprafață mai

mică de 10 hectare și ocupă 2,5% din suprafața agricolă, în timp ce 1% din exploatații au o suprafață de peste 1 000 ha și ocupă 45% din suprafața agricolă.

Milioane de familii de țărani sunt lipsite de pământ. Aceștia constituie principalul segment demografic ce migrează spre arealele urbane, fortificând cartierele insalubre de tip favelas ale marilor metropole.

Agricultura de subzistență este neglijată, fapt pus în evidență prin stagnarea suprafețelor și randamentelor și creșterea sistematică a deficitului caloric alimentar / persoană.

Pentru a ilustra mai convingător procesul de pauperizare al majorității populației latino-americane vom proceda la compararea necesarului de muncă în cadrul societății braziliene, pentru a se asigura rația esențială de hrană pentru o persoană, pe lună.

Astfel, nevoile minime pentru o persoană în condițiile tradiției alimentare ale Braziliei, pe durata unei luni sunt: 6 kg de carne, 7 litri de lapte, 750 gr de unt, 4,5 kg haricots, 3 kg de zahăr, 6 kg de pâine, 9 kg de tomate, 10 kg de orez și 700 gr de cafea. Pentru a se procura aceste sortimente alimentare în cantitățile de mai sus în 1960, erau necesare 66 de ore de muncă, în 1980: 150 de ore iar în 1987: 230 de ore. În timp ce 10% din populația țării împarte 46% din P.N.B., 50% din aceasta nu dispune de 12% din același indicator, la un produs național brut / locuitor.

Datoria externă a țării este de 122,8 md \$, reprezentând 26,58% din cea la nivel continental, care se ridică la 461,843 md \$.

În schimb, culturile destinate exportului se extind rapid, ele fiind susținute de programe de cercetare și sisteme de creditare avantajoase. În agricultura latino-americană, tractorul coexistă cu plugul de lemn. Relațiile de tip feudal, în cadrul sistemului agricol, se completează cu cele ale economiei de piață organizate pe baze moderne.

Modelul economic de industrializare este unul de mimetism, constând în implantarea unor industrii producătoare de bunuri de larg consum, inclusiv articole de lux, sub licență străină, sub pretextul substituirii importului. Piața internă, deși uriașă prin potențialul demografic, absoarbe o parte redusă a produselor fabricate, datorită slabului potențial de cumpărare. Doar un segment demografic restrâns, și anume cel al bogaților, face apel masiv la produsele manufacturate. În cea mai mare parte, acestea se exportă la prețuri mai mici decât cele pe care le percep pentru produse similare țările bogate.

Această cale de evoluție a fenomenului de industrializare are drept consecință adoptarea unei atitudini pasive ce nu ține cont de potențialul local și o adâncire a dependenței tehnologice. Este o formă a subdezvoltării industrializate. În paralel, continentul latino-american, pe măsură ce avansează acest proces de industrializare, este prins tot mai puternic în capcana datoriilor externe. Fiecare locuitor al Americii Latine este îndatorat extern cu aproximativ 1 000 \$.

O altă trăsătură caracteristică continentului american este procesul rapid de creștere a populației urbane, pe fondul unui spor ridicat și al migrațiilor masive urban rurale însoțite de o creștere artificială a populației ocupate în sfera sectorului terțiar.

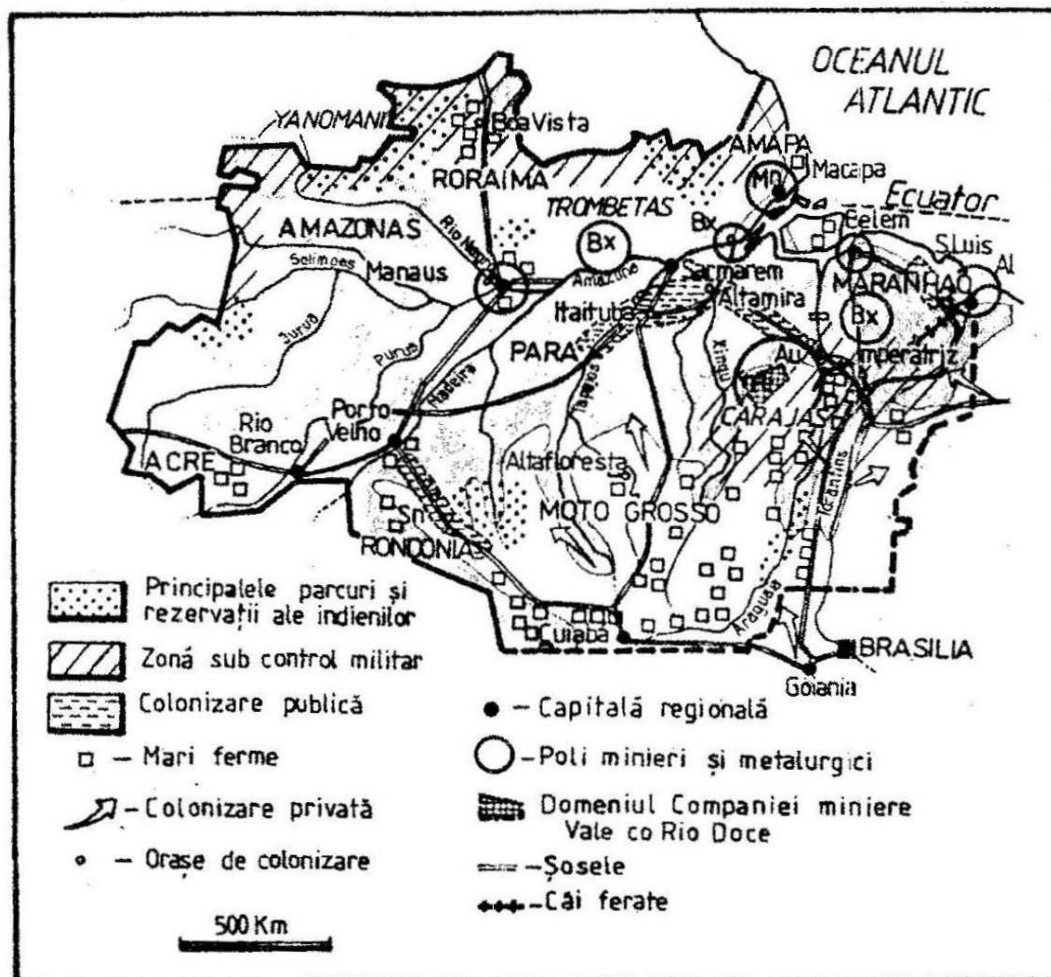

Fig. 28. Exploatarea economică a Amazoniei
(după Geographie sous la direction de J.R. Pitte, 1989)

**Tabel 16. Datoria externă a Americii Latine
(miliarde dolari, 1993)**

Tara	Volumul datoriei	Tara	Volumul datoriei
1. Brazilia	122,8	17. Honduras	3,15
2. Mexic	109,9	18. Guatemala	2,7
3. Argentina	61,0	19. Trinidad Tabago	2,250
4. Venezuela	33,0	20. Salvador	2,165
5. Peru	18,5	21. Paraguay	1,84
6. Chile	17,15	22. Guyana	1,8
7. Columbia	16,17	23. Cayman	1,158
8. Cuba	14,803	24. Haiti	0,905
9. Ecuador	12,1	25. Surinam	0,8
10. Nicaragua	8,57	26. Barbados	0,75
11. Uruguay	7,13	27. Bahamas	0,23
12. Panama	5,85	28. Belize	0,15
13. Jamaica	4,53	29. Grenada	0,103
14. Rep. Dominicană	4,425	30. Dominica	0,0836
15. Costa Rica	3,85	31. St. Lucia	0,0674
16. Bolivia	3,55	32. St. Vincent	0,059

Total 461,8428

k) Modelul țărilor din zona Golfului (al opulenței și sărăciei)

Pe o suprafață restrânsă a planetei ce măsoară aproximativ 500 000 km², sunt cantonate 40% din rezervele mondiale de petrol. Localizate atât în domeniul continental cât și în cel maritim, se înscriu ca și cele mai bogate și mai ieftine resurse energetice de acest gen.

Importanța și fragilitatea zonei derivă din dependența masivă a economiilor statelor față de petrol. Aproximativ 90% din producția alimentară a Terrei este dependentă de petrol.

Poziția geografică a zăcămintului, la distanțe relativ egale față de principalii consumatori, condițiile geologice ale zăcămintelor (situarea la adâncimi mici), marea productivitate a sondelor și mâna de lucru ieftină, puternica concentrare a producției, care contribuie la fixarea prețului petrolului, au sporit fără egal interesul întregii lumi, dar mai ales al marilor puteri față de acest spațiu geografic.

Realizând aproape 50% din producția mondială de petrol, cu exploatare industriale recente ale acestei resurse (după 1925) și cu teritorii dominate de peisajul deșertic auster, țările de aici și-au făurit o infrastructură economică grefată exclusiv spre exploatarea și exportul țițeiului pe piața mondială. Câștigurile fabuloase realizate din vânzarea țițeiului s-au convertit în realizarea unor structuri urbane moderne, a unor capacități hoteliere de lux, a unor aeroporturi bine echipate și pentru înarmare.

Polarizarea excesivă a veniturilor la nivelul societății a facilitat îmbogățirea rapidă a unui segment demografic favorizat, transformând astfel peste noapte șeicii petrolului arab din crescători de cămile în sistem nomad, în miliardari.

O lume a opulenței coexistă cu cea a muncitorilor slab plătiți din industria extractivă a petrolului. La periferia marilor orașe, adevărate oaze de verdeață, începe

deșertul. Aici viața nomazilor, majoritar crescători de cămile, se derulează după aceleași reguli ancestrale.

Pe lângă dependența crescândă a unei părți a lumii față de petrolul arab, fragilitatea regiunii derivă și din perspectiva resurselor petroliere pe fondul unei economii unilaterale.

Povara înarmărilor

Pe fondul unor stări de acalmie aparente, lumea contemporană se îngrijește sistematic în a-și spori potențialul de distrugere, având drept motivație esențială apărarea. Inamici reali și inamici inventați sunt studiați până la cele mai mici detalii în spatele ușilor închise de către persoane cu înaltă calificare. Rezultatele de vârf în cercetarea științifică sunt convertite cu prioritate în tehnologiile și tehnicile pentru înarmare.

Se fac, se refac și se destramă alianțe, se sting focare de război într-o parte a lumii și reizbucnesc în alta cu violență sporită. Omenirea, grație ordinii politice și economice mondiale suportă din ce în ce mai greu povara ucigătoare a înarmărilor.

Astăzi la nivel planetar 23 379 094 de oameni se află în permanență sub arme. Revine astfel un soldat la 250 de locuitori.

Tabelul 17. Potențialul militar uman (1992)

Nr crt.	ȚARA	Forțe terestre	Marină	Aviație	Total mii pers.
1.	ALGERIA	107	6,5	12,0	125,5
2.	LIBIA	55	8	22	85
3.	MAROC	175	7	13,5	195,5
4.	MAURITANIA	11	0,5	0,25	11,3
5.	TUNISIA	27	4,5	3,5	35,0
6.	BURKINA FASO	7	-	0,2	7,2
7.	MALI	6,9	0,05	0,4	7,35
8.	NIGER	3,2	-	0,1	3,3
9.	CIAD	17	-	0,2	17,2
10.	CAPUL VERDE	1,0	0,2	0,1	1,3
11.	GAMBIA	-	-	-	0,9
12.	GUINEEA	8,5	0,4	0,8	9,7
13.	GUINEEA BISSAU	6,8	0,3	0,1	7,2
14.	SENEGAL	8,5	0,7	0,5	9,7
15.	LIBERIA	forțe nedeclarete din cauza războiului civil			
16.	SIERRA LEONE	3,0	0,15	-	3,15
17.	BENIN	3,8	0,20	0,35	4,35
18.	CST. DE FILDEȘ	5,5	0,7	0,9	7,1
19.	GHANA	10,0	1,1	0,8	11,9
20.	NIGERIA	80,0	5	9,5	94,5
21.	TOGO	4,8	0,1	0,25	5,15
22.	CAMERUN	6,6	0,8	0,3	7,7
23.	AFRICA CENTR.	3,5	-	0,3	3,8
24.	CONGO	10,0	0,5	0,5	11,0
25.	GABON	3,25	0,5	1,0	4,75
26.	GUINEEA ECUAT.	1,0	0,1	0,1	1,2
27.	S. TOME & PRINC.	-	-	-	-

Nr crt.	ȚARA	Forțe terestre	Marină	Aviație	Total mii pers.
28.	ZAIR	22,0	1,2	2,5	25,7
29.	BURUNDI	5,5	0,05	0,15	5,7
30.	KENYA	19,0	1,1	3,5	23,6
31.	UGANDA	-	-	-	70,0
32.	RUANDA	5,0	-	0,2	5,2
33.	TANZANIA	45,0	0,8	1,0	46,8
34.	DJIBOUTI	2,6	0,08	0,09	4,3
35.	ERITREEA	-	-	-	-
36.	ETIOPIA	neînregistrări din cauza conflictelor militare			
37.	SOMALIA	neînregistrări din cauza conflictelor militare			
38.	EGIPT	290,0	20,0	30,0	340,0
39.	SUDAN	35,0	0,5	6,0	41,5
40.	ANGOLA	91,5	1,5	3,0	96,0
41.	MALAWI	7,0	0,1	0,15	7,25
42.	MOZAMBIK	45	1,0	7,0	53,0
43.	ZAMBIA	16,0	-	2,0	18,0
44.	ZIMBABWE	51,6	-	3,0	54,6
45.	AFRICA DE SUD	49,9	4,5	10,0	64,4
46.	BOTSWANA	-	-	-	4,5
47.	LESOTHO	-	-	-	2,0
48.	NAMIBIA	10,0	-	0,1	10,1
49.	SWAZILAND	-	-	-	-
50.	COMORE	-	-	-	-
51.	MADAGASCAR	20,0	0,5	0,5	21,0
52.	MAURITIUS	-	-	-	-
53.	REUNION	-	-	-	-
54.	SEICHELLES	1,0	0,2	0,1	1,3
55.	IRAK	350,0	2,5	30,0	382,5
56.	ISRAEL	104,0	9,0	28,0	141,0
57.	IORDANIA	90,0	0,3	11,0	101,3
58.	LIBAN	17,5	0,5	0,8	18,8
59.	ARABIA SAUDITĂ	45,0	9,5	18,0	72,5
60.	BAHREIN	6,0	1,0	0,45	7,45
61.	EMIR. ARABEUNITE	40,0	1,5	2,5	44,0
62.	KUWEIT	7,0	0,2	1,0	8,2
63.	OMAN	20,0	3,4	3,0	26,4
64.	QATAR	6,0	0,7	0,8	7,5
65.	YEMEN	60,0	3,0	2,0	65,0
66.	AFGANISTAN	40,0	-	5,0	45,0
cifre teoretice ale armatei guvernamentale					
67.	IRAN	305,0	18,0	35,0	348,0
68.	PAKISTAN	500,0	20,0	45,0	565,0
69.	BANGLADESH	93,0	7,5	6,0	106,5
70.	BHUTAN	-	-	-	-
71.	INDIA	1.100,0	55,0	110,0	1265,0
72.	INS. MALDIVE	-	-	-	-
73.	NEPAL	34,8	-	0,2	35,0
74.	SRI LANKA	70,0	10,0	8,5	88,5
75.	CAMBODGIA	55,5	1,0	0,5	57,0
76.	LAOS	50,0	0,6	2,0	52,6
77.	MYANMAR	259,0	12,0	9,0	280,0
78.	THAILANDA	190,0	50,0	43,0	283,0

Nr crt.	ȚARA	Fortele terestre	Marină	Aviație	Total mii pers.
79.	VIETNAM	900	31,0	10,0	941,0
80.	BRUNEI	3,4	0,55	0,30	4,25
81.	HONG KONG	-	-	-	-
82.	INDONEZIA	212,0	42,0	24,0	278,0
83.	MACAO	-	-	-	-
84.	MALAEZIA	105,0	10,5	12,4	122,9
85.	FILIPINE	68,0	23,0	15,5	106,5
86.	SINGAPORE	45,0	4,5	6,0	55,5
87.	TAIWAN	270,0	30,0	70,0	370,0
88.	COREEA DE N.	1000,0	41,0	70,0	1111,0
89.	COREEA DE SUD	650,0	60,0	40,0	750,0
90.	JAPONIA	156,1	44,0	46,3	246,4
91.	MONGOLIA	21,0	-	0,5	21,5
92.	FIDJI	4,7	0,3	-	5,0
93.	KIRIBATI	-	-	-	-
94.	NAURU	-	-	-	-
95.	PAPUA N. GUINEE	3,4	0,3	0,14	3,84
96.	SAMOA	-	-	-	-
97.	INS. SOLOMON	-	-	-	-
98.	TONGA	-	-	-	-
99.	TUVALU	-	-	-	-
100.	VANUATU	-	-	-	-
101.	AUSTRALIA	30,3	15,7	22,3	68,7
102.	NOUA ZEELANDĂ	4,9	2,5	3,9	11,3
103.	NOUA CALEDONIE	-	-	-	-
104.	CANADA	35,8	17,4	23,0	76,2
105.	S.U.A.	731,7	780,5	517,4	2029,6
106.	MEXIC	130,0	37,0	8,0	175,0
107.	BELIZE	0,6	-	-	0,6
108.	COSTA RICA	-	-	-	7,5
109.	SALVADOR	40,0	1,2	2,4	43,0
110.	GUATEMALA	37,0	1,2	1,4	39,6
111.	HONDURAS	14,4	1,0	2,1	17,5
112.	NICARAGUA	2,7	1,5	2,0	30,5
113.	PANAMA	-	-	-	11,6
114.	BAHAMAS	-	-	-	2,5
115.	CAYMAN	-	-	-	-
116.	CUBA	145,0	13,5	22,0	180,5
117.	REP. DOMINICANĂ	15,0	4,0	4,2	23,2
118.	HAITI	7,0	0,25	0,15	7,4
119.	JAMAICA	3,0	0,18	0,17	3,35
120.	PORTO RICO	-	-	-	-
121.	ANTIGUA ȘI BARB.	-	-	-	0,7
122.	BARBADOS	-	-	-	0,154
123.	DOMINICA	0,1	-	-	0,1
124.	GRENADA	-	-	-	-
125.	GUADELUPA	-	-	-	-
126.	MARTINICA	-	-	-	-
127.	SANTA LUCIA	-	-	-	-
128.	ST. VINCENT & GREN	-	-	-	-
129.	TRINIDAD TOBAGO	2,0	0,6	0,05	2,65
130.	GUYANA	1,4	0,1	0,2	1,7

Nr crt.	ȚARA	Forțe terestre	Marină	Aviație	Total mii pers.
131.	GUYANA FRANC.	-	-	-	-
132.	SURINAM	1,9	0,2	0,1	2,2
133.	VENEZUELA	34,0	11,0	7,0	52,0
134.	BOLIVIA	23,0	4,0	4,0	31,0
135.	COLOMBIA	115,0			
136.	ARGENTINA	45,0	25,0	13,0	83,0
137.	CHILE	54,0	25,0	12,8	91,8
138.	PARAGUAY	12,5	9,5	1,0	17,0
139.	URUGUAY	16,0	3,5	3,4	22,9
140.	LIECHTENSTEIN	-	-	-	-
141.	GERMANIA	335	37,6	1 03,7	476,3
142.	ELVEȚIA	365,0	-	60,0	625,0 submobilizare
143.	BELGIA	62,7	4,55	18,2	85,45
144.	LUXEMBURG	0,8	-	-	0,8
145.	OLANDA	64,1	16,6	16,0	96,7
146.	DANEMARCA	17,9	5,0	6,5	24,9
147.	FINLANDA	27,3	2,0	2,5	31,8
148.	GROENLANDA	-	-	-	-
149.	ISLANDA	-	-	-	-
150.	NORVEGIA	15,9	7,3	9,5	32,7
151.	SUEDIA	43,5	12,0	7,5	63,0
152.	IRLANDA	11,2	0,9	0,8	12,9
153.	REGATUL UNIT	149,6	61,8	88,7	300,1
154.	ANDORA	-	-	-	-
155.	FRANȚA	280,3	65,3	92,9	438,5
156.	SPANIA	182,0	35,6	39,8	257,4
157.	ITALIA	234,2	49,0	78,2	361,4
158.	MONACO	-	-	-	-
159.	PORTUGALIA	33,1	15,3	13,4	61,8
160.	SAN MARINO	-	-	-	-
161.	CIPRU	-	-	-	10,0
162.	GRECIA	113	19,5	26,0	158,5
163.	MALTA	-	-	-	1,65
164.	TURCIA	470	52,0	57,2	579,2
165.	ALBANIA	35,0	2,0	11,0	48,0
166.	BULGARIA	75,0	10,0	22,0	107,0
167.	ROMÂNIA	161,8	19,2	19,8	200,8
168.	IUGOSLAVIA	129,0	11,0	29,0	169,0 înainte de dezmembr.
169.	UNGARIA	66,4	-	20,1	86,5
170.	POLONIA	199,5	19,8	86,0	305,3
171.	CEHOSLOVACIA	87,3	-	44,8	132,1 înainte de dezmembr.
172.	CHINA	2300,0	260,0	470,0	3 030,0
173.	U.R.S.S. (fosta)	1 400,0	450,0	895,0	3 400,0 cifra teoretică

după L'état du monde, Edition 1993

Dacă mai adăugăm forțele de ordine interioară, serviciile de informații și rezerviștii, excluzând populația feminină și copiii și cea peste 60 de ani, aproximativ 25% din populația planetei este angrenată potențial în forțe armate.

Dacă înmulțim armata potențială a globului cu 4 000 \$ cât reprezintă valoarea medie a P.I.B. / locuitor la nivel mondial ce s-ar converti în cheltuieli pentru înarmare, rezultă o povară bugetară de aproximativ 5 600 miliarde dolari, valoare de aproape 8 ori mai mare decât datoria externă a țărilor slab dezvoltate.

Competiția mondială în domeniul înarmărilor este deținută de către cele două superputeri militare - S.U.A. și Rusia -, care și-au disputat prioritatea prin rolul lor de lideri ale celor două pacte militare, N.A.T.O și Tratatul de la Varșovia.

Fostul URSS se înscrie cu o producție energetică apropiată de cea a S.U.A., dar cu rezerve totale de energie mult mai mari. Deși producția agricolă globală a S.U.A. este mai redusă, valoarea producției / agricultor este aproape de 4 ori mai mare decât în cadrul fostei U.R.S.S.

Numărul angajaților industriali în fosta U.R.S.S. era de aproximativ 50 milioane, comparativ cu cei ocupați în industria S.U.A. care erau de 30 milioane. Cei 30 milioane de angajați industriali ai S.U.A. au realizat o valoare aproape dublă în comparație cu cei 50 milioane de angajați industriali ai fostei U.R.S.S.

Valoarea producției / lucrător a fost de peste trei ori mai mare în cazul S.U.A.

În privința armamentului nuclear se constată un echilibru sensibil între cele două superputeri strategice lansate de pe submarine. S.U.A. se prezintă cu un număr superior de bombardiere strategice, dar numărul focoarelor nucleare intercontinentale este mai mic decât cel al fostei U.R.S.S.

Deși ca potențial demografic țările membre ale N.A.T.O. dețin prioritate (> 665 milioane locuitori), ele sunt în inferioritate sub aspectul forțelor umane aflate sub arme și a tehnicii de luptă convenționale.

Războiul din Golf a adus în arena de luptă o tehnică cu totul nouă în consonanță cu economiile celui de al treilea val. *Războiul electronic a învins*. Detectarea prin sateliți a stațiilor radar inamice, a centrelor de comandă și a mișcărilor de trupe a permis paralizarea lor rapidă prin lansarea de „rachete inteligente”. Pierderile umane au fost minime dar întregul sistem de purtare a războiului al armatei irakiene, înarmată până în dinți cu armament clasic, a fost bulversat prin scoaterea din luptă a „centrilor” vitali. Dezastrul de pe câmpul de luptă nu s-a lăsat așteptat.

Odată cu războiul din golf, omenirea și-a demonstrat „alinicerea” tehnicii de luptă la noul tip de economie. Războiul purtat ca rezultat al implementării electronicii și al informaticii în tehnica de luptă a învins armatele aglomerate de tancuri și ostași ce-au format o nouă linie Maginat în Deșertul Arab. În domeniul conflictelor militare a început o nouă eră.

Pentru statele mici și sărace, împovărarea cu achiziționări de armament clasic „scos la viață” ale marilor puteri militare înseamnă, de fapt, o nouă formă de spoliere. Pentru săracii lumii „carnea de tun” este din abundență. Dar se reduce pe zi ce trece disponibilul de alimente vitale.

„Din punct de vedere moral nu există nici o deosebire dacă un om este ucis în război sau este condamnat să moară de foame datorită indiferenței altora” (Willy Brandt - cuvântare în fața plenului Adunării Generale a ONU).

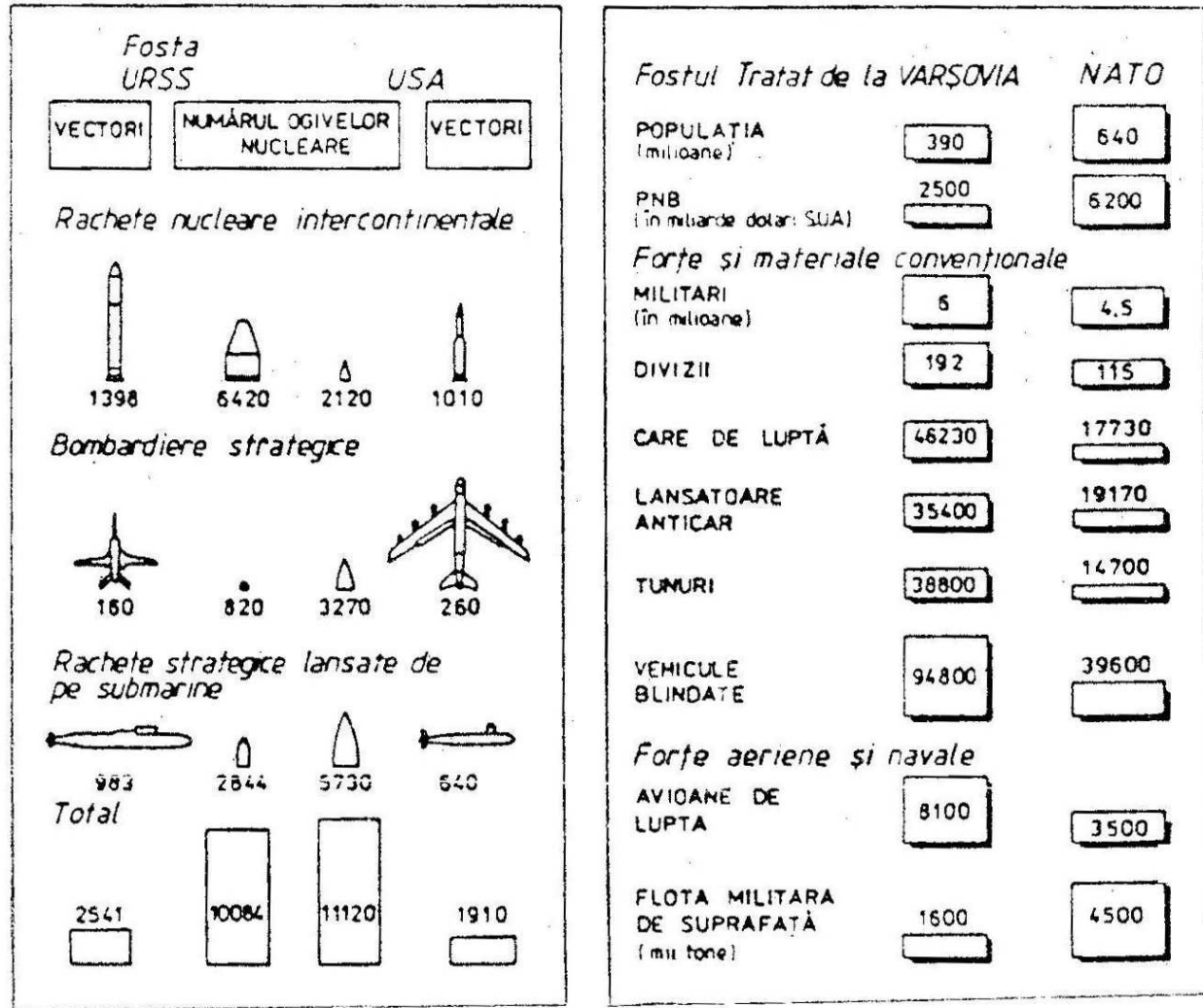

Fig. 29. Potentialul militar al N.A.T.O. și fostul Tratat de la Varșovia, a fostei URSS și S.U.A. (după Geographie, sous la direction, de J.R. Pitte, 1989)

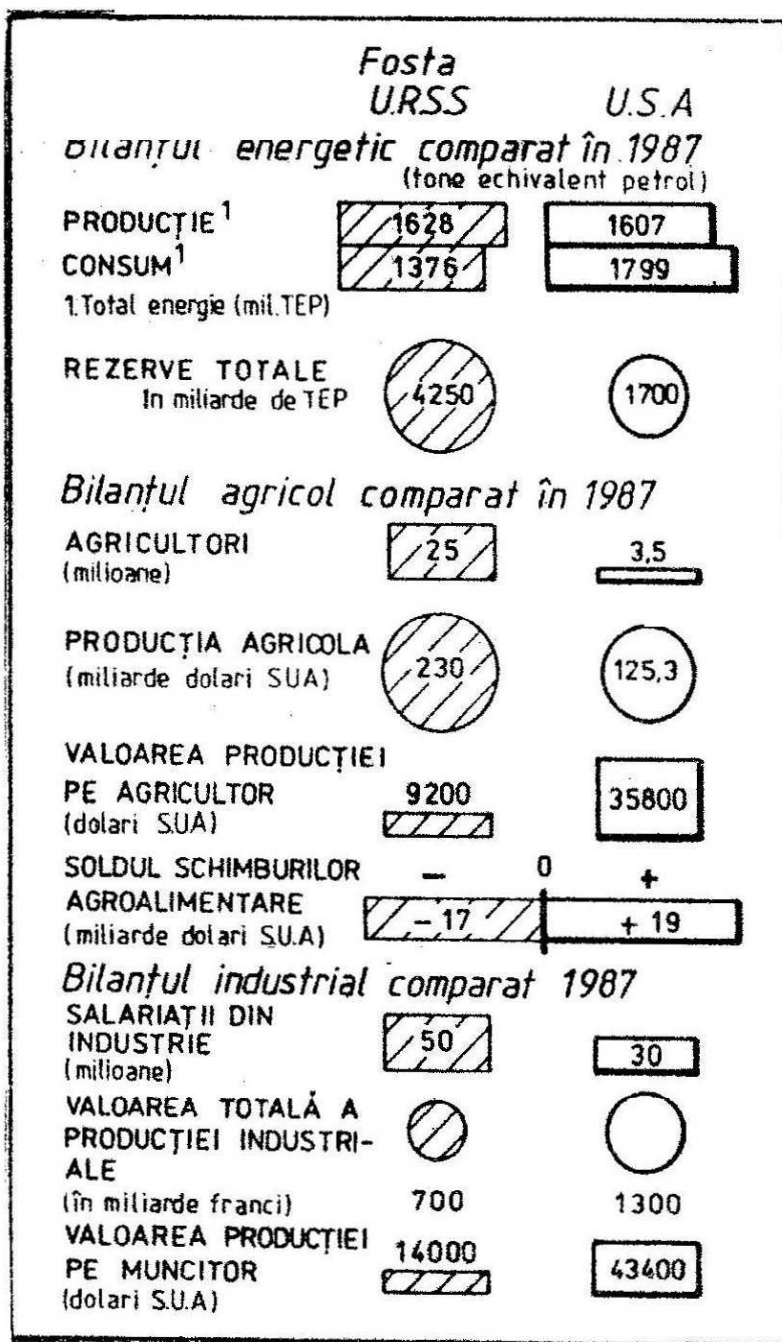

Fig. 30. Potențialul economic al S.U.A. și al fostei URSS (1987)
(după Geographie, sous la direction, de J.R. Pitte, 1989)

CUPRINS

Introducere	5
I. Dezvoltare sau creștere economică	7
II. Spațiul și dezvoltarea	11
III. Nivelurile de dezvoltare	19
IV. Decalajele	59
V. Organizațiile economice regionale	67
VI. Dezvoltarea economică și calitatea mediului înconjurător.....	69
VII. Modele ale dezvoltării	81
Bibliografie	105

BIBLIOGRAFIE

1. xxx (1992, 1994), **Anuarul statistic al României**, Comisia Națională pentru statistică
2. xxx (1977), **Economia mondială. Tipologia economiilor naționale**, Editura politică, București.
3. xxx (1979), **Economie mondială**. Catedra de relații internaționale, Academia de Studii Economice, Editura Didactică și Pedagogică, București.
4. xxx (1994), **European Spatial Research and Policy, Interdisciplinary studies on environment, Society and Economy**, No. 1, Łódz University Press.
5. xxx (1989), **Geographie, Sous la direction de J.R. Pitte**, Edition Nathan.
6. xxx (1993), **L'état du monde, Edition 1993, Annuaire économique et géopolitique mondial**, Edition "La découverte", Paris.
7. xxx (1992), **Manual de aplicare în practică a unui program de protecție a mediului înconjurător**, Editat de SIG Press Design, București.
8. Beanjean Garnier Jacqueline, G. Chabot (1971), **Geografie urbană**, Editura științifică, București.
9. Botez M., Celac Mariâna (1980), **Sistemele spațiului amenajat -modelare, optimizare, previziune**, Editura științifică și enciclopedică, București.
10. Brown R.L. (1988), **Probleme globale ale omenirii**, Editura tehnică, București.
11. Jakle A.J., Brunn S., Roseman C. (1976), **Human Spatial Behaviour, a Social Geography**, Duxbury Press, Massachusetts.
12. Matei H., Neguț S., Nicolae I., Steflea N. (1985), **Statele lumii**.
13. Matei H., Neguț S., Nicolae I., Steflea N., (1985), **Statele lumii, mică enciclopedie**, Ediția a VI-a, Editura "Meronia", București.
14. Mihuț I. (1989), **Autoconducere și creativitate**, Editură "Dacia", Cluj-Napoca.
15. Puia I, Soran V. (1979), **Agroecosistemul, bioproductivitatea și alimentația**, Editura Academiei Române, București.
16. Radu V. (1987), **Economia mondială. Drumuri și etape ale modernizării**, Editura „Albatros”.
17. Walmsley D.J., Lewis G.J., (1982), **Human Geography, Behavioural approaches**, Longman, London and New York.

COLECȚIA UNIVERSITARIA NR. 1

În Colecția Universitaria vor apărea:

- Horea Pitariu și Monica Albu, *Psihologia personalului I. Măsurarea și interpretarea diferențelor individuale*
- Ioan Aurel Pop, *Istoria Transilvaniei medievale: de la etnogeneza românilor până la Mihai Viteazul*
- Militon Frentiu și col., *Elaborarea algoritmilor*
- Militon Frentiu și col., *Programarea Pascal*
- Rodica Frățilă, *Studiul mărfurilor alimentare*
- Rodica Frățilă și Marinela Ghereș, *Calitatea mărfurilor alimentare*
- Vasile Stanciu, *Muzica bisericească corală*
- Ecaterina Popa, *Elemente de sintaxă engleză*
- George Postelnicu, *Macroeconomie*

I.S.B.N. 973-9261-23-x